

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Af

Sydslesvig-diskussionen

1949

Nogle referater og artikler samlet af
L. Hansen Larsen

Udgivet af
Sydslesvigsk Udvalg af 5. maj 1945

1949
Frederiksberg Bogtrykkeri

INDHOLD

	Side
Sydslesvigsk Udvalg	3
Indledning	5
Oktobernoten (1946)	11
Sydslesvigernes henvendelse til stormagterne (1947)	14
Kielregeringens opfattelse	16
Knud Kristensen	16
Professor Savory i underhuset 4. marts	17
Folketoget	19
Ægte danskhed 1920 og 1949	27
Udtalelse fra Sydslesvigsk Udvalgs landsmøde	29
Sydslesvig som selvstyret land i mønt- og toldunion med Danmark	30
Flensburger Tageblatt: »Drømmen er forbi«	39
Sydslesvigernes henvendelse af 9. maj 1949	39
En rigsdagsudtalelse af 29. juni om Sydslesvig	41
Flensburger Tageblatt's kommentarer til dansk sydslesvigspolitik ..	43
Vesttysk Forbund den 23. maj	48
Statsminister Hans Hedtoft og de sydslesvigske problemer	50
Sydslesvigadressen	54
Valget til den vesttyske forbundsdag i Bonn	57
Efter valget i Sydslesvig	59
Statsministerens svar	60
Statsministeren og valget i Sydslesvig	61
Flensborg Avis om valget i Sydslesvig	63
Et brev fra Rensborg	65
Flensburger Tageblatt: »Bristede sæbebobler«	66
Kieloverenskomsten	67
Sydslesvigsk Vælgerforenings erklæring	70
Åbent brev til statsminister Hans Hedtoft	70
Professor Savory i underhuset den 4. november	72
Uafviselige krav	90
Mulighederne for oprettelse af et selvstændigt Sydslesvig på basis af Bonngrundlovens § 29	92
Sandhed og propaganda	97

Af

Sydslesvig-diskussionen

1949

Nogle referater og artikler samlet af
L. Hansen Larsen

Udgivet af
Sydslesvigsk Udvalg af 5. maj 1945

1949
Frederiksberg Bogtrykkeri

Sydslesvigsk Udvalg af 5. maj 1945

er en selvstændig og tværpolitisk organisation, der ud fra princippet om folkenes naturlige selvbestemmelsesret har til formål at samle det danske folk om sydslesvigernes ønske, der går ud på landsdelens adskillelse fra Tyskland og efter en overgangstid med selvstyre afstemning om dens genforening med Danmark.

Således lyder § 1 i udvalgets vedtægter.

Sydslesvigsk Udvalg har et hovedudvalg på 69 medlemmer, og udvalget forgrener sig gennem landsdelsudvalg og amtsudvalg til ca. 1700 lokaludvalg i de enkelte sogne og bykommuner.

Adresse: Rosenvængets Hovedvej 27, København Ø.

Indledning.

Året 1949 vil sikkert fortælle fremtiden, at statsminister Hans Hedtoft var de uopfyldte løfters politiker.

Vel kan ansvaret for de forsømmelser, der synes gjort i Sydslesvigpolitiken, teoretisk set fordeles til flere politikere, men det vil til slut topsamle sig hos Danmarks statsminister. Lad os derfor lige så gerne straks samle ansvaret hos denne mand.

Ganske naturligt har året bragt både stormfulde og stille perioder.

Stormene endte med gentagne løfter.

De stille perioder var sikkert også stille arbejdsmæssigt set.

Efter stormene optog andre politiske spørgsmål statsministeren, i hvert fald kunne der ikke i stormperioderne aflægges beretning om, hvad der var sket af fremstød for den administrative adskillelse, for flygtningespørgsmålet, for selvbestemmelsesretten og for det kulturelle arbejde.

I 1949 var Hedtoft tyskerne mand, for så vidt tyskerne i Sydslesvig og Kiel var lige så glade for ham, som de dansk-sindede i Sydslesvig var kede af ham. I kampen mellem dansk og tysk var han den, tyskerne havde brug for. Blandt Sydslesvigs danske lød det: »Hedtoft roses overalt af tyskerne, det giver bagslag for os«. Hvad Hedtoft sagde om det sydslesvigske spørgsmål var altid kærkomment forsidestof under 3—4 spaltede overskrifter i »Flensburger Tageblatt«. Dette stærkt udbredte tyske blad i Sydslesvig holdt herigennem tyskerne vel-forsynede i kampen mod danskheden (se senere).

Sydslesvigs selvforvaltning.

Kieloverenskomsten, som spøjte det meste af året, blev brugt som sovepude for den danske regering, som et middel til at droppe den administrative adskillelse. Men hurtigt efter dens vedtagelse strømmede det ind med eksempler på dens negligering fra tysk side — se senere referat fra Underhusets møde

4. november 1949. Og såvel under forhandlingerne som umiddelbart efter overenskomstens vedtagelse kundgjorde sydslesvigernes danske hovedorganisationer, at deres mål stadig var *landsdelens selvforvaltning*.

Hermed var det givet, at arbejdet for den administrative adskillelse, som rigsdagen gik ind for i oktobernoten og siden har vedkendt sig, skulle fortsættes.

Men er det sket? Har hr. Hedtoft i løbet af 1949 gjort noget for at indfri disse løfter? Tilsyneladende eller afgjort intet.

Det siger statsministeren selv indirekte gennem følgende udtalelse ved det store folkemøde i Aarhus den 4. september 1949: »Repræsentanter for alle de store partier er klar over, at denne vej i øjeblikket ikke er farbar«.

Forøvrigt er det svært at lade statsministerens ord af 4. september stå til troende, eftersom rigsdagens flertal godt 2 måneder før atter havde vedkendt sig oktober noten, og efter som både venstres og de konservatives finanslovsordførere godt to måneder efter udtalelsen stadig ventede, at regeringen arbejdede for den administrative adskillelse.

Den 13. oktober 1949 bad nemlig venstres finanslovsordfører i følgende ord udenrigsministeren om en redegørelse for spørgsmålet om den administrative adskillelse: »— — Det andet jeg vil nævne, er den administrative adskillelse mellem Sydslesvig og Holsten, som jo også er et fælles ønske. Jeg vil gerne have bekræftet, at regeringen ikke har opgivet dette mål, at dette ønske stadig er et led i dens politik. Fordi en sag ikke møder absolut tilslutning hos den, man skal forhandle med om dens realisation, skal man dog ikke give op. Dette må have sin gyldighed, hvad enten vi som lille stat står overfor Tyskland eller andre; det må naturligvis også gælde overfor vore allierede. Derfor beder jeg altså om en redegørelse for regeringens indsats på disse og på andre områder for de ting, som det altovervejende flertal i rigsdagen står bagved«.

Den konservative ordfører sluttede sig hertil, men der blev ikke svaret.

Af disse ting har man lov at slutte, at statsministeren har ladet det i denne sag så skæbnesvangre år 1949 gå, uden at hans og rigsdagens løfter var på arbejdsprogrammet.

Det politiske argument for ikke at gøre noget i denne sag, var statsministerens ængstelse for Tyskland; det saglige argument imod selvforvaltningen var landets lidenhed. Men begge er det lige absurd at anerkende.

Altså, hr. statsminister: De har på dette område været de uopfyldte løfters politiker. De har i år tabt kostbare muligheder: *ved* ikke at lægge Deres indflydelse i et ihærdigt arbejde for dette enige krav fra Sydslesvig og Danmark, *ved* ikke at argumentere for selvforvaltningens udsigt til både politisk og økonomisk succes, og vel også *ved* ikke at yde sydslesvig-forkæmperne i England moralsk støtte.

Flygtningefjernelsen

har i 1949 givet lige så fattig en høst som selvforvaltningen.

Statsministerens lederevne og udenrigsministerens arbejdsindsats synes også her indskrænket til at give nogle hjemlige forsikringer og beroligelser med passende mellemrum.

Årets begyndelse lovede ellers særdeles godt.

Udenrigsministeren oplyste som kommentar til en pressemeddelelse om, at nu skulle der fjernes 300.000 flygtninge fra Slesvig-Holsten den 19. januar 1949 til Berlingske Tidende: »Det er overordentlig glædeligt, at denne ordning er truffet. Den er en direkte følge af rundbordskonferencen, og det er faktisk første gang, der er gjort noget for at lette flygtningetrykket. Man må dog ikke regne med, at alle de flygtninge, der skal bort fra den britiske zone, tages fra Sydslesvig, men da denne landsdel er den tættest befolkede, må man gå ud fra, at der her bliver tale om en væsentlig lettelse*)«.

Falske forhåbninger vakte udenrigsministeren hos sydslesvigerne ved den 16. februar at udtale til Flensborg Avis: »Der er opnået aftale mellem de tre vestlige besættelseszoners mili-

---

*) Det ville være mere rimeligt, om den danske regering straks var gået ind for et krav om, at flygtningene forlods skulle tages fra Sydslesvig til flygtningeprocenten var kommet ned på de ca. 20 pct., der var opgivet som gennemsnit for Vesttyskland. Løftet om denne flytning skyldtes dog et dansk initiativ, og vi havde ingen adkomst til at blande os i flygtningeudjævningen i de andre vesttyske lande. Men hverken dette eller hovedinitiativet blev fulgt op.

tærregeringer om en flytning fra den britiske zone til de to andre vesttyske besættelseszoner, ved hvilken frem for alt Sydslesvig og Holsten på basis af denne overenskomst skulle frigøres for det alt for store flygtningetryk«.

Rundbordskonferencen i oktober 1948, de allieredes løfter gældende langt ind i 1949, og statsministerens senere tilsagn om økonomisk hjælp fra Danmark til flytningerne, havde lagt denne sag op til gode muligheder.

Men de er tilsyneladende slet ikke udnyttet. Ja, så dårligt er det endog gået, at Flensborg Avis den 20. oktober meddelte: »Der kommer langt flere flygtninge, end myndighederne sender bort. I juli—august har myndighederne flyttet 3867 flygtninge til den franske zone, men der er i samme tidsrum ankommet 5299 flygtninge, heraf 1550 fra den russiske zone.« Så er der ganske vist på almindelig arbejdsanvisning flyttet en del arbejdsdygtige mennesker andre steder hen, men de havde ikke uden særlig tilladelse lov at tage deres familie med. — Efter hvad der oplyses fra pålidelig kilde, skal flygtningeflytningen nu hvile til foråret 1950.

»Medens græsset gror, dør Horsemor«. De fine uudnyttede muligheder fra begyndelsen af 1949, hvor sagen stod mellem Danmark og de allierede, er nu helt flyttet til Tyskland, hvad det betyder, behøver næppe udpensling. (Se herom den andet steds refererede udtalelse af den engelske viceudenrigsminister i Underhuset den 4. november 1949).

De første 5 måneder af 1949 har efter alt at dømme været de hidtil gunstigste for oprettelsen af faste aftaler og udarbejdelsen af planer for en større flygtningeflytning fra Sydslesvig. Men ligeledes efter alt at dømme var det intet eller så godt som intet, ministeriet Hedtoft rørte ved sagen i den periode.

Så kom — men for sent — statsministerens tilsagn om økonomisk hjælp til flygtningeflytningen; et tilsagn, der så vidt man skønner, ikke nåede længere end til den danske presse, altså har det kun haft indrepolitiske formål. Hjælpen synes i hvert fald ikke at skulle tilbydes på rette sted, før der forelå faste aftaler om en anselig flytning af flygtninge fra Sydslesvig, for så yderligere ved hjælp af Danmarks bidrag at forhøje flytningskoefficienten.

Men dette skulle synes en uforsvarlig fremgangsmåde, hvis regeringen mente noget med sit tilbud. Det eneste rimelige vil nemlig være at stille visse minimumskrav i henseende til tid og antal, en bestemt plan som forudsætning for økonomisk hjælp fra Danmark.

Regeringen er som en passiv tilskuer vandret over årets 5 første måneders store muligheder til den nu for Danmark i denne sag måske håbløse stilling. Og regeringschef og udenrigsminister har dog haft år til at forberede dette vigtige arbejde. Den derved opståede situation er efter den danske regerings og rigsdags udtalelse i oktobernoten, og siden hyppigt gentaget, skæbnsvanger for både Sydslesvig og Danmark. En dårlig geografisk grænse skal måske ved denne forsømmelse i fremtiden være en skarp folkegrænse, hvilket er en umulighed.

Flygtningeflytningen i de vesttyske lande er altså nu helt underlagt den tyske Bonnregering. Og den ved næppe, hvilket ben den skal stå på. Det ene ben betyder, at flygtningeudjævningen faktisk er en økonomisk nødvendighed, det andet, at det størst mulige flygtningetal er en meget gunstig, måske nødvendig faktor i grænsekampen. Bliver flygtningene i Sydslesvig, behøver man ikke fra tysk side »at regne med tab af tysk land«, som det hedder i et af de nærmest følgende aktstykker. Og i hvert fald har Bonnregeringen taget det standpunkt, at enhver flygtningeflytning fra Sydslesvig skal være frivillig. Konsekvensen heraf er let at overskue.

Stemningen i Sydslesvig.

Statsministerens passivitet i spørgsmålet om den administrative adskillelse og om flygtningefjernelsen, hans kategoriske afvisning af sydslesvigernes henvendelse af 9. maj om sikring af selvbestemmelsesretten og hans mange taler om det sydslesvigske spørgsmål har givet en stærk reaktion i Sydslesvig. Sydslesvigerne er vandret fra *håbet* over til følelsen af at være »sat på plads« overfor den kendsgerning, at de skal vedblive på helt ubestemt tid, måske for stedse, at være tyske under-såtter.

Mange her hjemme er uforstående over for denne naturlige foreteelse. Den socialdemokratiske finanslovordfører siger så-

ledes den 19. november 1949 efter at have filosoferet over dem, der kan svinge politisk: »— — hvormeget farligere ville det da ikke være at anerkende, at det at være dansk er noget, som skal være afhængig af, om man er mere tilfreds med Knud Kristensen end med Hans Hedtoft«.

Nej, hr. Gustav Pedersen, her er ikke tale om at være tilfreds med ene eller den anden person, men her er tale om politiske realiteter, personificerede i to forskellige personer og oktobernotens forskellige muligheder under disse.

Intet var mere naturligt, end at det danske stemmetal steg, så længe Danmark havde *en politisk førstemand*, der var positivt indstillet over for Sydslesvig, og ønskede at hjælpe det med de politiske spørgsmål. Da var der ganske naturligt et *håb* for sydslesvigerne i deres ønsker om at blive danske igen. De dansksindede håbede, de tysksindede var betænkelige.

Men da Danmark fik en politisk førstemand, som var helt negativ i Sydslesvigpolitikken og stadig kundgjorde: I skal blive ved at være tyske undersætter på ubestemt tid, måske altid, og der er absolut ikke noget, der hedder national selvbestemmelseret for Jer; så svandt ethvert håb for de gamle og de nye danske. Og samtidig rejste tyskerne både i Sydslesvig og i Kiel atter hovedet; nu skulle det nok lykkes at trænge den danske stemning tilbage mod sit sidste udgangspunkt. Ja, ved Deres hjælp, hr. statsminister, skal dette nok delvis lykkes (se iøvrigt de anførte uddrag af Flensborg Avis fra sidste halvdel af august og brevet fra Rensborg).

Stærkest gik Danmarks politiske stilling ud over de danske stemmetal ved augustvalget, noget mindre gik medlemstallene tilbage i de danske organisationer, medens børnetallet i de danske skoler faktisk forblev uændrede i løbet af året; enkelte børn måtte vel tages ud og flyttes i tyske skoler igen, men så kom der ganske enkelte nye danske skoler i gang til opvejning heraf.

Det danske stemmetal ved de forskellige valg.

Oktober 1946	ca. 80.000
April 1947	99.064
Oktober 1948	92.184
August 1949	75.387

Sætningen: *Danmark vil ikke have os*«, gik med voksende styrke gennem Sydslesvig takket være hr. Hedtoft.

De danske skoler.

Knud Kristensen kunne sige, da han i januar gik ud af rigsdagen, at regeringen endog havde nedsat tilskuddet til det kulturelle danske arbejde i Sydslesvig. Dette var altså regeringens rette sindelag, trods mange tidligere forsikringer om videst mulig hjælp. I løbet af foråret blev statens tilskud dog væsentlig forøget, men kummerligt står det endnu til med løfternes indfrielse. Det er egentlig nok i denne forbindelse at nævne, at 175 danske skoleønsker har været anmeldt i årevis i Sydslesvig, men endnu er det ikke lykkedes at få oprettet mere end knap 70 danske skoler dernede, og det trods en udstrakt privat dansk offervilje.

Karakteristiken af statsministerens virksomhed og forskellige foreteelser i det sydslesvigske spørgsmål dokumenteres af efterfølgende artikler og referater.

L. Hansen Larsen.

Sydslesvigsk Udvalgs arbejde i 1949 har — selv om mange af vore modstandere hævder, at vi er mere yderliggående aktivister — hvilet på oktobernoten og sydslesvigernes memorandum af 27. januar 1947. Det første af disse dokumenter forpligter Danmark, det andet udtrykker sydslesvigernes ønsker.

Det er udvalgets hensigt at gøre, hvad det kan for, at disse dokumenter stadig omfatter det danske folks opgave i denne sag.

Oktobernoten

af 19. oktober 1946 betragtes af mange som et mosgroet dokument. Men selv om den danske udenrigsminister aldrig har kunnet meddele om noget initiativ for at realisere dets løfter (udover den ham påtvungne rundbordskonference), er dokumentet dog stadig forpligtende i dansk politik. Det er især punkterne 7, 8 og 9 om selvbestemmelsesretten, den administrative adskillelse af flygtningene,

der har betydning, og som derfor bør leve videre i vor diskussion om Sydslesvig.

Selvbestemmelsesretten,
punkt 7 i Oktobernoten.

»Det fremgår af folketingets beslutning, at den danske regering og rigsdag står på den nationale selvbestemmelsesrets grund også med hensyn til Sydslesvig.

Slesvig hørte i århundreder til Danmark, som blev tvunget til at afstå hele landsdelen efter krigen i 1864, da Danmark måtte forsvare sig mod Preussen og Østrig. Slesvig var derefter under preussisk styre med deraf følgende undertrykkelse og forfølgelse af dansk sprog og sindelag. Folkeafstemningen i 1920 viste dansk flertal i Nordslesvig, som derefter blev genforenet med Danmark. I den del af Sydslesvig, hvor der holdtes folkeafstemning i 1920, stemte flertallet for Tyskland, og Sydslesvig forblev under tysk herredømme.

Efter det tyske sammenbrud i 1945 har der i Sydslesvig været en voksende gæring og national uro. Ønsket om at komme bort fra tysk styre og ønsket om at opnå tilknytning til Danmark har, som det også fremgår af de i september og oktober 1946 afholdte valg, i den seneste tid fundet betydelig udbredelse og tilslutning. Stillingen er imidlertid endnu ikke afklaret, og om det sindelagsskifte, der har fundet sted hos mange sydslesvigere, er af varig karakter, kan kun tiden vise.

Under disse omstændigheder agter den danske regering ikke at stille forslag om nogen ændring i Sydslesvigs statslige tilhørsforhold.

Det må bero på den sydslesvigiske befolkning selv, hvorvidt den ønsker at rejse spørgsmål om adgang til at udøve sin nationale selvbestemmelsesret.◊

L. H. L.: Sydslesvigsk Udvalg såvel som sydslesvigerne må hævde følgende (og hertil slutter sig mange af de politikere, der var med at vedtage noten, nemlig Venstre, Konservative og Retsforbundet — jfr. svaret til fakkeltøget april 1949):

For det første, at den danske regering og rigsdag herigennem har forpligtet sig til at yde sydslesvigerne effektiv støtte, når de selv på kompetent sted har fremsat deres krav om national selvbestemmelsesret.

For de andet, at det er utilbørligt, at regeringen fortolker punkt 7 derhen, at sydslesvigerne skal have selvbestemmelsesret, men de skal ikke have lov til at udøve den før om en, to eller endnu flere generationer. En selvbestemmelsesret, der ikke gælder den nuværende generation, er ingen selvbestemmelsesret, da den i dette tilfælde betyder, at hr. Hedtoft vil bestemme over sydslesvigernes politiske tilværelse.

Den administrative adskillelse, punkt 8 i Oktobernoten.

• I fortsættelse af de henstillinger, der tidligere er sket til den britiske regering angående en administrativ deling af Sydslesvig og Holsten, ønsker den danske regering at fremhæve, at i et administrativt forenet Slesvig-Holsten vil Sydslesvig som den mindre part komme i en svag stilling over for det større Holsten.

Kun i et Sydslesvig, der udgør en selvstændig administrativ enhed uden tyske organer fælles for Holsten og Sydslesvig og uden underordningsforhold til tyske myndigheder i Holsten vil de dansksindede have udsigt til at gøre sig gældende i den politiske repræsentation og derigennem selv kunne betrygge deres tilværelse. Den danske regering henviser i så henseende til sine memoranda af 15. december 1945 og 21. januar 1946 og til de mundtlige forestillinger, der er gjort såvel over for den britiske gesandt i København som gennem den danske gesandt i London over for det britiske udenrigsministerium.◀

De østtyske flygtninge, punkt 9 i Oktobernoten.

• Den danske regering har tidligere gjort den britiske regering opmærksom på de skæbnesvangre følger, som en varig bosættelse af de talrige flygtninge i Sydslesvig må ventes at få både for den dansksindede befolkning der og for den danske grænses fremtidige sikkerhed. Slesvig er et område, hvor der i århundreder har været ført og stadig føres en national kappestrid mellem dansk og tysk kultur. Sydslesvig, der tidligere var en del af Danmark, kan derfor ikke i denne forbindelse sidestilles med andre dele af Tyskland. Man tillader sig navnlig at henvise til grev Reventlows noter af 27. december 1945 og 12. april 1946, til de samtaler, udenrigsministeren og den kgl. gesandt i London har haft med højststående embedsmænd i det britiske udenrigsministerium, og til en af betydende personligheder, repræsenterende alle samfundslag i Danmark, underskrevet adresse, der blev sendt til det britiske udenrigsministerium med en note af 29. juli 1946 fra den danske chargé d'affaires i London.

Flygtningeophobningen har i og for sig ikke fremkaldt ængstelse for en øjeblikkelig militær fare. Hvad den danske regering især frygter, er, at den store forøgelse af grænseegnens befolkning med tyske elementer i løbet af en årrække vil afgive en gunstig jordbund for tysk expansionistisk propaganda og politik. Et overbefolket Sydslesvig kan ikke undgå at fremkalde et uønskeligt og farligt spændingsforhold ved grænsen. Det er en afgørende dansk interesse at søge en sådan udvikling undgået. Danmarks fremtidige sikkerhed vil i væsentlig grad afhænge af, at flygtningepresset i grænseegnene ophører.

Anbringelsen i Sydslesvig af flygtninge i hundredtusindvis har fordoblet landsdelens befolkning. Der findes nu såvidt vides et forholdsvist større antal flygtninge i Sydslesvig end i nogen anden del af den britiske zone.

Under henvisning til det foran anførte må den danske regering fastholde sit ønske om en løsning af flygtningeproblemet i Sydslesvig. — Hvis en gradvis fjernelse af flygtningene i Sydslesvig snart kunne påbegyndes, ville dette efterhånden formindske den fremtidige trusel mod grænsen og af den danske regering påskønnet som en venskabelig handling.

Sydslesvigernes henvendelse til stormagterne

af 27. januar 1947, punkt 7—11.

7. Vi ønsker, at Sydslesvig må blive udskilt som et særligt område for at leve sit eget liv. Vi ønsker ikke dette, for at Sydslesvig skal kunne unddrage sig sine forpligtelser. Vi er villige til at bære de byrder og løse de praktiske opgaver, som bliver følgen af en sådan adskillelse. Om fornødent er sydslesvigerne parate til selv indtil videre at overtage styret af landsdelen. Foretagne undersøgelser har vist, at dette under forudsætning af flygtningenes fjernelse er økonomisk gennemførligt.

8. Samtidig med fremsættelsen af nærværende petition er der taget skridt til overfor kontrolkommissionen at fremsætte ønske om, at der snarest gennemføres en administrativ adskillelse af Sydslesvig fra Holsten, således at Sydslesvig under besættelsen fremtidig står direkte under de britiske besættelsesmyndigheder og bliver fri for det store tyske Holstens formynderskab, samt at der allerede nu begyndes en bortflytning af flygtningene fra Sydslesvig.

9. For at Sydslesvigs skæbne kan blive lagt i den sydslesvigske befolknings egen hånd, for at sikre ro og frihed i landsdelen fremover, beder vi nu om, at der i fredstraktaten med Tyskland bestemmes følgende:

1. Sydslesvig adskilles fra Tyskland og undergives et særligt styre, som bygger på den hjemmehørende befolkning og sikrer fuld frihed og ligeret for landsdelens forskellige sprog og kulturer, dansk, frisisk og tysk. Styreformen fastlægges ved fredstraktaten, f. eks.

- a) Ved nedsættelse af en international kommission, der sættes i spidsen for forvaltningen af landsdelen, eller

- b) ved etablering af en anden form for selvstyre under UN, eller
- c) ved oprettelse af et autonomt område Slesvig, hvor forvaltningen lægges i hænderne på den hjemmehørende sydslesvigske befolkning.
2. De mange fremmede, der under og efter krigen er kommet til Sydslesvig som flygtninge fra truede tyske egne, som »Volksdeutsche«, flygtninge eller som tvangsforflyttede personer af andre nationer o. s. v., flyttes bort fra Sydslesvig, såfremt det ikke allerede er sket inden fredsslutningen. Denne bortflytning skal tilendebringes inden et nærmere fastsat åremål.
3. Foranstående ordnings gennemførelse gøres afhængig af, at der opnås flertal for den ved en afstemning i Sydslesvig, hvori enhver person over 21 år kan deltage, der opfylder følgende betingelser:
- a) Er født i Sydslesvig og bosiddende her på tidspunktet for afstemningen, eller
- b) er født udenfor Sydslesvig, men har været bosiddende her uafbrudt fra før 31. januar 1933 til afstemningstidspunktet.
- Hvis fredskonferencen anser en sådan afstemning for unødvendig, kan den dog bortfalde.
4. Der tillægges befolkningen i Sydslesvig ret til at afgøre, om den senere vil fremsætte ønske om en endelig afgørelse af spørgsmålet om landsdelens statsretslige stilling på grundlag af selvbestemmelsesretten.
10. Vi er hermed i overensstemmelse med den danske regering, for så vidt som den i sit memorandum af 19. oktober 1946 til den britiske regering dels er gået ind for politisk frihed for danskheden i Sydslesvig, flygtningenes fjernelse fra Sydslesvig og landsdelens administrative adskillelse fra Holsten, dels har henvist til, at det må bero på den sydslesvigske befolkning selv, hvorvidt den ønsker at rejse spørgsmålet om adgang til at udøve sin naturlige selvbestemmelsesret.
11. Vi følger os overbevist om, at De forenede Nationer, der har sejret i den store kamp for frihed og ret, også vil imødekomme en lille befolknings brændende ønske om at få mulighed for at sikre en fri og demokratisk fremtid for sin hjemstavn og sine efterkommere.

Oversættelse.

1948—1949.

Andet års
socialdemokratiske regeringspolitik
i Slesvig-Holsten.

(Udgivet af landsregeringen i Slesvig-Holsten).

Her læses følgende:

Forståelse med Danmark.

Med tilfredsstillelse fastslår landsregeringen, at dens grænsepolitik er i overenstemmelse med den danske regerings grundsætninger. Kunne man i årene 1945 til 1947 endnu regne med tab af tysk land, så kan man i dag betragte denne fare som overstået.

Landsregeringen har med sin politik, sigtende mod forståelse med det danske folk, bidraget med sin del til den nødvendige enighed mellem de vesteuropæiske demokratier. Netop derved har den også virket resultatrigest for tyskheden i dette område, hvilket bliver bekræftet af den opportunistiske nydansker-bevægelses tilbagegang og dens gradvise konsolidering til et ægte dansk mindretal.

(Se senere diskussionen om augustvalget).

7. januar 1949. Sydslesvigsk Vælgerforening udsender en resolution, hvori det hedder:

Uanset hvorledes kielforhandlingerne forløber, kan vi under ingen omstændigheder give afkald på vore tre fundamentale krav:

1. Den administrative adskillelse fra Holsten.
2. Flygtningenes fjernelse fra Sydslesvig.
3. Anerkendelse af selvbestemmelsesrettens krav, med hvilke vor bevægelse står eller falder.

Forhenv. statsminister Knud Kristensen.

trækker sig den 12. (15.) januar 1949 ud af rigsdagen som protest mod dennes sydslesvigpolitik og siger bl. a.:

»Det danske rigsdagsflertal har gang på gang sammen med os andre proklameret, at det stod på den nationale selvbestemmelsesrets grund også med hensyn til sydslesvig, men enhver indsats fra rigsdagens side for at søge at sikre en sådan selvbestemmelsesret, modsatte det sig på det bestemteste.

Dets ordførere og ledende mænd forsikrede, at de ville være med til al den økonomiske støtte, som krævedes til det folke-

lige og kulturelle danske arbejde i Sydslesvig, men da det kom til stykket, nedskar de de bevillinger, som var nødvendige for i fuldt omfang på forsvarlig måde at gennemføre det pågældende arbejde.

En rigsdag, der handler med Danmarks livsinteresser på en sådan måde, kan jeg ikke fortsat være medlem af.«

Alle løfter svigtet er motiveringen for dette skridt. (Af 175 danske skoleønsker mangler endnu hjælp til 100).

Den 19. januar lover finansminister dr. Schenck 80 pct. til de danske skoler i Sydslesvig, når der er 15 børn i skolen.

(L. H. L.: Ved årets udgang er intet som helst tilskud givet eller i udsigt, og dr. Schenck er ikke minister mere.)

Professor Savory i Underhuset.

Den 4. marts fremdrog professor Savory, Queens Universitet, Belfast, de sydslesvigske selvstyrekrav i det engelske underhus.

Professoren indledede med en gennemgang af Slesvigs historie og fortsatte:

Da den tid, der er mig tilstået, er så kort, vil jeg samle mig om de tre mål, som Slesvig kæmper for. Lad mig nævne dem og omtale dem ganske kort.

For det første ønsker de at få fjernet det uforholdsmæssigt store antal flygtninge. For det andet ønsker de skolemæssigt, religiøst og lokaladministrativt selvstyre inden for rammerne af de eksisterende tyske statsgrænser. Det er et meget beskedent forslag. Endelig ønsker de en eventuel folkeafstemning med henblik på selvbestemmelse for Sydslesvig.

Flygtningene.

Med hensyn til det alt for store antal flygtninge behøver jeg kun at pege på, at medens indbyggerantallet i Sydslesvig i maj 1939 var 383.000, så var tallet 1. juli sidste år steget til 703.500, en tilvækst på 89 pct. I visse amter er flygtningene talrigere end den indfødte befolkning. Lad mig nævne Egernførde, hvor flygtningenes antal er 53.900, og de indfødte kun 44.500; og Flensborg, hvor flygtningene tæller 47.000 og de indfødte kun 44.100. Den hjemmehørende befolkning føler også stærk modvilje mod, at disse flygtninge ansættes i en overvejende del af de ledige embeder. I Flensborg er 40 pct. af politiet flygtninge. Fra maj 1946 til marts 1947 blev 68 flygtninge og kun 2 indfødte ansat i toldvæsenet. Jeg kunne nævne

et stort antal andre eksempler — om jeg havde tid. Det må erindres, at disse flygtninge fra Østpreussen og Pommern er de mest fanatiske og nazistisk indstillede af alle tyskere. Det var i disse lande, Hitler fandt sin største støtte.

Jeg ved, at det svar, som den højtærede minister vil give, vil blive, at Slesvig-Holsten blev mindre ødelagt af krigen end andre dele af Tyskland. Det er fuldstændig rigtigt. Men jeg tror ikke, at det berettiger det enorme misforhold af flygtninge i denne del af landet sammenlignet med de tilgrænsende lande, med den amerikanske zone og med den franske zone, hvor tallene er så uendelig meget mindre. Jeg behøver kun at nævne Bremen, hvor flygtningene tæller 6,4 pct. af den indfødte befolkning. I Hamburg er de 8,2 pct. af den indfødte befolkning, i den franske zone er der mellem 3 og 4 pct. Jeg mener derfor, at Slesvig og Slesvig-Holsten som helhed er blevet tvunget til at modtage flygtninge i en langt større målestok, end de burde have. Det, vi anmoder om, er en formindskelse af antallet af flygtninge.

Adskillelsen.

Mit andet punkt er, at der burde oprettes administrativt selvstyre inden for rammerne af de nuværende tyske statsgrænser. Jeg er blevet angrebet i Tyskland. Man har kaldt mig »Deutschenfresser« og andre øgenavne, som om jeg var en fjende af Tyskland. Jeg vil pege på, at jeg, således som den højtærede minister godt ved, var den første i underhuset, der forsvarede den sydtyrolske indfødte tyske befolknings rettigheder. Jer er ikke opfyldt af noget fjendskab mod tyskerne, Alt, hvad jeg anmoder om, er de samme rettigheder, som det lykkedes for den højtærede minister at opnå for Syd-Tyrol — en vis grad af selvstyre. Jeg siger ikke, at dette er tilfredsstillende, men dersom den samme grad af selvstyre blev tilbudt Sydslesvig, ville det beredvilligt blive modtaget.

Selvbestemmelsen.

Mit tredje punkt er selvbestemmelsen. Jeg beder om, at der må blive givet lejlighed til afholdelse af en folkeafstemning, når flygtningen er blevet fjernet eller på et senere tidspunkt. I Versaillestraktaten blev der tilstået 15 år, før afstemningen fandt sted i Saar. Om nødvendigt bør der i traktaten med Tyskland indføjes en paragraf, der giver disse folk i Sydslesvig ret til selvbestemmelse. De bør have den folkeafstemning, som uretmæssigt blev berøvet dem af »De fire Store« i Versaillestraktatens dage.

Det er mit håb, at Hans Majestæts regering vil bestræbe sig på at finde en retfærdig løsning af dette spørgsmål. Jeg forstår, der finder forhandlinger sted, eller at sådanne skal finde sted, i Kiel mellem tyskerne og repræsentanter for den danske befolkning i Sydslesvig. Mit brændende håb er, at disse forhandlinger må bidrage til en fredelig løsning. Hele formålet med min tale har ikke været den, at genere regeringen på nogen måde, men at tilsikre regeringen husets støtte til enhver anstrengelse, den måtte gøre for at sikre en fredelig løsning af dette meget akutte Sydslesvig-problem.

Viceudenrigsminister Mac Neil svarer, og henviser til, at Danmark ikke er interesseret i selvstyrekravet og at et selvstyre Sydslesvig ikke er praktisk og økonomisk levedygtigt.

Folketoget den 7. april 1949.

Under de stærke brydninger på rigsdagen ved forårets politiske debat indbød en række nationale foreninger i København på initiativ af Sydslesvigsk Udvalgs Københavnsudvalg til et folke- og fakkeltog til Christiansborg for at demonstrere for sydslesvigernes selvbestemmelsesret.

Trods regn hele dagen samledes en meget stor forsamling på Østervold og et folketog, som af »Politiken« blev anslået til ca. 30.000 mennesker, drog gennem byen med fakler — et imponerende og højtideligt skue — og standsede foran Christiansborg, hvor der blev talt af københavnsudvalgets formand, oberst S. Bjørke, af professor Johs. Brøndsted og af dr. Halfdan Lefevre.

Imedens afleverede en deputation en resolution til statsministeren, tingsformænd og partiformænd.

L. Hansen Larsen overrakte resolutionen med følgende ord:
»Højtærede statsminister og tingformænd, ærede partiformænd!

I de sidste 30 år er der sket meget for Sydslesvig, hvis folk i denne periode har oplevet:

For det første at se Nordslesvigs smukke udvikling under dansk styre.

For det andet har de set kulminationen af den sande tyske mentalitet topsamlet i Hitler og hans regime.

For det tredje har de oplevet den sidste frygtelige krig, uden at den var deres sag.

Og for det fjerde har de fået en stærk tillid og kærlighed til dansk demokrati og dansk sindelag og samtidig den dybeste mistillid til, at det tyske folk kan blive demokratisk.

Med stor kraft har sydslesvigerne derfor vendt sig til Danmark.

Meget forskelligt stiller det danske folk sig til denne kendsgerning. Men vi hævder at være en meget, meget stor fløj, som vil tro på sydslesvigernes danske indstilling og tage konsekvenserne heraf. Grænsespørgsmålet bliver derfor meget aktuelt for os.

Tre ting påvirker en grænses kvalitet, nemlig sindelaget, naturen og folket.

Skelbækken var for 30 år siden en sindelagsgrænse, som var naturlig for det stærkt demokratiske danske folk, men den er det ikke mere, og dermed er den blevet en ussel grænse. Fra naturens side er den dertil så dårligt markeret, at den ofte spalter både privat og offentlig ejendom.

Skelbækken er også en dårlig folkegrænse, fordi den skiller brave Jyder, som befolker landet på begge sider af den, og fordi grænsen ofte spalter nære familiebånd.

Med stor bekymring ser folketøget og de organisationer, som har indbudt til det, at den stærke danske stemning i Sydslesvig faktisk ingen politisk støtte har fået i Danmark. Vi føler, at fire kostbare år er gået tabt på dette område. Vi har derfor vidtrækkende ønsker i denne sag, meget mere vidtrækkende end den ønskeseddel, vi nu møder med til regering og rigsdag, men kunde vi ikke opnå det bedste, ønskede vi det næstbedste. Vi ved også, at det, vi nu møder med, vinder fuld tilslutning hos sydslesvigerne, som i de sidste fire år har måttet resignere mere og mere med hensyn til deres ønsker til Danmark.»

Her med har jeg den ære at overrække Dem

Folketogets resolution.

Folketoget og de organisationer, som har indbudt til dette, sender den store dansksindede sydslesviske befolkning en hilsen og hyldest i den nationale kamp.

I vore varme følelser for jer vil vi støtte jer af al vor evne også i striden for folkelig frigørelse på selvbestemmelsesrettens grund.

Efter sydslesvigernes 4-årige politiske ørkenvandring i en periode med gunstige forudsætninger for positive politiske resultater er det påkrævet at den danske regering og rigsdag søger *virkeligjort* sydslesvigernes nationale selvbestemmelsesret, som de partier, der står bag oktobernoten, har anerkendt.

En sådan virkeliggørelse kan efter vor mening kun ske ved, at selvbestemmelsesretten sikres i fredstraktaten eller et andet aktstykke, der måtte træde i stedet for en sådan.

Vi beder den danske regering og rigsdag arbejde for, at der skabes frie og ligelige vilkår for dansk og tysk i landsdelen, herunder en meget stærk nedbringelse af flygtningetallet. Også Danmark vil stedse stærkere blive truet nationalt og politisk, såfremt de nuværende forhold ikke i denne henseende snarest afgørende ændres.

Underskrevet af:

Møller Jensen, Sønderjydsk Forening for København, *Vilh. Fischer*, Sønderjydsk Forening for Frederiksberg, *N. E. Nielsen*, Sønderjydsk Forening for Rød- og Hvidovre, *R. Henriksen*, Sønderjydsk Forening for Holte, *G. K. Brøndsted*, Sønderjydsk Forening for Lyngby, *K. Hollund*, Dansk Nordisk Ungdomsforbund, *H. G. Carlsen*, Studenterforeningen Heimdal, *Chr. Nielsen*, Foreningen 2 Løver, *P. Kragelund*, Slesvig-Ligaen, *S. Stockholm*, Sønderjydsk Forening for Amager, *Hans Schmidt*, Foreningen »Sønderjyden«, *S. Bjørke*, Sydslesvigsk Udvalg for Storkøbenhavn, *Poul Møller*, Sydslesvigsk Ungdomsudvalg, *L. Hansen Larsen*, Sydslesvigsk Udvalg af 5. Maj 1945, og *J. Hatting*, Dansk Frisisk Selskab.

På denne henvendelse svarede statsministeren på regeringens vegne afvisende, partiformændene for socialdemokraterne og de radikale sluttede sig hertil, medens partiformændene for venstre, konservative og retsforbundet svarede absolut imødekommende.

Statsministerens svar.

Jeg beder Dem være forvisset om, at regering og rigsdag, således som det hidtil har været tilfældet, vil behandle alle

spørgsmål i forbindelse med danskhedens arbejde i Sydslesvig med den dybeste alvor og med levende interesse.

Det er mig en glæde at kunne oplyse, at regeringen netop i disse dage har gjort skridt til at forhøje tilskudet til det kulturelle arbejde i Sydslesvig, og at regeringen har erklæret sig rede til at tage konsekvensen af omdannelsen af de dansksprogede kommunale skoler i Flensborg til privatskoler.

Jeg har adskillige gange sagt i rigsdagen, og jeg bekræfter det her, at regeringen hilser al ægte danskhed i Sydslesvig med stor glæde og i dyb respekt. Jeg har troen på, at dansk kultur og folkeliv har kraft i sig. Vi danske har grund til at tro på, at vor kultur virkelig har store muligheder for at stå sig i den brydning, som opstår der, hvor vi møder et andet folk. Vi vil håbe på, at det mest mulige af det, som i øjeblikket er vundet for danskheden, må blive fastholdt, og i arbejdet for opnåelsen heraf er både regering og rigsdag rede.

I spørgsmålet om, hvorvidt Danmark skal rejse statspolitiske krav eller ej, er der ikke enighed hverken i rigsdagen eller i det danske folk. Det ville være urigtig af mig, hvis jeg ikke ganske åbent sagde Dem, at meningsforskellen om dette vigtige spørgsmål stadig gør sig gældende i rigsdagen.

Regeringen kan ikke og agter ikke at forlade den linie, vi hidtil har holdt, og som efter vor ærligste overbevisning er den rigtige. Uden sikkerhed for, at en befolkning er vundet folkeligt og kulturelt, og denne vinding har vist sig holdbar, kan og bør der ikke rejses statspolitiske krav over for noget land. Det ville stride mod et for os fundamentalt vigtigt princip at gøre det og det ville, hvis Danmark rejste et sådant krav på det nuværende skrøbelige og uoverskuelige grundlag efter regeringens mening indebære en farlig risiko for vort land, i særdeleshed for vort grænseland.

Regeringen er rede til fortsat at yde sin indsats til fordel for en lempelse af flygtningetrykket i Sydslesvig. Efter de seneste meddelelser nærer vi begrundet håb om, at der meget snart vil vise sig de første mærkbare virkninger af det arbejde, som med sigte på at hidføre en udligning af flygtningebyrden i Vesttyskland er taget op af de vestallierede besættelsesmagter i forening.

Også i bestræbelserne for at sikre den sydslesvigske danskheds friheder og rettigheder på lige fod med landsdelens øvrige befolkning vil regeringen fortsat vise velvilje og interesse. Vi vil støtte disse bestræbelser på enhver mulig måde, og vi nærer håb om, at der nås et tilfredsstillende resultat.

Regeringen har den varmeste sympati for den ægte danskheds eksistenskamp og vil bruge al sin indflydelse for at sikre den leveret og gode arbejdsvilkår. Vi ønsker vor grænsekamp ført med blanke våben, og fra vor side i en ånd og atmosfære, der skal muliggøre et fremtidigt godt naboforhold mellem Danmark og det kommende demokratiske Tyskland. Det er vort håb, at der under de afgørende forhandlinger, der i disse dage føres i Kiel, vil blive vist god vilje fra alle sider, så der skabes grundlag for en harmonisk udvikling.

Urigtigt at rejse videregående krav.

I mødet med tingsformændene og gruppeformændene takkede folketingsmand *Jul. Bomholt* for henvendelsen og lovede, at den vilde blive overgivet til partierne.

Formanden for den socialdemokratiske rigsdagsgruppe, folketingsmand *Gustav Pedersen*, henholdt sig til statsministerens svar:

— Det, der er muligt at samle det danske folk om, sagde han, — er kravene i noten af 19. oktober. Det vil være urigtigt at rejse væsentligt videregående krav end dem.

Formanden for det radikale venstre, fhv. minister *Jørgen Jørgensen*, sagde i en noget længere tale det samme. Han erklærede, at han ikke syntes, det var rigtigt, når det siges, at den danske rigsdag ikke har ydet sydslesvigerne støtte, og han henviste i den forbindelse til forhandlingerne i Kiel, der er en følge af den britisk-danske rundbordskonference i London, hvortil den danske rigsdag tog initiativet. Det samme gælder det arbejde for flygtningenes fjernelse, som nu er i gang.

— For os maa det være naturligt, sagde han videre, at kravet om selvbestemmelsesret rejses af den sydslesvigske befolkning selv. Hvis der gennem en årrække sker en sydslesvigsk samling om dansk ånd og kultur som før 1920 i Nordslesvig, er der grundlag for en folkeafstemning.

Hvis disse forudsætninger opfyldes, vil Danmark med glæde tage mod Sydslesvigs danske.

Det kræver trofasthed og udholdenhed fra sydslesvigerne og moralsk og økonomisk støtte fra Danmark. Denne støtte vil vi stå bag, men jeg opfordrer til, at der ikke rejses krav, som kan svække enigheden i den danske befolkning.

Tre partier erklærer, at selvbestemmelsesretten må sikres.

Socialdemokratiet og det radikale venstre har i folketinget tilsammen 68 mandater. Fra gruppeformændene for venstre, konservative, retsforbundet og hovedstadens venstre, repræsenterende 72 medlemmer i folketinget, var svarene positive.

Ind i fredstraktaten.

Folketingsmand *Edvard Sørensen* svarede deputationen:

— Venstres standpunkt i det sydslesvigske spørgsmål er i dag ganske det samme som før. Vi har altid bekendt os til selvbestemmelsesretten og ønsket, at den må blive en realitet. Bag dette standpunkt står venstre som parti enigt og samlet. De danske sydslesvigerne har rejst kravet om, at der skabes grundlag for at udøve selvbestemmelsesretten. Venstre står bag sydslesvigerne i dette. Vi har gang på gang opfordret regeringen til at gå ind for at sikre sydslesvigerne retten til selv at bestemme over landsdelens tilhørsforhold og få det indføjet i den kommende fredstraktat. Det i 19. oktober-noten indføjede krav om frihedsrettighederne, flygtningenes fjernelse og administrative adskillelse af Sydslesvig og Holsten ønsker venstre må ske fyldest.

I den øjeblikkelige situation afventer vi resultatet af forhandlingerne, der under engelsk ledelse foregår i Kiel, om de dansk-sindede sydslesvigeres rettigheder. Når disse forhandlinger er ført til ende, må vi se på resultatet, og det er vort håb, at regeringen og flertallet i folketinget vil arbejde for at nå det mål, de danske sydslesvigerne har sat sig.

Venstre ønsker sydslesvigerne kræfter til at overvinde alle vanskeligheder og føre kampen for gennem folkeafstemning at nå målet til sejr.

Selvbestemmelsesretten må sikres —

Folketingsmand *Ole Bjørn Kraft* sagde:

— Under debatten i rigsdagen i dag har jeg påny over for regeringen på mit partis vegne fremhævet vort ønske om, at regeringen søger at få selvbestemmelsesretten sikret i den kommende Vesttysklands forfatning igennem en folkeafstemningsklausul.

Hvis dette ønske blev opfyldt, vilde man ikke blot dermed kunne sikre sydslesvigerne en adgang til at udøve deres naturlige selvbestemmelsesret, men den danske regering ville dermed utvivlsomt også bidrage til, at ønskerne om flygtningenes fjernelse fra Sydslesvig og den administrative adskillelse ville have større muligheder for at blive gennemført, end det hidtil har været tilfældet.

Vi må fortsat arbejde på disse spørgsmål.

Det er den danske rigsdags og regerings pligt ikke at lade noget middel uforsøgt, der kan bidrage til en lysere og friere fremtid for Sydslesvig.

Nødvendigt for Danmark at støtte —

Formanden for retsforbundets rigsdagsgruppe, folketingsmand *Viggo Starcke*, sagde bl. a.:

— Lige så vel som man finder det naturligt, at sydslesvigerne gennem århundreder har skiftet sindelag fra dansk til tysk, er det nu naturligt, at det er skiftet fra tysk til dansk. Den selvbestemmelsesret, der tales om, er en ret for sydslesvigerne, og det er en pligt for Danmark at støtte dette retskrav. I oktober-noten er det anerkendt, men der står intet i den om, hvorledes det skal sikres. Prag-fredens paragraf 5 viser, hvilken betydning en tilsikret ret har for en befolknings nationale krav.

Formanden for hovedstadens venstres rigsdagsgruppe, folketingsmand *Anker Lau*, gav tilslutning til folketingsmand *Edv. Sørensen*.
— Vi er, sagde han, fuldt og helt enige i dette spørgsmål.

Sydslesvigerne kæmper for demokratiske rettigheder.

Medens deputationen var hos politikerne, bød oberst *Bjørke* ude på slotspladsen den store forsamling velkommen.

— Skal sydslesvigerne hjælpes? spurgte han og fik et tusindstemmig ja til svar.

Skal sydslesvigerne svigtes? spurgte han og fik et lige så tordnende nej.

De ønsker deres børn danske.

Derpå talte professor *Brønsted* og senere *Dr. Halfdan Lefèvre*.
Professoren mindede om, hvorledes der havde været talt om stemning og konjunkturer i forbindelse med sydslesvigernes rejsning.

— Men, sagde han videre, nu står det vist klart for alle, at der var tale om noget andet. Stemmetallene har holdt, og hvad vigtigt er: Sydslesvigerne ønsker deres børn danske! Der er oprettet 70 skoler med 15.000 børn, og der er brug for flere ... sådan viser ægte danskhed sig.

Han mindede om kielforhandlingerne og sagde, at her drøfter man, hvorvidt almindelige demokratiske rettigheder skal gælde for sydslesvigerne. De kæmper altså for det mest selvfølgelige!

Om flygtningetrykket sagde professor Brøndsted, at det er en stor og utålelig byrde for Sydslesvig og en fare for Nordlesvig.

Varme ord lød så som en hilsen til sydslesvigerne, konkluderende i: Faklernes lys og varme skal symbolisere hjerterne.

Dr. Lefèvre gik videre med at sige, at flygtningene er ved at gøre gammelt dansk til et nyt Østpreussen.

Han skildrede videre, hvorledes man herhjemme nu havde skiftet udenrigspolitisk indstilling og taget et meget stort og betydningsfuldt skridt; men, sagde han, også det sydslesvigske spørgsmål er stort og betydningsfuldt og kræver ændret indstilling. Han udtalte videre stor forundring over, at Danmark ikke har ønsket at blive repræsenteret ved den konference, der skal udarbejde besættelsesstatutten for Tyskland. Han fortsatte:

— *Sydslesvigernes kamp må have en mening. Vi, der oplevede nationalkampen i Sønderjylland, ved, at kampen dér for danskhed og frihed fik sin mening, fordi der fandtes en paragraf 5. Giv Sydslesvig de samme vilkår. Fri dem for flygtningebyrden. Lad dem på deres grund omplante og udvikle et frit demokratisk liv. Lad det ikke endnu en gang siges om os: For sent!*

Lad Ordene »I skal ikke blive glemt« lyde herfra i aften og fra Christiansborg i morgen.

Den 9. april 1949 bringer det tyske *Flensburger Tageblatt* en sålydende firespaltet overskrift på forsiden (oversættelse):

Imod den nydanske æventyrpolitik.

Hedtofts klare nej til de danske chauvinisters krav.

Danskhedens ægthed i landsdelen Slesvig betragtes stadig ubevist også af den danske regering.

Herunder følger en reportage af fakkeltogt til Christiansborg og en gengivelse af statsministerens svar.

Reportagen slutter med følgende for de dansksindede sydslesvigere håbløse redaktionelle betragtninger (oversættelse):

Demonstrationens og rigsdagsdebattens resultat har endnu engang med al tydelighed bekræftet, at der ikke engang fra fortalerne for en aktiv grænsepolitik vil blive rejst noget statspolitisk krav med hensyn til Sydslesvig. Spørgsmålet om den administrative adskillelse af Slesvig fra Holsten er ikke mere genstand for alvorlig dansk diskussion. I flygtningespørgsmålet er man nået til den forståelse, at det må afventes, hvilke beslutninger der fattes af de allierede instancer i Vesttyskland. Og endelig er det også blevet skrevet, at et godt fremtidigt forhold i mindretals-politiske spørgsmål ikke skal søges i London hos foreign office, men nu kun i Kiel hos den tyske øvrighed.

I København er der således sket konstateringer, men ingensomhelst politiske sensationer. *Intet ændres, alt bliver ved det gamle, således som det var.* Den tid, da der kunne opstå et politisk æventyr af Sydslesvig, er forbi.

På grænseflytningsparolen fra dansk side faldt den samme regn, som slukkede den københavnske aften demonstrations fakler.

I 1920 en varm hilsen, i dag en skeptisk holdning.

Af L. Hansen Larsen.

Hr. statsminister Hans Hedtoft bruger to steder i sit svar til fakkeltogets resolution udtrykket: »Den ægte danskhed i sydslesvig«.

I min egenskab af formand for deputationen anmoder jeg statsministeren om offentlig at definere, hvad han forstår ved »ægte danskhed«. Har definitionen forandret sig fra 1919 til 1949? Dette synes nemlig at fremgå af statsministerens standpunkt sammenholdt med følgende:

Umiddelbart før afstemningen i 1. og 2. zone i 1920, sendtes følgende »Folkehilsen« til slesvigerne, bl. a. underskrevet af F. J. Borgbjerg, K. K. Steincke og C. V. Bramsnæs:

»Nord- og mellemslesvigske mænd og kvinder. Timen er nær, da I ved en fri afstemning skal tilkendegive, om eders hjemstavn atter vil tilhøre Danmark. Vi byder eder velkommen, mænd og kvinder af alle samfundslag, uden hensyn til sprog, politisk eller sociale anskuelser. Vi føler os forvissede om, at stemmer, afgivet for vort land, betyder ærlig vilje til at dele godt og ondt med fremtidens Danmark. Det danske folk er herre i sit eget hus: i skole, kirke

og retssal. I hele vort samfundsliv råder frihedens grundsætninger. Vor frihed vil være eders. Sammen vil vi bygge en fremtid, hvortil I går ind. Vi vil være eders gode medarbejdere til fremme af et rigt, åndeligt og økonomisk liv i alle Sønderjyllands byer og egne.

Denne hilsen sender vi eder til de forestående nationale valg-dage«.

Og H. P. Hanssen sagde i sin Haderslevtale januar 1919: »Ville blot flertallet af angelboerne stemme for at komme til Danmark, vi tog dem med åbne arme uden hensyn til, at de er tysktalende.«

For 30 år siden var een stemmeseddel pr. voksent (stemmeberettiget) menneske altså nok til at afgøre spørgsmålet »ægte danskhed«. Jeg spørger statsministeren: Hvor mange forlanger De i den nuværende generation?

Statsministerens svar.

Som svar på ovenstående har statsminister Hans Hedtoft anmodet Ritzaus Bureau om at udsende følgende:

— Professor Hansen-Larsen har offentligt spurgt mig, hvad jeg forstår ved »ægte danskhed«, hvilket udtryk jeg brugte i mit svar til en deputation fra det såkaldte »folketog« torsdag aften, og han stiller begivenhederne forud for afstemningen i 1920 i et vist forhold til situationen i dag. Hvad dette sidste angår, svarer jeg, at en sådan sammenligning er saglig uholdbar.

Det Nordslesvig, man i 1920 i en »folkehilsen« henvendte sig til, var aldeles overvejende dansk. Det vidste man. Det var klart manifesteret gennem sejr, uholdende kamp, gennem et rigt dansk kulturelt liv, gennem store og stigende stemmetal ved valgene m. v.

Det Mellemslesvig, man også henvendte sig til, drejede sig om Flensborg by og nogle sogne i det nordligste Mellemslesvig og mod den nuværende grænse. Det var egne, hvor der levede nogen gammel danskhed, hvis størrelse man ikke præcist kendte, men som dog gav et grundlag at bygge på.

Det Sydslesvig, som man i dag fra aktivistisk side opererer med, går lige ned til Ejderen. Det omfatter ikke blot folk af gammel dansk oprindelse, men også frisere og folk af tysk afstamning (egnen mellem Sli, Dannevirke og Ejderen) og iøvrigt de meget talstærke elementer, der indtil 1945 var klart tysksindede og for manges vedkommende danskfjendtlige.

Hvad man i 1920 med fuld ret kunne sige til nordslesvigerne, og mente at kunne sige til mellemslesvigerne, kan man ikke i dag sige til sydslesvigerne. Man kan nemlig ikke springe det mellemed

i udviklingen over, der hedder lutring og modning i national henseende.

Der lever syd for grænsen en kreds af mennesker, der gennem mange år trofast og i mange tilfælde med betydelige ofre har holdt fast ved deres danskhed. Herudover har der i de senere år i vide kredse i Sydslesvig fundet en omsindelse til danskhed sted. Spørgsmålet er, om denne omsindelse vil vise sig at være fast og varig. Det er dette og kun dette, jeg har sigtet til med de ord, jeg brugte.

L. H. L. bemærkning: Det er uheldigt — og vel helt uretfærdigt — at statsministeren bruger udtrykket »ægte danskhed« i betragtningerne over sydslesvigernes nationalitetsproblem. Modsætningen er »uægte danskhed«. Det vil derfor sige, at statsministeren herved deklasserer de sydslesvigere, der efter krigen har meldt sig ind i danske foreninger, holder danske blade, stemmer dansk, sender deres børn i dansk skole og gør store anstrengelser for selv at lære dansk sprog.

Den 14. april 1949 bringer *Flensburger Tageblatt* under følgende forsideoverskrift (oversættelse):

*Efter en forgæves ministerstorm.
Ministeriet Hedtofts hidtidige stilling styrket
udover det hidtidige mål,*

nogle betragtninger over partiernes stilling efter den heftige slutdebat på rigsdagen. Endvidere refereres statsministerens svar på spørgsmålet om begrebet »ægte danskhed« havde forandret sig fra 1919 til 1949.

Tyskerne i Syslesvig er umiskendelig tilfreds med den danske statsminister.

Udtalelse fra Sydslesvigsk Udvalgs landsmøde.

Sydslesvigsk Udvalgs landsmøde i Odense 24. april 1949 opfordrer alle bærende kræfter i vort folk til at støtte sydslesvigerne i deres kamp for folkelig frigørelse.

Med sorg konstaterer vi, at det officielle Danmark hidtil ikke har villet anerkende sydslesvigernes ønske om genforening med vort land.

Det må være regeringens og rigsdagens pligt at arbejde for sydslesvigernes ønske om frigørelse fra Tyskland.

Vi mener yderligere, at Sydslesvig efter en overgangstid med særstyre bør få ret til en genforening med Danmark på selvbestemmelsesrettens grund.

Det vil være helt i pagt med det danske folks demokratiske indstilling at hjælpe sydslesvigerne til denne selvbestemmelsesret. Regeringen har sikkert kun et mindretal i befolkningen bag sig i sin vægring ved at gå ind herfor.

Statsministerens henvisning til det nødvendige i at forberede et godt forhold mellem Danmark og et kommende såkaldt demokratisk Tyskland kan ikke gøre det moralsk forsvarligt at følge en uretfærdig politisk linie.

Landsmødet misbilliger meget stærkt, at regeringen ikke har taget effektive skridt til gennemførelse af den lettelse af flygtningetrykket, der blev stillet i udsigt ved rundbordskonferencen. Efter regeringens løfter såvel til sydslesvigerne som til det danske folk må det være dens pligt gennem forhandlinger om og undersøgelse af flytningsmulighederne at lægge et vedholdende pres på de allierede i denne sag, ligesom det ville være naturligt at tilbyde Danmarks hjælp på visse områder ved flytningen.

Vi finder det forkasteligt, at regeringen, der uden forbehold har tilsagt sydslesvigerne støtte til det danske kulturelle arbejde, sadig lader 100 danske skoleønsker uopfyldte.

I henhold til det her fremførte, appellerer landsmødet til regering, rigsdag og hele det danske folk om en kraftig indsats på alle tre områder: det politiske spørgsmål, flygtningespørgsmålet og det kulturelle. På de to første felter er det nu i den 12. time at øve en indsats med positivt resultat, og for det sidste punkt betyder enhver udsættelse spild af gode muligheder.

Sluttelig giver vi sydslesvigerne håndslag på, at vi af al vor evne vil yde dem støtte i deres frihedskamp nu og i fremtiden.

Efterfølgende forslag blev sidst i april udsendt såvel til ledende politikere som til pressen:

Sydslesvig som et selvstyret land i mønt- og toldunion med Danmark.

Af professor L. Hansen Larsen.

Men bange anelser imødeser store del af det danske folk den skæbne, der venter sydslesvigerne, og samtidig gør man sig

klart, at der har været følgende tre muligheder for det sydslesvigske problems løsning i de fire sidste år:

1. At vi i 1946 efter en flertalsbeslutning i den hjemmehørende befolkning havde flyttet Danmarks sydgrænse til Ejderen eller så langt sydpå, der var dansk flertal. Sydslesvigerne havde da følt sig som i paradys, og vi havde med eet slag vundet — så vidt jeg kan dømme — praktisk talt hele den hjemmehørende befolkning for Danmark. Den kulturelle og materielle genforening med det gamle moderland var blevet os en en værdig og udviklende folkeopgave af et himmelhøjt format i forhold til vore fire års snak om »økonomisk genopbygning«. — Men det politiske Danmark brød sig tilsyneladende fejl om store folkeopgaver, og så blev dette ikke til noget.
2. At der i løbet af de sidste 3 år var blevet oprettet en selvstyret (autonom) stat, »Sydslesvig«, som Danmark kunne have hjulpet med økonomisk genopbygning, og hvor dansk og tysk sprog og kultur kunne afklares under demokratiske vilkår. Herom skal denne artikel dreje sig. — Men heller ikke dette passede de danske politikere.
3. At vi lader Sydslesvig blive tilbage i det »helvede«, som Tyskland er, både kulturelt, økonomisk og politisk. Sydslesvigerne bankede på Danmarks dør, de bankede på Nordens dør; men hverken dansk demokrati eller nordisk demokrati ville lukke op og hjælpe en broder. Vi var farisæere, der hårdt holdt døren lukket. Selv om det var i både Nordens og Englands interesse at udvide det danske demokrati til Ejderen. Det kunne såvist ellers tiltrænges at trykke nazismens fangarme og virkefelt tilbage. — Men det skete ikke.

Er der da ikke en tålelig politisk chance for Sydslesvig?

Jo, den må ligge i løsning nr. 2: »*Et selvstyret Sydslesvig i mønt- og toldunion med Danmark*«.

Er det da noget nyt, der drages frem til debat? Nej, tværtimod.

Socialdemokraten, forh. borgmester Herman Clausen, Slesvig, siger: »Dette var mit program i 1945 og 1946; men Dan-

marks holdning har tvunget os bort fra mange ønsker siden da, dermed også fra dette«.

Formanden for Flensborg Omegns Landboforening, gdr. Erik Paulsen, Musbek, sagde engang i 1947: »Det er beskæmmende for os, at vi ikke engang kan magte at holde vore børn i den skole, vi ønsker, men at danskerne skal betale vore børns uddannelse. Kunne vi blot blive en selvstyret stat i mønt- og toldunion med Danmark, så skulle I se os komme op økonomisk, så vi kunne klare det hele selv, og det vil vi helst«.

I sydslesvigernes memorandum af 27. januar 1947 til de sejrende stormagter hedder det i punkt 9: »For at Sydslesvigs skæbne kan blive lagt i den sydslesvigske befolknings hånd, for at sikre ro og frihed i landsdelen fremover beder vi om, at der i *fredstraktaten* med Tyskland bestemmes følgende: Sydslesvig adskilles fra Tyskland og undergives et særligt styre, som bygger på den hjemmehørende befolkning og sikrer fuld frihed og ligeret for landsdelens forskellige sprog og kulturer, dansk, frisisk og tysk. Styreformen fatslægges ved fredstraktaten, f. eks. ved oprettelsen af et autonomt område i Sydslesvig, hvor forvaltningen lægges i hænderne på den hjemmehørende sydslesvigske befolkning«.

Den danske rigsdag og dermed den nuværende regering har også været klar over en sådan politisk ordnings nødvendighed, ellers kunne der vel ikke være vedtaget følgende udtalelse i rigsdagen den 19. oktober 1946: »Kun i et Sydslesvig, der udgør en selvstændig administrativ enhed uden tyske organer fælles for Holsten og Sydslesvig og uden underordningsforhold til tyske myndigheder i Holsten vil de dansksindede have udsigt til at gøre sig gældende«.

Og det danske folk står på disse opfattelser. I 1945, endnu inden Sydslesvigsk Udvalg var organiseret ud over hele landet, og på et tidspunkt, da den danske presse slet ikke beskæftigede sig med underskriftsindsamlingen, altså hverken arbejdede for eller imod, samlede Sydslesvigsk Udvalg 499.000 underskrifter på følgende: »Det må være det danske folks opgave at søge gennemført en ordning, hvorved Sydslesvig frigøres for tysk overhøjhed, da man kun ad denne vej kan sikre danskhedens fremtid på gammel dansk folkegrund«.

Alle disse ting peger klart mod *Sydlesvigs adskillelse fra Tyskland* som et udbredt ønske både i Sydslesvig og i Danmark.

Denne adskillelse ville i sig selv være et mægtigt fremskridt i sagen, og skete det under dannelsen af en selvstyret stat, fritages Danmark samtidig for de politiske forpligtelser.

Og mange er bange for disse. Stadig lyder det fra Sydslesvigmodstanderne: »Vi vil ikke forpligte Danmark politisk«.

Oprettes der en selvstændig stat, bliver der ro om det sydslesvigske spørgsmål på begge sider af Skelbækken.

Vi, der ønsker landsdelen folkelig sikret, opnår et se landet befriet fra Tyskland, og de, der ikke vil tro på danskheden i Sydslesvig, opnår ro om grænespørgsmålet, samtidig med, at de fritages for den politiske forpligtelse, de er så bange for.

Mønt- og toldunionen med Danmark vil økonomisk genrejse Sydslesvig på meget kort tid, og vor hjælp til skoler, menigheder, sundhedstjenester, bespisning m. m. kan bortfalde, sikkert til gavn for både os og Sydslesvig.

Landbruget er hovederhvervet dernede i endnu højere grad end i Danmark. Under selvstyre med økonomisk forbindelse til Danmark, vil landbruget der nede lige så hurtigt som i Nord-slesvig i 1920 indstille sig på den danske linie, og dette fulgt af forsyning med frø, kunstgødning og oliekgager på linie med dansk landbrug vil meget hurtigt kunne bringe landbrugsproduktionen der nede mindst 100 mill. kr. højere op end nu, og i kølvandet heraf følger byernes udvikling, industriens og den sovende skibsfarts opkomst. Flensborg havn vil vise en modsætning til det nuværende triste skue.

Med en fremtrædende københavnsk bankdirektør som kilde kan jeg bringe efterfølgende faglige oplysninger om spørgsmålet mønt- og toldunion idet jeg samtidig opfordrer politikerne til at overveje både foranstående politiske og efterfølgende tekniske betragtninger og oplysninger:

Ved møntunion forstås aftaler mellem suveræne eller autonome statsområder, hvorefter disse etablerer fælles møntenhed.

Ved toldunion forstås aftaler mellem suveræne eller autonome statsområder, hvorefter disse overfor andre statsområder optræder som en toldpolitisk enhed, altså med samme toldtarif og med ensartet toldadministration. (Indbyrdes toldfrihed for

varer udvekslede mellem de i unionen deltagende statsområder er ingen nødvendig forudsætning, omend vidtgående gensidig hensyntagen må være naturlig).

Af tidligere mønt- og toldunioner kan nævnes: (De mindre tyske toldunioner fra 1819 til 1833; den store tyske »Zollverein« fra 1833 til 1871 (1877)); møntunionen mellem »Zollverein« og Østrig af 1857; den latinske møntunion mellem Belgien, Frankrig, Svejts, Italien og (senere) Grækenland, der var virksom fra 1865 til den 1. verdenskrig; og den skandinaviske møntunion mellem Danmark, Norge og Sverige, der var virksom fra 1873 (1875) til 1915 (1924).

Af nuløbende told- og møntunioner kan nævnes:

a. Mellem to suveræne stater:

Svejts-Lichtenstein (ca. 20.000 indbyggere)	etableret	1921
Belgien-Luxemburg (ca. 350.000 indbyggere)	»	1921
Frankrig-Monaco (ca. 30.000 indbyggere)	»	1865
Italien-San Marino (ca. 20.000 indbyggere)	»	1920

b. Mellem en suveræn stat og et autonomt statsområde:

Frankrig-Saar (ca. 800.000 indbyggere)	gældende	1825—35
Spanien-Andorra (ca. 10.000 indbyggere)		
Danmark-Færøerne (ca. 30.000 indbyggere)	etableret	1849
Grækenland-Mont Athos (ca. 5.000 indbyggere)	»	1926
Storbritannien-Isle of Man (ca. 50.000 indbyggere)		
Marokko-Tanger (ca. 250.000 indbyggere)	etableret	1923

Endelig må nævnes de under udvikling værende toldunioner mellem Belgien, Holland og Luxemburg og mellem Frankrig og Italien.

En told- og møntunion påvirker ikke de kontraherende parter almindelige suverænitet eller selvstyre og indebærer ingen udenrigspolitiske konsekvenser udover, hvad der ligger i selve aftalens indhold. Ej heller medfører en told- og møntunion indgreb i eller direkte konsekvenser for de to statsområders almindelige politiske eller kulturelle forhold.

Den tekniske gennemførelse af en told- og møntunion frembyder ingen særlige vanskeligheder, hvortil kommer, at der bl. a. fra de ovennævnte eksempler på nuløbende told- og mønt-

unioner foreligger et righoldigt erfaringsmateriale med hensyn til aftalernes teknisk-praktiske gennemførelse.

Derimod medfører en told- og møntunion selvfølgelig visse konsekvenser med hensyn til de to statsområders almindelige finansielle og erhvervsmæssige forhold.

Specielt med hensyn til en møntunion gælder, at såfremt denne ikke baseres på en effektiv guldfod, forudsætter en sådan union en ensartet kreditpolitik, som ikke kan gennemføres, medmindre der inden for unionsområdet kun findes een seddeludstedende bank. Den praktiske konsekvens heraf bliver, at den seddeludstedende bank direkte eller indirekte må forsyne hele unionsområdet med seddelcirkulation og centralbankkredit og derfor de facto får indflydelse på den økonomiske udvikling i hele unionsområdet.

Og hertil kommer, at skal en told- og møntunion have mere end symbolsk betydning, må den indeholde aftaler om fri overførsel de to statsområder imellem såvel af kapital (pengebefordringer og værdipapirer) som af varer og andre materielle værdier, om ikke undtagelsesfrit, så dog i betragteligt omfang.

Medens dette forhold før midten af 1920'erne ikke i almindelighed tillagdes større betydning, må dette nu, hvor den såkaldte aktive handelspolitik er praktisk taget enerådende i landene, tages i betragtning, særlig ved handelsaftaler, varekontingenteringer i forbindelse med ind- og udførsel og valutarestriktioner.

Ved indgåelse af en mønt- og toldunion får derfor eventuelle strukturmæssige og kapitalmæssige forskelligheder i vedkommende statsområder særlig betydning.

Ved en told- og møntunion mellem Sydslesvig, konstitueret som suverænt eller autonomt statsområde, og Danmark, vil følgende forhold i første række være at påagte:

Kapitalbevægelser. Overflytning fra Sydslesvig til Danmark af egentlig realkapital er selvsagt udelukket, og selv om overflytning af løsøre, maskiner, inventar etc. og varelagre såvel som af pengefordringer og værdipapirer kun vil kunne påregnes i meget begrænset omfang som følge af områdets relative fattigdom, vil en sådan beskeden, men uundgåelig overflytning (kapitalflugt) dog understrege den i Sydslesvig herskende ka-

pitalmangel. Hertil kommer, at der næppe kan påregnes nogen modgående bevægelse altså private kapitaloverførsler fra Danmark til Sydslesvig af nævneværdigt omfang.

Erhvervsmæssig strukturforandringer. Erhvervsmæssige strukturforandringer af blot nogenlunde betydning kan næppe påregnes i Danmark.

Derimod må landbruget i Sydslesvig, der er det altovervejende erhverv, påregne en omdannelse i retning af mere intensive driftsformer i lighed med udviklingen i Nordslesvig efter genforeningen i 1920. Skal en sådan udvikling gennemføres indenfor en rimelig tid, må der ydes fornøden kapitalhjælp fra Danmarks side formidlet gennem egnede organer på formålstjenlig vis.

Udviklingen i Nordslesvig efter genforeningen i 1920 giver i så henseende grundlag for betydelig tillidsfuldhed dels med hensyn til strukturforandringens materielle resultater, dels med hensyn til dens tidsmæssige varighed, idet en periode på 7—8 år tør påregnes som tilstrækkelig til gennemførelsen i alt væsentligt af en sådan omlægning.

Når billedet i Nordslesvig i slutningen af 1920'erne tegnede sig mindre tilfredsstillende for landbruget (og stærkere her end i det øvrige land som følge af den ringe kapitalkraft), skyldtes dette nemlig ikke den gennemførte strukturforandring, således som så mange var tilbøjelige til at mene, men i første række den af Danmark førte valutapolitik, der fik særlige alvorlige følger for landbruget; følger, der yderligere forværredes af udviklingen i de store lande, hvormed vi samhandlede, i første række Tyskland og England.

Den aktive handelspolitik. Ved kommende handelsaftaler, varekontingenteringer for ind- og udførsel og valutarestriktioner må i tilfælde af en mønt og toldunion med Sydslesvig have i erindring, at eksportmængden af landbrugsvarer vil få et voksende tilskud fra Sydslesvig, og at importbehovet såvel for anlægs- og produktionsmidler som for konsumvarer til at begynde med vil stige mere end proportionelt med Sydslesvigs folketal, og at forholdsmæssighed i det store og hele formentlig først vil opnås i løbet af en række år.

Statsministerens svar.

I sin 1. majtale afviste statsminister Hans Hedtoft kategorisk foranstående forslag om et selvstyret Sydslesvig, idet han efter »Social-Demokraten« udtalte følgende:

Skarp afvisning af aktivisternes krav.

Det seneste, der er kommet frem fra »aktivistisk« side, er, at vi skulle stille krav om, at Sydslesvig foreløbig skulle være et selvstyret område i told- og møntunion med Danmark. Det er efter min mening helt hen i vejret at opstille et sådant krav. Er der virkelig nogen, der tror, efter de erfaringer vi har gjort i de forløbne år, at der vil være mulighed for at gennemføre et sådant krav? Og mon de, der fremsætter et sådant krav, blot har gjort et forsøg på at gennemtænke, hvilke konsekvenser det kunne medføre? Det er en dårlig tjeneste at gøre de dansksindede sydslesvigere at fremsætte sådanne forslag, om hvilke enhver må vide, at der ikke er den ringeste basis for at få dem gennemført.

Så længe vi ikke ved noget afgørende om holdbarheden og varigheden af den sydslesvigske bevægelse, bør der ikke fremsættes statspolitiske krav. *For klarheds skyld skal jeg gentage, at regeringen ikke agter at tage noget skridt, der kan blive forpligtende, i retning af at tilføre Danmark flere hundrede tusinde tyskere. De aktivistiske kredse her i landet, der nu vender sig så voldsomt mod regeringen og rigsdagsflertallet, bør betænke, at de selv har et centnertungt ansvar, hvis der er skabt illusioner i Sydslesvig med hensyn til Danmarks holdning.*

I stedet for at prøve at sætte splid i det danske folk, skulle men hellere erkende, hvad der er parlamentarisk basis for at samle kræfterne om.

Der er enighed om, at man vil støtte det dansk-folkelige og kulturelle arbejde i Sydslesvig. Der er enighed om, at vi vil medvirke til at sikre de dansksindede fuld ligeret og frihed til at leve deres eget liv. Herom foregår der for tiden forhandlinger i Kiel, og vi håber alle, at forhandlingerne vil føre til et tilfredsstillende resultat. Vi følger disse forhandlinger med stor opmærksomhed, og skulle det vise sig, at udviklingen ikke svarer til vore berettigede forventninger, vil regeringen tage stil-

ling til hvilke skridt, det derefter vil være hensigtsmæssigt at tage for at tilvejebringe en løsning, som alle parter kan være tjent med.

Der er også enighed om, at det er meget vigtigt at søge at få flygtningepresset i Sydslesvig lettet. Også på dette punkt beskylder man regeringen for ikke at være tilstrækkelig aktiv.

Inden for de rammer, der er afstukket ved folketingets gentagne beslutninger, og der har været enighed hos det store flertal på rigsdagen og i Danmarks befolkning, vil regeringen gøre, hvad den anser for rimeligt og muligt at fremføre de danske ønsker og støtte de dansksindede sydslesvigere i deres kamp for en fri folkelig udvikling.

Jeg må derfor på det bestemteste afvise aktivisternes mistænkeliggørelse af regeringen. Jeg er ganske klar over, at man fra visse hold ønsker at lave rummel og partipolitisk agitation på denne sag. Det kan ingen hindre, men jeg kan ikke undlade at understrege, at tidspunktet er meget uheldigt valgt, og — det er det afgørende — en sådan fremgangsmåde gavner ikke den ægte danskhed i Sydslesvig.

— — —
L. H. L. bemærkning:

Det er helt urimeligt, at statsministeren lader disse stærke ord gælde »Sydslesvigs selvstyre«. Herom er »aktivisterne« nemlig helt i overensstemmelse med oktobernotens punkt 7 (første og sidste stykke om selvbestemmelsesretten), med punkt 8 om den administrative adskillelse — og altså også med statsministeren; endvidere med sydslesvigerne i deres henvendelse til stormagterne af 27. januar 1947, punkt 9, se foran. Vi vil kun »lave rummel« på hr. Hedtofts uopfyldte løfte.

Derimod kan statsministeren tage sig ret til at tilbagevise forslaget om mønt- og toldunionen i skarpe ord som noget nyt i diskussionen, selv om forslaget er en naturlig konsekvens af selvstyreønsket i forbindelse med Danmarks interesse i at støtte Sydslesvig økonomisk på kulturelle og andre områder.

I *Flensburger Tageblatt* (tysk) for 10. maj 1949 findes følgende:

Tilflugt til brevpapiret.

*Den indredanske Sydslesvig-polemik bekræfter vor konstatering:
»Drømmen er forbi«.*

Med de klare ytringer om Sydslesvig-problemet, som den danske statsminister har fremsat i sin 1. maj tale i København, er det danske Sydslesvigsk Udvalg lidet indforstået. Også venstre har gennem formanden for sin rigsdagsgruppe rejst modsigelse, og er gået så vidt, at det truede med at stille krav om en ekstraordinær indkaldelse af den danske rigsdag til en fornyet Sydslesvig-debat. Da rigsdagens sæde, slottet Christiansborg, allerede bliver gjort rede til fejringen af den danske forfatnings hundredårsjubileum, består der dog visse tekniske vanskeligheder for en ny rigsdags-samling. Mødesalen bliver netop malet. Man har altså ladet sig nøje med at sammenkalde de store partiets udenrigspolitiske udvalg til en drøftelse af problemet. Men i mellemtiden har Sydslesvigsk Udvalg henvendt sig til den brede offentlighed. Formanden, professor Hansen-Larsen, har stilet et åbent brev til statsminister Hedtoft, i hvilket han i særlig grad kritiserer den ytring af Hedtoft, at Danmark ikke med Sydslesvig vil have ført »flere hundrede tusinde tyske« tilbage til Danmark. Statsminister Hedtoft besvarede denne kritik med den indvending, at faktisk flertallet af Sydslesvigs befolkning, der for tiden omfatter 650.000 mennesker, er tysk, og at der også, når flygtningene er draget af, stadig forbliver så mange hjemmehørende tyske i Sydslesvig, at de fortjener betegnelsen »flere hundrede tusinde«.

Med sympati refererer bladet statsministerens imødegåelse af forslaget om et selvforvaltet Sydslesvig, og artiklen slutter således:

Disse brevvekslinger viser med al tydelighed, at man ikke i Danmark kan trække store vekslere på Sydslesvig. *Den fordums drøm er forbi.* Vi har sagt det tidligere.

Sydslesvigernes henvendelse af 9. maj 1949.

Sydslesvigernes henvendte sig om sikring af selvbestemmelsesretten dels til de allierede, dels i en særlig form til Danmark, som blev bedt om at støtte dem hos de allierede.

Til de allierede regeringer!

Efter befrielsen 1945 stode vi dansksindede sydslesvigere på, at der ved nyordningen af Tysklands forhold ville blive skabt en

ny status for vor hjemstavn, der kunne sikre frihed og ligeret for den sydslesvigske befolknings forskellige dele, og som først og fremmest ville lægge styrelsen af vor hjemstavn i den sydslesvigske befolknings egne hænder.

Hidtil er intet sket i den retning. Vi må nu se vor hjemstavn gå ind under den nye vesttyske ordning, uden at der i besættelsesstatutten eller i den vesttyske grundlov er bestemt noget til sikring af en fri fremtid for Sydslesvig.

Muligheden for at bevare og fremme vort folkelige særpræg synes derfor fremtidig at måtte afhænge af den gode vilje hos rigstyske myndigheder og tyske parlamenter. Tilmed befinder sig stadig i vor hjemstavn hundredtusinder af fremmede mennesker, der er drevet hertil af krigen og krigens følger. De kan i sagens natur ikke have forståelse for vore traditioner, vor folkekultur og vore ønsker. Derfor betyder deres nærværelse en yderligere stor fare for vort folkelige særpræg.

Under disse forhold henviser vi påny til selvbestemmelsesretten. Dette krav er begrundet i Sydslesvigs historiske og politiske udvikling, og er ved flere lejligheder i princippet tiltrådt af fremtrædende tyske politikere, deriblandt repræsentanter for den slesvig-holstenske landsregering.

På grundlag af en enstemmig vedtagelse på Sydslesvisk Vælgerforenings landsmøde i Slesvig den 30. april 1949 beder vi derfor de allierede magter så snart som muligt tage skridt til, at den sydslesvigske befolknings ret til giventid at afgøre sit statslige tilhørsforhold ved en folkeafstemning fastlægges i et tillæg til besættelsesstatutten og i den kommende fredstraktat om Tyskland.

Underskrevet af Syslesvisk Vælgerforening.

I appellen til Danmark udtales det:

Om få uger vil Vesttyskland efter alt at dømmes være en kendsgerning som statslig enhed, og Sydslesvig vil være en del af dette Vesttyskland. Hverken i besættelsesstatutten eller i den vesttyske forfatning er der fastsat særlige regler til ændring af den danske og den frisiske befolkningsdels frie fremtid i Sydslesvig. Der er i dag meget ringe udsigt til løsning af de for Sydslesvigs danskhed afgørende spørgsmål.

Vi mener nu at måtte have klar besked af hensyn til de allierede magter, herunder Danmark, om sikring af selvbestemmelsesret for Sydslesvig.

Vi venter, at Danmark i denne stund over for hovedmagterne vil støtte det sydslesvigske krav, i det mindste ved at gå ind for:

at det i et tillæg til besættelsesstatutten for Vesttyskland og i

den tyske fredstraktat bestemmes, at den sydslesvigske befolkning skal have ret til til given tid at kræve en fri folkeafstemning blandt de hjemmehørende sydslesvigere om, hvorvidt vor hjemstavn skal høre til Danmark eller til Tyskland, — under forudsætning af, at Danmark til den tid erklærer sig rede til at drage konsekvensen af afstemningen.

Dermed vil man sikre sig retten til at rejse spørgsmålet til sin tid, uden at Danmark på forhånd er bundet. Så har vi et grundlag at arbejde på, et håb om, at den dag kan komme, da vi med stemmesedlen i hånd selv kan åbne porten til Danmark.

Uden en sådan støtte fra Danmark vil det se mørkt ud for os. Blandt andet måtte vi så regne med en faretruende forøgelse af den udvandring af dansksindede sydslesvigere, der allerede er begyndt på grund af de meget vanskelige forhold i landsdelen og den usikre politiske fremtid.

Dette ville bringe selve grundlaget for det danske folkelige arbejde i Sydslesvig i fare.

Hvis Danmark ikke vil give os håb til fremtiden, må vi fralægge os ansvaret for en udvikling, der i det lange løb kan få skæbnesvangre følger både for Sydslesvig og for Nordslesvig.

Sydslesvigsk Vælgerforening.

S. Münchow.

Disse henvendelser fra Sydslesvigsk Vælgerforening gav i maj og juni måneder et voldsomt røre i dansk politik.

Statsministeren bandt sig i politiske taler uden for rigsdagen til ikke at yde sydslesvigerne støtte på denne henvendelse. Venstres formand fandt det naturligt, at den danske regering og rigsdag skulle støtte dette elementære frihedskrav, og krævede sagen hurtigt behandlet af rigsdagen. Dette kom på tværs af grundlovsjubilæets forberedelse og afholdelse. Møder blev holdt i det udenrigspolitiske nævn om sagen, og i de sidste dage af juni måned gik de politiske bølger så højt i sommersamlingen, at ingen turde forudsige, om konflikten ville ende med forlig eller valg. Enden blev dog den 29. juni

En rigsdags-udtalelse om Sydslesvig.

Udtalelsen, som de fem rigsdagspartier, Socialdemokratiet, Venstre, Det konservative Folkeparti og Retsforbundet, vedtog natten til den 30. juni, havde følgende ordlyd:

Foranlediget af de dansksindede sydslesvigeres henvendelse af 9. maj 1949 udtaler undertegnede repræsentanter for Socialdemo-

kratiet, Venstre, Det konservative Folkeparti, Det radikale Venstre og Retsforbundet på vore partiers vegne, at vi, uanset afvigende meninger om visse spørgsmål vedrørende Sydslesvig, i overensstemmelse med den danske regerings memoranda af 19. oktober 1946 og 31. januar 1947 vedblivende står på den nationale selvbestemmelsesrets grund, også med hensyn til Sydslesvig. Det er en konsekvens af selvbestemmelsesretten, at en befolkning i et nationalt blandet område har ret til med demokratiske midler at virke for at få adgang til at udøve den, og at følgelig ingen af den grund skal kunne udsættes for strafforfølgning eller anden overlast. Vi erklærer at ville støtte en politik, der tilstræber i internationale overenskomster at opnå dette anerkendt for de dansksindede sydslesvigere.

Under forhandlinger om den kommende fredsordning for Tyskland vil vi arbejde for, at der fastsættes bestemmelser til sikring af deres frihedsrettigheder. Vi vil således støtte en politik, der har til formål at sikre de dansksindede sydslesvigeres ret til fri national, kulturel og politisk virksomhed på lige fod med den øvrige befolkning i Sydslesvig. Særlig må der lægges vægt på, at der træffes effektive foranstaltninger til at sikre den praktiske gennemførelse af de rettigheder, der tilkommer de dansksindede under skiftende politiske forhold. I denne forbindelse udtaler vi håbet om, at de forhandlinger, der under den britiske regionalkommisærs ledelse for tiden finder sted i Kiel, må føre til et snarligt og positivt resultat, der sikrer de dansksindede i Sydslesvig deres velbegrundede frihedsrettigheder. Vi vil støtte regeringens politik, der tilstræber at opnå, at Sydslesvig befries for den trykkende byrde af flygtninge, som ikke er hjemmehørende i landsdelen, og herunder fortsat yde bistand til at forøge og fremskynde bortflytningen fra det overbefolkede Sydslesvig.

Vi vil støtte de dansksindede sydslesvigeres ønske om at få den indflydelse på forvaltningen af lokale anliggender, som deres antal og særlige forhold giver dem berettiget krav på. Kulturkampen mellem dansk og tysk i Sydslesvig vil fortsætte i de kommende år. Denne kulturkamp må foregå på frie og lige vilkår i tolerancens ånd. Den nationale og folkelige udvikling i selve landsdelen må være afgørende for landsdelens skæbne. Det danske folk vil altid yde den danske kulturkamp i Sydslesvig virksom støtte og bistand.

Venstres sær-erklæring.

I tilslutning hertil har Venstres partigruppe udsendt en erklæring, hvori det hedder:

Venstres rigsdagsgruppe tiltræder den udsendte fælleserklæring om Sydslesvig, men beklager, at der ikke har kunnet samles fornøden tilslutning til kravet om at forankre selvbestemmelsesrettens udøvelse i en traktatmæssig sikret afstemningsret, således som der er udtalt ønske om i den sydslesvigske henvendelse af 9. maj i år til den danske regering. Venstres rigsdagsgruppe udtalte den 2. juni sin udelte tilslutning hertil og mener, at en sådan bestemmelse i den kommende fredstraktat er nødvendig. Dette standpunkt agter Venstre at opretholde som rettesnor for sit arbejde i den kommende tid.

Flensburger Tageblatt, tysk,
11. juni 1949.

Resultatløse Sydslesvig-forhandlinger.

Den danske regering imod Sydslesvigsk Vælgerforenings aktion.
Intet afstemningsløfte til Sydslesvig.

De danske rigsdagspartiers udenrigspolitiske nævn har påny holdt et sydslesvig-møde med statsminister Hans Hedtoft og udenrigsminister Gustav Rasmussen, uden dog at nå til nogen principiel enighed. Fire punkter var til forhandling, nemlig:

1. Sikring af de dansksindede sydslesvigeres frihedsrettigheder,
2. fjernelse af flygtningene,
3. straffefrihed for de sydslesvigere, der har agiteret for en løsrivelse af Slesvig fra Tyskland, og
4. dansk støtte til sydslesvigernes krav af 10. maj om ad åre at lade Slesvigs statslige tilhørsforhold afgøre ved afstemning.

Det udenrigspolitiske nævn vil ikke yderligere beskæftige sig med sydslesvigsspørgsmålet før den danske rigsdags sommersamling, der begynder den 21. juni. Men partierne har besluttet at nedsætte et nyt udvalg, med to repræsentanter for hvert, som i den nærmeste fremtid skal gøre et forsøg på at finde et modus vivendi.

I det udenrigspolitiske nævn har den danske regering overfor oppositionen endnu engang med al tydelighed understreget, at den ikke tænker på at understøtte Sydslesvigsk Vælgerforenings til de allierede sejrherremagter rettede krav om indførelse af en særlig afstemningsparagraf for Slesvig i besættelsesstatuten og i den kommende vesttyske fredstraktat.

I danske regeringskredse er man af den opfattelse, at Holland og Belgien energisk vil modsætte sig et sådant forsøg fra dansk side,

da Slesvig ellers vil kunne blive et præcedens for de områder af tysk jord, som blev tilstået de ovennævnte lande.

Eupen og Malmedy, der er overtaget af Belgien, har allerede krævet ret til en afstemning.

Selvom man ser bort fra disse internationale vanskeligheder, ønsker den danske regering heller ikke for Danmarks skyld noget garantiløfte om en senere afstemning i Slesvig, da der derved ville kunne fremkaldes en højst skadelig uro i grænseområdet.

Overvejelse over, om den danske stat skulle beskytte de dansk-sindede sydslesvigere mod strafforfølgelse på grund af deres agitation for en løsrivelse af Slesvig fra Tyskland, spiller i den sidste tid en særlig rolle. Forsåvidt sådanne bestræbelser berører dets egne statslige interesser, anser Danmark selv dem for landsforræderiske og har i et stort antal tilfælde ikendt langvarige frihedsstraffe på grundlag af love med tilbagevirkende kraft. De dansk-sindede sydslesvigere skulle nu ikke være udsat for en lignende strafforfølgning fra Tyskland, som blev udøvet af Danmark siden 1945 over for de tyske nordslesvigere.*)

Principielt nærer alle danske partier dette ønske. Man er dog i dette tilfælde ikke rigtig klar over, hvorledes man skulle begrunde sit standpunkt i denne sag, efter at man selv i de forløbne år har givet andre eksempler.

Flensburger Tageblatt, tysk,
18. juni 1949, på forsiden.

§ 5 uopnåelig.

Fl. T. Aabenraa (fra vor korrespondent).

I fremtiden turde fra ingen side blive givet de danske sydslesvigere større løfter, end vi kan indløse i Danmark, erklærede *det danske regeringsorgan* i Nordslesvig, »Sønderjyden«. Bladet betegner det som tåbeligt at sætte kræfterne ind for uopnåelige mål og nævner som et sådant mål sikringen af selvbestemmelsesretten i fredstraktaten.

---

*) L. H. L. bemærkning: De dansksindede sydslesvigere gik loyalt med tyskerne i en for dem interesseløs krig, medens de tysksindede nordslesvigere som danske statsborgere støttede besættelsesmagten, og de fik dog herfor efter loven en mildere straf end andre danske statsborgere, der optrådte som landssvigere. Dette er såvidt mig bekendt aldrig fremført af den danske regering som modvægt mod den tyske agitation i Sydslesvig.

I samme øjeblik Danmark rejser et statspolitisk krav, skriver bladet videre, i samme øjeblik undergraver vi den *nuværende* grænse og baner vejen for eventuelle tyske revisionslyster efter Kongeåen.

Så ansvarsløst kan ingen dansk regering handle.

Vel er Tyskland i dag en svag nabo, men om 20 år kan meget se anderledes ud. Hvad vi gjorde i et stemningsbetonet øjeblik, kan i den kommende generation træde os i møde som en skæbnesvanger arv.

(L. H. L. bemærkning: Principielt skal en vigtig sag altså ikke afgøres efter et retsprincip, men af frygthensyn.)

Flensburger Tageblatt refererer i stor opsats på forsiden statsminister Hedtofts tale den 20. maj; at han afviser al tale om *folkeafstemning* i Sydslesvig om grænseændringer, og at han afviser forslaget om et *selvstyret Sydslesvig*.

(L. H. L.: En god optakt til forbundsdagsvalget i august).

Flensburger Tageblatt refererer den 24. maj nogle udtalelser af Hans Hedtoft under overskriften:

»Hans Hedtoft forbliver konsekvent«.

Det hedder i uddrag:

»Regeringserklæringen fastslår, at vi fremdeles står på den nationale selvbestemmelsesrets grund. Men det betyder naturligvis ikke, at en hvilken som helst befolkningsgruppe eller landsdel når som helst kan påberåbe sig ret til at stemme sig til et andet land. Der må ligge en bevidst og ærlig stræben bagved.

— For 25 år siden var det et grænsespørgsmål, der skulle løses, og den måde, det blev løst på, har skabt respekt og anerkendelse. Medens mange andre grænser fra den gang blev ændret, blev den dansk-tyske grænse liggende fast, og *den skal blive ved at ligge fast. Der er intet grænsespørgsmål for Danmark i 1945 ... en meget konsekvent fastholdt linie*«.

(L. H. L.: Gennem de forskellige sommertaler gengivet i den tyske presse har Hedtoft forberedt katastrofen for danskheden i Sydslesvig: »*I håbløshed et rivende tilbagefald*«. Sydslesvigerne måtte med tiltagende sikkerhed erkende: » Vi skal altså blive i Tyskland som tyske statsborgere, og så er det helt hensigtsløst at give både os selv og vore børn de utålelige mindretalsvilkår, der venter os«. — Det er en konsekvens af Hedtofts konsekvens.)

Flensburger Tageblatt, tysk,
26. maj 1949.

Skåret i sit eget kød.

Hvad Sydslesvigsk Vælgerforening forlanger i sit memorandum, lader sig ikke opfylde i København.

Sydslesvigsk Vælgerforenings henvendelse til de allierede sejrsmagter og til den danske regering, som blev vedtaget og overleveret den 10. maj d. å., er nu blevet offentliggjort i dens fulde ordlyd i den danske presse. Vælgerforeningen anmoder de allierede sejrsmagter om i besættelsesstatuten og i den tyske fredstraktat at tilsikre Slesvigs befolkning, at den ved udøvelse af den nationale selvbestemmelsesret gennem en folkeafstemning kan afgøre, om den vil tilslås Danmark eller forblive ved Tyskland. Overfor Danmark blev det af vælgerforeningen gjort til en forudsætning, at landet i tilfælde af en folkeafstemning også erklærer sig virkelig beredt til at drage konsekvenserne af afstemningen. Men allerførst skal den danske stat, ifølge foreningens ønsker, med korteste frist optræde som fortaler overfor de allierede sejrsmagter for sydslesvigernes selvbestemmelsesret.

I vælgerforeningens henvendelse til den danske regering understreges det, at alle tidligere henvendelser til de allierede stormagter har været resultatløse, ja, at man ikke engang har værdiget dem et svar. Nationaltidende forklarer dette dermed, at de allierede stormagter, i modsætning til den danske regerings opfattelse, netop anser det for urigtigt at forhandle med et inden for Tysklands grænser levende mindretal. Dette er sikkert ikke forkert set. Siden det i 1945 blev slået fast, at »Sydgrænsen ligger fast«, har den danske regering gang på gang givet udtryk for, at ingen statspolitiske krav m. h. t. Sydslesvig var ønskede.

I henhold hertil må mindretallet i de allierede politikeres og diplomaters øjne være en gruppe af mennesker, der som tyske statsborgere er udisciplinerede og som danske sindelagsvenner ulydige. Nu skal den danske regering endnu i sidste minut ændre dette indtryk ved at gøre vælgerforeningens ønsker til sine egne ønsker. Men den danske regering har netop i den sidste tid gennem sin ministerpræsidents mund gentagne gange i al entydighed erklæret, at den med hensyn til Sydslesvig har en ganske anden mening. Hvorledes skal den nu forholde sig til den seneste henvendelse fra det sydslesvigske vælgerforbund? Dersom den ville påtage sig det ønskede ordførerskab i de allierede hovedstæder,, så ville den være utro mod sin hidtil konsekvent fulgte udenrigspolitiske linie. Desuden

ville det diplomatisk gøre et fatalt indtryk, dersom man i sidste minut ville tilstå, at man fuldstændig havde kuld kastet sine meninger. Det er i praksis slet ikke muligt, eftersom Oktobernoten af 1946 og London-konferencen af 1948 er historiske kendsgerninger, der ikke simpelthen kan kuld kastes. Hvad vælgerforeningen kræver, lader sig ikke opfylde i København. I så fald måtte først en anden regering med fuldstændigt nye udenrigspolitiske mål komme til ansvaret. Men en sådan skulle først vælges. Man har talt meget om valg. Men nu taler man igen om, at man *ikke* ønsker valg. Altså må det logisk set have sit forblivende med den hidtidige regering.

Uden at fortsætte overvejelserne, kan man allerede nu med sikkerhed antage, at vælgerforeningens anliggender ikke vil finde noget åbent øre i København. Dermed er svaret fra de allierede sejrherremagter, som man har henvendt sig til, foregrebet: Intet svar er også et svar.

Sydslesvigsk Vælgerforening er kommet stadig dybere ind i blindgyden. I tilfælde af, at man ikke i København er i stand til at vise det, hvordan det igen kan komme ud, *forudsiger det massefrafald af dansksindede sydslesvigere*. Det kan det imidlertid takke sig selv for og ikke noget tysk tryk eller en svigtende dansk politik. Grænseaktivisterne har spillet deres kort så *slet*, som overhovedet tænkeligt. I et sådant tilfælde må man tabe.

Flensburger Tageblatt, tysk,
2. juli 1949, på forsiden.

Danmark afslår blankt Sydslesvigsk Vælgerforenings memorandum.

Fælleserklæring fra partierne.
Hedtøft fik sin vilje.

Efter langvarige forhandlinger enedes de 5 danske rigsdagspartier (undtagen Venstre) om en fælleserklæring angående Slesvig-problemet. Det er efter offentliggørelsen af denne erklæring usandsynligt, at det kommer til yderligere drøftelse af Slesvig-problemet under den danske rigsdags påbegyndte sommersamling. Der bliver derfor intet sommersvalg i Danmark og frem for alt intet valg på grund af Slesvig-problemet.

Hvad selvbestemmelsesretten angår har de 5 danske partier sluttet sig til, respektive måttet slutte sig til regeringens standpunkt, der på forhånd slog fast, at en aktiv støtte til det den 9. maj af

Sydslesvigsk Vælgerforening fremførte ønske om en speciel selvbestemmelsesret for Sydslesvig *ikke* var mulig. Sydslesvigsk Vælgerforening havde til sin tid rettet ligelydende ansøgninger til de allierede sejrherremagter gående ud på, at der skulle indføres en særlig bestemmelse i den kommende tyske fredstraktat, der fastlagde retten til udøvelse af selvbestemmelsesretten ad åre.

Aktionen af 9. maj d. å. og den samtidige ansøgning til den danske regering om i denne henseende at aktivere den danske slesvigpolitik, er gennem de danske partiers enighed om en fælles erklæring afslået for tid og evighed.

(L. H. L. bemærkning: Under tysk presses pompøse udnyttelse af Hedtofts *sommertaler* og Danmarks afvisning af *sydslesvigernes henvendelse* af 9. maj gik tyskerne stærke og opmuntrede, de dansksindede sydslesvigere håbløse og nedtrykte, forbundsdaysvalget i møde den 14. august 1949. Virkningen var givet.)

Vesttysk forbund den 23. maj 1949.

Den 23. maj 1949 kl. 16,30 trådte den nye vesttyske forfatning i kraft efter at være blevet tiltrådt af hovedparten af de vesttyske lande, derunder Slesvig-Holsten. De danske medlemmer af landdagen i Kiel stemte imod.

I det oprindelige grundlovsudkast fandtes en paragraf om folkelig selvbestemmelsesret. Den blev imidlertid strøget af Socialdemokratiet og Frit Folkeparti med den begrundelse, at grundloven i forvejen var for lang.

Grundloven medførte straks betydelige ængstelser for de dansksindede sydslesvigeres frihedsrettigheder. Diskussionen om den gled dog hurtigt i baggrunden for »Kielforhandlingerne«. Enkelte ting i grundloven kan eller kunne være blevet til gavn for sydslesvigerne, særlig dens § 29, som anføres i det følgende:

Bonn-grundlovens paragraf 29.

1. Forbunds-området skal ved forbundslov underkastes *en nyopdeling* under hensyntagen til lokalpatriotiske (»landsmannshaftliche«) samhörighed, til historiske og kulturelle sammenhæng, til økonomisk hensigtsmæssighed og til den sociale struktur. Nyopdelingen skal skabe lande, der i overensstemmelse med deres størrelse og ydeevne er i stand til virksomt at opfylde de opgaver, der påhviler dem.

2. I områder, der ved nydannelse af lande efter den 8. maj 1945 har ændret deres lands-tilhørsforhold uden folkeafstemning, kan der inden udgangen af et år efter grundlovens ikrafttræden ved folkeafstemning (»Volksbegehren«) fordres en bestemt ændring i den afgørelse, der er truffet vedrørende lands-tilhørsforholdet. Folkeafstemningen skal have tilslutning fra en tiendedel af den til landdagen valgberettigede befolkning. Bli-
ver folkeafstemningen gennemført, skal forbundsregeringen i lovforslaget om nyopdelingen optage en bestemmelse om det pågældende områdes lands-tilhørsforhold.
3. Efter lovens vedtagelse skal der i hvert område, hvis lands-tilhørsforhold skal ændres, foretages en folkeafstemning (»Volksentscheid«) om den del af loven, som vedrører det pågældende område. Er der blevet anordnet en folkeafstemning i henhold til 2. afsnit, skal der i det pågældende område altid gennemføres en folkeafstemning (»Volksentscheid«).
4. For så vidt som loven bliver afvist i mindst eet område, skal den godkendes ved folkeafstemning i hele forbundsområdet.
5. Ved en folkeafstemning er flertallet af de afgivne stemmer afgørende.
6. Fremgangsmåden fastsættes i en forbundslov. Nyopdelingen skal være gennemført inden udgangen af tre år efter grundlovens forkyndelse og, dersom den bliver nødvendig som følge af tillsutning af en anden del af Tyskland, i løbet af 2 år efter tilslutningen.
7. Fremgangsmåden vedrørende enhver anden ændring af landenes områder fastsættes af en forbundslov, der skal have tilslutning fra forbundsrådet og fra et flertal af medlemmerne i for-
bundsdagen.

Imidlertid gik 1949 til ende, *uden* at forbundsdagen i Bonn havde fremsat den forbundslov, som skulle muliggøre udnyttelsen af § 29, og *uden* at den danske regering havde kunnet meddele en nogen som helst aktion for at udnytte § 29 for Danmarks program-punkt: administrativ adskillelse mellem Sydslesvig og Holsten.

— Så gik 7 af de 12 måneder, § 29 har gyldighed, *uden* at der skete noget i denne sag. Hr. Hedtoft når nok at slippe forbi tids-fristen *uden* at have gjort noget.

Særtryk af Nationatidendes kronik 12. juni 1949.

»At leve i Tiden, og ikke kende Tiden, er som ikke at have levet.« (Arild Huitfeldt i Danmarks Riges krønike, skrevet 1595—1603).

Statsminister Hans Hedtoft og de sydslesvigske problemer.

Af A. P. Møller.

Den 17. juli 1946 rettedes følgende henvendelse til den daværende danske regering:

»Den overvældende og stadig stigende tilstrømning til Sydslesvig af tyske flygtninge, som har fordoblet befolkningstallet, rummer en trusel af alvorligste art mod danskheden i Sydslesvig og mod Danmarks grænse.

I erkendelse heraf er det undertegnede, der repræsenterer alle kredse af det danske folk — lovgivningsmagt, retsvæsen og administration, hær og flåde, kirke og skole, videnskab og kunst, arbejdere og arbejdsgivere — magtpåliggende at give udtryk for den dybe uro, denne trusel har vakt hos hele Danmarks befolkning, og at tilsige den danske regering vor fulde støtte til dens fortsatte bestræbelser for at tilvejebringe en sådan løsning af flygtningespørgsmålet, at denne fare fjernes.«

V. Fibiger,

formand for det konservative Folkeparti.

Edvard Sørensen,

formand for Rigsdagens Venstre.

Jørgen Jørgensen,

formand for Det radikale Venstres rigsdagsgruppe.

Hans Hedtoft,

formand for Socialdemokratiet i Danmark.

Chr. Norlev,

formand for Retsforbundets rigsdagsgruppe.

Robert Stærmosé,

fg. formand for Dansk Samlings rigsdagsgruppe.

Mogens Fog,

formand for Frit Danmark.

Thomas Frølund,

præsident for Højesteret.

Kai Mundt,
præsident for Østre Landsret.

F. Vest,
præsident for Vestre Landsret.

K. Steglich-Petersen,
formand for Sagførerrådet.

A. Barfod,
departementschef i undervisningsministeriet.

K. Paludan-Müller,
departementschef i undervisningsministeriet.

Ebbe Gørtz,
generalløjtnant.

A. H. Vedel,
viceadmiral.

H. Fuglsang-Damgaard,
Københavns biskop.

Theodor Suhr,
biskop, apostolisk vikar for Danmark.

Karl Lachmann,
formand for repræsentanterne for Det mosaiske Trossamfund
i København.

Niels Nielsen,
formand for Danmarks Lærerforening.

Sigurd Højby,
formand for Gymnasieskolernes Lærerforening.

W. Stenberdt,
formand for Danmarks Realskoleforening.

J. Th. Arnfred,
forstander for Askov Højskole.

C. P. O. Christiansen,
forstander for Grundtvigs Højskole i Hillerød.

Hans Lund,
forstander for Rødding Højskole.

J. Nørregaard,
rektor for Københavns Universitet.

A. Stender-Petersen,
rektor for Aarhus Universitet.

N. Thorkil-Jensen,
direktør for Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole.

Anker Engelund,
 rektor for Danmarks tekniske Højskole.
Eiler Jensen,
 formand for De samvirkende Fagforbund.
Edvard Thomsen,
 direktør for Kunstakademiet.
Knud Gedde,
 formand for Ungdomsorganisationernes Fællesråd,
Hans L. Larsen,
 formand for Dansk Arbejdsgiverforening.
Holger Andersen,
 formand for Grænseforeningen.
C. V. Bramsnæs,
 formand for Foreningen Norden.

Denne henvendelse var klog og rigtig, idet dens underskriver rigtigt påpegede, at Danmark og den danske regering måtte have to vigtige hensyn som mål, nemlig:

1. Hensynet til den fare, den daværende (og nuværende) tilstand rummede for Danmarks fremtidige sikkerhed.
2. Det hensyn, Danmark skyldte den sydslesvigske befolkning.

Den af underskrifterne, som i dag mest vil falde i øjnene, er Hans Hedtofts, den nuværende danske statsminister, som underskrev henvendelsen til den danske regering på Socialdemokratiet i Danmarks vegne. Her var mænd, her var en mand, som ej alene levede i tiden, men også kendte tiden. Deres henvendelse til Danmarks regering var en lødig handling.

Det var dengang. Hvordan senere? Derom må det være tilladt at citere en, formentlig uhildet, norsk iagttager, der i et blad den 12. maj d. å. i en meget lærerig artikel, hvori forholdene i Sydslesvig og sydslesvigernes nationale trængsler belyses, bl. a. udtaler:

»Men hva blir gjort? — — Problemet er dradd inn i partipolitikkens dødbringende edderkoppspinn.«

Sandheden heri lader sig næppe bestride.

Siden hr. Hans Hedtofts og andres henvendelse til den danske regering i juli 1946 er *intet som helst* udrettet. De preussi-

ske flygtninges antal i Sydslesvig er øget, ikke mindsket, og tallene forvanskes bevidst af englændere og tyskere derved, at de børn, som er født i Sydslesvig, regnes som hjemmehørende, endog uanset om begge forældrene er preussiske flygtninge, altså fremmede. Og disse fremmede har en større fødselshyp-pighed end sydslesvigerne selv. Disse indvandrere, hovedsagelig østpreussere — Preusens vagtposter mod øst gennem århundreder — dominerer efterhånden næsten alt. Offentlige stillinger besættes fortrinsvis med dem; Sydslesvigerne bliver mere og mere retsløse i deres egen hjemstavn.

Storbritannien har lagt administrationen af Sydslesvig med dets oprindelige befolkning af ca. 300.000 og en omtrent lige så stor flygtningemasse sammen med administrationen af Holsten med dets oprindelige befolkning af ca. 1.150.000 og en flygtningemasse af ca. 850.000. Stemmeretten er ens, og sydslesvigerne er altså i født mindretal af ca 1—7, hvilket jo i praksis betyder, at de *ingen* stemmeret har.

Flygtningene vokser sig stærkere og fastere dag for dag, men hvad gør Hans Hedtoft nu, da han er statsminister og ansvaret er hans? Sandfærdigt sagt: praktisk talt ingenting. Han har præget Danmarks note til Storbritannien af 19. oktober 1946, en note, som ikke engang blev besvaret, men statsminister Hedtoft, der ulig sin forgænger, Th. Stauning, ikke selv plejer at besvare breve, vil jo sikkert vide, at man ikke har udrettet noget for en sag, som ligger en på hjerte, blot ved at sende et brev, en note, om den. Vel sandt, senere, i oktober 1948, har der på konservativt initiativ været rundbordskonference i London, hvor nogle englændere høfligt lyttede til nogle danske udsendinges betragtninger og høfligt lovede at overveje; men det blev ved høfligheden; handlingerne udeblev, og ingen venter vel, at de kommer.

Daværende folketingsmedlem Hans Hedtoft udtalte den 13. december 1945 i folketinget i forbindelse med det sydslesvigske spørgsmål: »Det danske Socialdemokrati har altid klart og utvetydigt bekendt sig til den nationale selvbestemmelsesret.« Men han lader bevidst denne sydslesvigernes naturlige ret mere og mere fordufte i tåge, og nu er det kommet dertil, at han vil

lade Danmark *snakke* om den — thi andet end ord kan det ikke blive — i Strasbourg i en *kommende* forsamling uden skygge af myndighed, og som blot er det mulige og rent foreløbige organ for en muligt engang i fremtiden *kommende* sammenslutning af stater eller lande. Negativitetens potens!

Dette synes mig at være den enkle sandhed om Hans Hedtofts stilling, som statsminister, til de sydslesvigske problemer.

I oktober f. å. utalte jeg i et brev til Hr. Hedtoft, at nu var jo også hans parti kommet bort fra tankegangen om et forsvarsløst Danmark. Hans parti ville sikkert også til sin tid komme bort fra negativiteten med hensyn til de sydslesvigske problemer; men hvorfor skal sligt hver gang først ske, når det er for sent? Nu vil jeg som den 27 år ældre sige til ham: Gå i Dem selv! Vend tilbage til Deres sindelag af 1945—46; skyd de relative bagateller til side; brug al Deres evne og formåen, al Deres energi og al Deres indflydelse på at løse de vigtige sydslesvigske problemer, som ligger for, og som Danmark ikke kan komme udenom. Søg støtte hos Deres i Norge og Sverige mægtige partifæller, få dem til sammen med Danmark at tale Danmarks, Sydslesvigs og Nordens sag, ikke alene overfor Storbritannien, men overfor vestmagterne overhovedet. Rejs selv til London, og helm ikke, før De har fået gehør hos Deres partifæller, som jo har magten der. Vis nu i den 12. time som dansk statsminister, at De ej alene levede i tiden, men kendte tiden. Sørgeligt ville det være, hvis det kommende Danmark og Sydslevig til sin tid må sige med Pigen i eventyret: Danmarks ledende dengang havde desværre ingenting på!

København, den 11. juni 1949.

A. P. Møller.

Sydslesvigadressen.

Sydslesvigsk Udvalg så det som sin opgave at støtte sydslesvigernes henvendelse af 9. maj om sikring af deres selvbestemmelsesret.

Og da den danske rigsdag hidtil havde afvist de to mest demokratiske instrumenter: Folkeafstemning og selvbestem-

melsesret, vedtog Sydslesvigsk Udvalgs hovedudvalg den 26. maj 1949 at forberede en sydslesvigadresse med følgende ordlyd:

Til regering og rigsdag!

Undertegnede danske statsborgere over 23 år opfordrer indtrængende regering og rigsdag til af yderste evne at støtte de dansksindede sydslesvigeres henvendelse til vore allierede om en sikring af de hjemmehørende sydslesvigeres nationale selvbestemmelsesret.

I sidste halvdel af juni måned og først i juli gik det store materiale ud til amts- og lokaludvalg landet over.

Udvalget havde påtaget sig den store opgave at søge ud til alle vælgere over 23 år for at give dem lejlighed til underskrift. Landkommunerne kom straks i gang, og her er arbejdet nogenlunde ført tilbunds. Bykommunerne ventede til efter sommerferien; her faldt arbejdet senere og tungt, fordi Sydslesvigsk Udvalg ikke rådede over det tilstrækkelige antal listebærere, men til jul 1949 slutter arbejdet. Det samlede antal underskrifter kendes ved nytår 1950, men allerede nu ved vi, at tilslutningen, der er stor, går tværs gennem alle partier og alle samfundslag.

Hensigten med sydslesvigadressen er at lodde det danske folks stilling til selvbestemmelsesretten i håb om, at adressen måtte få så stor tilslutning, at den *dels* kunne styrke de positive politikeres arbejde i sydslesvigpolitikken, *dels* styrke sydslesvigeres håb til det danske folk.

Underskriftindsamlingen blev introduceret gennem følgende opråb:

Til danske vælgere!

Gennem de sidste 100 år har det været tradition for dansk demokrati at hævde folkenes selvbestemmelsesret, også når det følte smerteligt for Danmark selv. Intet vil derfor være naturligere, end at enhver demokrat slutter op om hjælpen til sikring af sydslesvigeres politiske frihed.

Sydslesvigsk Udvalgs underskriftsindsamling søger at støtte

sydslesvigerne i at få gennemført sådanne demokratiske rettigheder at befolkningen i fred og lighed kan besinde sig på den ene eller den anden nationalitet.

Dette kan imidlertid ikke ske under tysk styre, hvilket også den danske rigsdag har erkendt ved i oktobernoten at sige: »Kun i et Sydslesvig, der udgør en selvstændig administrativ enhed uden tyske organer fælles for Holsten og Sydslesvig og uden underordningsforhold til tyske myndigheder i Holsten, vil de dansksindede have udsigt til at gøre sig gældende.«

Ja, uden politisk frihed og selvstyre i den hjemmehørende sydslesvigske befolkning er og bliver forfølgelsen af danskheden værre, end den nogensinde har været i Nordslesvig. Nu gælder forfølgelsen nemlig ikke alene den kulturelle og åndelige frihed; men ubønhørligt bliver også arbejdskamp og jordkamp ført mod danskheden dernede.

Enhver, der skriver under på Sydslesvigsk Udvalgs opråb om selvbestemmelsesretten, må princippielt være i overensstemmelse både med de ord af statsminister Hans Hedtoft, der siger: »Det danske socialdemokrati har altid klart og utvetydigt bekendt sig til den nationale selvbestemmelsesret«, og med de ord af rigsdagsflertallet i oktobernoten, der lyder: »Det fremgår af folketingets beslutning, at den danske regering og rigsdag står på den nationale selvbestemmelsesrets grund også med hensyn til Sydslesvig.«

Disse ord af statsminister og rigsdag har helt logisk skabt forhåbninger i Sydslesvig. At indfri dem er en moralsk forpligtelse for dansk politik.

Hjælp de dansksindede sydslesvigerne, der ved valgene har vist, at de udgør et flertal af den hjemmehørende befolkning!

DANSKE ARBEJDERE husk på: Det er jeres hjemmehørende kammerater og partifæller i Flensborg i Slesvig og udover Sydslesvigs land, som nu forfølges af tyskerne, der har erklæret den socialdemokratiske forening i Flensborg for opløst, fordi den var dansksindet. Arbejderne har altid dannet kernen i Sydslesvigs danskhed.

DANSKE HUSMÆND husk på: Det er jeres standsfæller i Sydslesvig, som har vendt sig stærkt til Danmark og bønfaller om forståelse hos jer.

DANSKE BØNDER husk på: Det er sydslesvigske bønder, som nu trods økonomisk frygt for Danmark er på den nationale erkendelses vej mod nord.

ALLE DANSKE husk på: Skælbækken skiller jyder fra jyder; den var i 1920 en sindelagsgrænse; men det er den ikke mere, og den har aldrig været en folkegrænse.

Hjælp til, at nordisk demokrati kan udvides nedover Sydslesvig.

Hør hvad socialdemokraten, landdagsmand *Hermann Clausen, Slesvig*, siger:

»I årtier havde man sået had, nu kom sæden op og umuliggjorde enhver saglig diskussion.

Man savnede i Tyskland den dybe menneskelighed, der præger dansk folkeliv. Alle de sydslesvigere, der har reddet de sjælelige værdier ud af undertrykkelsens frygtelige år, søger nu ro og fred i Norden. Når man spørger os: Hvordan kan det gå til, at I så hurtigt har skiftet nationalitet? så svarer jeg: Denne forvandling begyndte ikke i 1945, *den er foregået gennem årtier*, og da befrielsens time kom, tog vi det afgørende skridt. Sydslesvigerne kan ikke blive franskmænd eller nogen anden nationalitet; men vi kan vende tilbage til det danske folkeliv, som vore forfædre tilhørte. — Man kan drage grænsen, hvor man vil. Vore hjerter bliver hos det folk, som vore forfædre i umindelige tider tilhørte.«

Lad os ved fuldtallige underskrifter vise sydslesvigerne, at vi er værdige til denne kærlighed og tillid.

København, den 5. juni 1949.

L. Hansen Larsen,
formand for Sydslesvigsk Udvalg af 5. maj 1945.

Valget til den Vesttyske forbundsdag i Bonn

afholdtes søndag den 14. august.

Ledende kredse i Sydslesvig håbede på at få valgt 2 medlemmer til forbundsdagen. Det tidligere danske stemmetal gav en vis begrundelse herfor.

Men det gik anderledes. De danske i Sydslesvig fik kun en repræsentant i forbundsdagen, nemlig

landdagsmand Hermann Clausen, Slesvig.

Det danske stemmetal brød sammen. Både de gamle og de nye danske så håbløsheden i deres nationale ønsker. Gennem et helt år gik det som en susen gennem Sydslesvig: »Danmark vil ikke have os«. Og det var forstærket af Hedtofts forårs- og sommertaler og det tyske blad Flensburger Tageblatt's stærke udnyttelse heraf.

Den negative presse og de negative politikere trøstede sig dels med, at 75.000 danske stemmer dog var et stort tal af »trofaste«, dels at nogen tilbagegang måtte der ventes, før den danske bevægelse var konsolideret.

Dansk politik er imidlertid skyld i, at tilbagetogets vej er betrådt, og de 75.000, som presse og negative politikere er ivrige efter at rose som »trofaste«, vil ved næste valg vise sig at være blandet med mange »troløse«. Derfor var det »for smed at rette bager«, når regeringen i valgets strømpil mente at se et forsvar for en forsynsikker politik i denne sag.

Efter valget i Sydslesvig.

Af professor *L. Hansen Larsen.*

Denne artikel blev tilstillet dagspressen den 19. august 1949.

Mandag middag (15. august 1949) bragte dansk radio kun en enkelt og selvfølgelig partipræget pressekommentar til valget i Sydslesvig, hvor det danske stemmetal gik tilbage. Den var fra »Sønderjyden«, vistnok regeringen Hedtofts særlige organ i Sydslesvigsspørgsmålet. Den lød omtrent således: Tilbagegangen i det danske stemmetal viser, hvor rigtigt regeringen har handlet ved ikke at tro på den øjeblikkelige stærke danske stemning i Sydslesvig.

Dette er imidlertid en hel molbologik, hvor årsag og virkning er stillet på hovedet.

Hvorfor tilbagegang? Ja, årsagerne er mange:

1. Her vil jeg først nævne Hedtofts som dansk mand næsten uansvarlige 1. maj-tale, hvor han kategorisk viste sydslesvigerne bort fra Danmark. Hedtoft følte og føler sig berettiget til at tilmåle et langt martyrium for 200.000 mennesker. Det kan kun en snæversynet mand gøre. At Danmark har en sådan mand til politisk fører, virker deprimerende på danskheden i Sydslesvig.

2. Da fælleserklæringen og det politiske forlig blev til i sommer, var to af kielministrene, sydslesvigernes plageånder, en uge i Danmark, og offentligheden fik at vide, at i hvert fald den ene var til forhandlinger med ministeriet i København. Samtidig var sydslesvidanskeren, landdagsmand, socialdemokraten Herman Clausen på en uges ferie i Danmark, men ikke en eneste dansk politiker endsige regeringen Hedtoft havde brug for at tale med denne deres partifælle og landsmand. Regeringen og regeringspartiet benyttede denne som enhver anden given lejlighed til at sprede *tillid til tyskerne* og *mistillid til sydslesvigerne*, der dog i meget stor tillid har vendt sig til os. Så vidt er vi nået 4 år efter besættelsen. Angst går forud for ret. — Dette gør sin virkning i Sydslesvig, og mange, mange i Danmark dukker beskæmmet hovedet i sorg over det officielle Danmarks stilling.
3. Der findes i dag flere flygtninge i Sydslesvig end for 4 år siden, og i den tid har rigsdag og regering dog gang på gang bedyret viljen til at hjælpe til lettelse af flygtningetrykket. Det er kun blevet til ord og ord og atter ord. Også det har haft sin virkning i Sydslesvig.
4. Og regeringen Hedtoft står langt, langt fra det standpunkt, blot at hjælpe sydslesvigerne til sikring af selvbestemmelsesretten. Også når det gjaldt den, var det smukke ord og atter ord uden handling, som kun patentdemokrater og den »grundtvigske« radikale fører kan præstere.

Alt dette er årsagen til, at sydslesvigerne ligefrem tvinges mod syd igen. En af de ledende sydslesvigere, der endog kan få Hedtofts fine etikette: »ægte dansker«, sagde engang sidste vinter: »Hvis Danmark ikke vil have noget med os at gøre politisk denne gang, må jeg sende mine børn i tysk skole, jeg kan ikke forsvare at give dem mindretalsvilkår i det nye Tyskland.«*) Forfølgelsen af danskheden er og bliver nemlig meget værre i Sydslesvig, end den nogensinde har været i Nordslesvig. Der omfattede den kun de politiske og kulturelle områder, men i Sydslesvig gælder det nu foruden disse tillige arbejdet, eksistensen.

---

*) Efter denne artikels fremkomst har generalsekretær Fr. Thygesen, Flensborg, meddelt, at der også blandt gamle danske familier, som stemte dansk i 1920, var et mærkbart frafald ved forbundsvalget den 14. august 1949. — Når de gamle danske giver op på grund af Danmarks politiske holdning, er det vel endnu mere naturligt, om den nye tilslutning til danskheden giver op overfor den håbløse politiske situation.

Årsag og virkning er ikke som forkyndt i Danmarks radio mandag middag.

Den nøgne kendsgerning er: »Siden Hedtoft er blevet statsminister i Danmark, er det danske stemmetal gået tilbage ved hvert valg i Sydslesvig, og det er hans skyld!!!«

Nu går det ganske som i Nordslesvig: når håbet steg, steg det danske stemmetal, når håbet faldt, faldt de danske stemmer.

Tænk på det, hr. Hedtoft! Det vil engang komme til at lyde i Danmarkshistorien: »Da Sydslesvig igen ville være dansk, gjorde Hedtoft det tysk påny.«

Statsminister Hans Hedtoft

kom i en tale i Aars den 20. august 1949 bl. a. ind på følgende besvarelse af foranstående artikel, her anført efter referat i »Socialdemokraten« for 21. august 1949:

Aktivisternes tunge ansvar.

Aktivisternes leder, professor L. Hansen Larsen, har nu i en artikel, der er karakteristisk for mentaliteten i disse kredse, fortalt, at det er den danske regerings og rigsdagsflertallets skyld, at det er gået tilbage for danskheden. Artiklens tone og påstande er iøvrigt af en sådan karakter, at den fritager mig for at imødegå den.

Det, der er sket, er netop, at de illusioner, som er skabt af aktivisterne med hr. professor Hansen Larsen i spidsen, brister som de sæbebobler, de altid har været. Jeg har gang på gang advaret mod at skabe illusioner i denne sag. Aktivisterne bærer et tungt ansvar, når de foregøgler både befolkningen herhjemme og de dansksindede i Sydslesvig muligheder, der ikke består i virkelighedens verden. Valgtallene i Sydslesvig er en påmindelse til os alle om at se kendsgerningerne i øjnene og indrette os derefter.

Valget er et bevis på, at det eneste rigtige er, at vi stadig søger at fremme en *realistisk* Sydslesvigpolitik. Vi skal arbejde på at sikre de dansksindede sydslesvigeres kulturelle og politiske frihedsrettigheder, således som de er kommet til udtryk under de forhandlinger, der har været ført mellem de dansksindede sydslesviger og landsregeringen i Kiel. Vi skal virke for, at de dansksindede uhindret og uden frygt kan arbejde for deres mål, når dette sker med demokratiske midler, således som det stadig har været tilfældet og også i fremtiden vil være tilfældet. Vi skal med

al energi arbejde for en løsning af flygtningespørgsmålet, men vi må være klar over, at dette vil tage tid og har forbindelse med hele Tysklands genrejsning. Det tyske flygtningeproblem, der er af så indviklet beskaffenhed og forbundet med så uhyre vanskeligheder, kan ikke løses fra i dag til i morgen. Den danske regering har selvfølgelig aldrig kunnet afgive nogen erklæring endsige noget tilsagn om, at flygtningene vil blive fjernet fra Sydslesvig, men den har lovet ikke at undlade noget forsvarligt skridt for at nå dette mål, og det vil vi fortsat arbejde på af al vor evne. Jeg vil også her understrege, at vi må regne med, at flygtningespørgsmålet nu må søges løst i samarbejde også med tyske myndigheder.

Det mest holdbare.

Jeg har tidligere sagt, at alle fornuftige mennesker må være interesseret i, at den uundgåelige brydning mellem to nationaliteter og to kulturer i et grænseland, at den uundgåelige grænsekamp føres i tolerancens ånd. Der er al grund til at understrege dette, og jeg vil tilføje, at vi bør påskønne de kræfter, der også fra tysk side arbejder i forsoningens ånd. Det er min faste overbevisning, at også den fremtidige udvikling vil give os ret i, at det lykkeligste og mest holdbare både for grænsefolket, for Danmark og for det fredelige fælleseuropæiske samfund, vi tilstræber, vil være en ordening, som er nået i forståelse med Tyskland.

Statsministeren og valget i Sydslesvig.

Af professor L. Hansen Larsen.

Denne artikel er tilstillet dagspressen den 26. august 1949.

Min artikel forleden var egentlig ikke tænkt som en provokation til statsministeren, jeg ved nemlig af erfaring, at Hedtoft svarer os »aktivister« på en måde, de tyske blade kan bruge som propaganda imod de danske sydslesvigere. Dette understreger iøvrigt rigtigheden af min artikel, hvorover hr. Hedtoft er blevet så fortørnet, at han ikke vil røre ved dens uomgængelige realiteter.

Nej, hovedhensigten med min artikel var at oplyse så stor en kreds som muligt om baggrunden for stemmenedgangen. Og jeg beder alle læsere huske af dette røre om sagen, at »da Sydslesvigen ville være dansk, gjorde Hedtoft det tysk påny«. Så har jeg opnået, hvad jeg ville, nemlig, at folk i Danmark kender den sande årsag til strømpilen i Sydslesvig.

Man vil da heller ikke være i tvivl om, at Hedtofts forårstaler, regeringens knæfald for Tyskland, dens passivitet i flygtningespørgsmålet og dens afvisning af selvbestemmelsesretten har været virkningsfulde våben mod danskhedens vækst.

Hvis Danmark ikke havde skiftet statsminister i 1947, taler al sandsynlighed for, at den opadgående linie i det danske stemmetal havde fortsat, så vi havde været ligeså langt over de 100.000, som vi i dag er under. Der havde da samtidig været en langt bredere basis for det kulturelle danske arbejde i landsdelen, og målet havde ligget adskilligt nærmere for både Sydslesvig og Danmark, end det nu gør.

Hedtoft måtte i sin »Aarstale« nøjes med at glæde sig over de 75.000, »der har holdt ved og vedkendt sig deres standpunkt«. Hvis statsministeren ikke forandrer handlemåde, må han næste gang nøjes med at glæde sig over et endnu mindre tal og så fremdeles.

Statsministerens »Aarstale« er iøvrigt oplysende, om end ikke opmuntrende:

Fælleserklæringen fra i sommer er droppet. Efter referatet i »Socialdemokraten« nævner Hedtoft ikke en eneste gang ordene: »internationale overenskomster« eller »fredsslutning med Tyskland«, som fælleserklæringen bygger på. Nu taler regeringschefen kun om »fælleseuropæisk samfund« og »forståelse med Tyskland«.

Det vil sige, at løsningen af det sydslesvigske spørgsmål henvises til en international fremtidsdrøm i Strasbourg og en meget håndfast nutidsregering i Bonn.

Her vil den danske udenrigsminister være ganske uden indflydelse; det vil sige, at efter Hedtofts sidste tale er sydslesvigerne uddraget enhver politisk støtte fra Danmark.

Statsministeren taler gang på gang bebrejdende om, at aktivisterne skaber illusioner i Sydslesvig. Hånden på hjertet, hr. Hedtoft: Finder De det rigtigt at lade hånt om dem, der søger at udrette noget i denne politisk og kulturelt så vigtige sag samtidig med, at De selv lægger hænderne i skødet?

I Sydslesvigs Udvalg arbejder vi hovedsagelig på at skabe det nødvendige grundlag for gennemførelsen af de af alle danske rigsdagspartier (undtagen kommunisterne) tiltrådte krav, nemlig:

1. *Kravet om administrativ adskillelse*, der i oktobernoten omtales således: »Kun i et Sydslesvig, der udgør en selvstændig administrativ enhed uden tyske organer fælles for Holsten og Sydslesvig og uden underordningsforhold til tyske myndigheder i Holsten, vil de dansksindede have udsigt til at gøre sig gældende«.

2. *Understøttelse af danskheden i Sydslesvig* både på det kulturelle område og gennem erhvervslivet.

De, hr. statsminister, anerkender i ord disse krav, men De vover af hensyn til tyskerne ikke at tage konsekvenserne af Deres ord. Mon det i længden vil tjene Dem til gavn, at De kun har hån og skarpe bebrejdelser tilovers for dem, der søger at føre Deres og den danske rigsdags løfter ud i livet?

Siden valget har såvel lederskribenten som fremtrædende indsendere i

Flensborg Avis

givet udtryk for Danmarks politiske holdnings indflydelse på valgresultatet.

Følgende skal anføres fra denne kilde:

18. august 1949:

»Når vi vil bedømme resultatet den 14. august, skal vi også tænke lidt på den mistænksomhed, de såkaldte nye kredse i Sydslesvig har været ude for nord for grænsen; al den mistillid, de har mødt, hvor de med rette kunne have ventet noget ganske andet, frem for alt hensyn og forståelse.«

20. august 1949:

»Når mange i Sydslesvig føler dette valg som en bitter skuffelse, skyldes det først og fremmest den viden eller den følelse, at det kunne være blevet helt anderledes, kunne være blevet en strålende sejr, dersom den danske regering havde stillet sig bag Sydslesvigs danskhed.«

24. august 1949:

»Enhver i Sydslesvig ved, hvilken rolle Danmarks officielle holdning har spillet ved sidste valg. . . . Hvis det officielle Danmark for længe siden og af yderste evne havde virket for Sydslesvigs kulturelle og politiske frihedsmuligheder . . . vilde også det danske stemmetal den 14. august have ligget langt over de 75.000.«

27. august 1949:

Formanden for Sydslesvigsk Forening Niels Bøgh Andersen:

» . . . . At folk, særlig blandt de gamle danske, denne gang på grund af træthed, som er forståelig, er blevet borte fra valgurnerne,

kan måske forstås, men ikke undskyldes. I et enkelt distrikt veed man, at op til hundrede stemmeberettigede dansksindede denne gang ikke gik til valgurnerne. I enkelte tilfælde drejede det sig om personer, der hørte til de mest aktive gamle danske . . . .

Følelsen af, at Danmark har svigtet, ligger overordentlig stærkt i det sydslesvigske sind. At man på dansk side har vanskeligt ved at tro på den sydslesvigske bevægelses ægthed som dansk bevægelse, er der aldrig nogen sydslesviger, der har bebrejdet Danmark. Derimod kan et folk, der som sydslesvigerne igennem de mørke år fik en særlig længsel efter frihed, der efter 1920 levede på løftet »I skal aldrig blive glemte«, og der først og fremmest vendte sig mod Danmark ud fra troen på, at forståelsen og forpligtelsen over for friheden var grundlaget for dansk og nordisk liv, ikke forstå, at Danmark ikke tog de skridt på given tid, der gav en absolut sikring af det mindste mål, som Danmark gang på gang havde givet løfte på.

Her gælder det særlig de gamle igen, der med rette kunne forvente fuld dansk støtte. Løftet i 1920 er givet på en tid og under sådanne omstændigheder, at det blev opfattet og måtte opfattes som et løfte til dem, der blev uden for Danmarks grænser, at dagen ville komme for dem, når de havde tilkæmpet sig en flertalsvilje i den hjemmehørende befolkning. En virkelig sikring af sydslesvigerens frihed på rette tid ville have givet en helt anden udvikling. Statsministerens udtalelse i Aars om, at »noget måtte forsvinde«, er for så vidt kun rigtig deri, at det måtte forsvinde under de vilkår, som sydslesvigerne nu lever i. Havde man skabt samme tilstande i Sydslesvig eller noget nær samme tilstande for den danske vækst i Sydslesvig, som man skabte for den danske vækst i de tysksindede dele i Nordslesvig, Tønder, Højer, Udbjerg, Ravsted, Aabenråa, Sønderborg m. m., så havde det ikke været nødvendigt, at »noget måtte forsvinde«, men vi kunne have regnet med samme strålende og lykkelige nationalpolitiske udvikling, som nordslesvigerne gik ind i.

Hr. statsminister Hans Hedtoft slår stærkt på, at den »afventende politik var den eneste forsvarlige«. Det gælder m. h. t. en afstemning i Sydslesvig nu, men slet ikke for skabelsen af et plebiscitområde, der har muligheder for sikringen af den fulde frihed. Havde man ført en lignende »afventende politik« for de områder i Nordslesvig, der havde tysk flertal i 1920, så tvivler jeg på, at danskheden havde haft samme styrke som i dag.

Stillingen måtte for mange, der ikke sætter deres lid til en lykkeligere løsning på fredskonferencen, blive den, at sydslesvigerne

på ubestemt tid får lov til at leve under tysk styre. Ganske vist er der i udtalelser fra danske regeringsmedlemmer blevet givet udtryk for, at sydslesvigerne dog havde en chance for at lade deres børn vende hjem til Danmark efter årtiers indleven i dansk kultur. Ser man nøgternt på en sådan fremtidsmulighed, må man ikke glemme, at det ikke var Danmark, der gjorde vejen fri for nordslesvignernes genforening i 1920, men kun dette, at Tyskland tabte den første verdenskrig, og så nordslesvigerne selv.

Skal man svare på, hvem der må bære ansvaret for dette valgresultat i Sydslesvig, så falder skylden på en vis grad direkte på Danmarks holdning i spørgsmålet om givne løfter i 19. oktober-noten. For det andet må den søges deri, at sydslesvigerne ud fra deres forudsætninger føler sig svigtet af Danmark ved sikringen af de fulde frihedsgoder og deraf betingede vækstvilkår.

Men vi gør klogest i at indse, at vi skal arbejde med større energi og må være med til at borteliminere den træthed, der findes i vore egne rækker. Vi kender vilkårene bedst og de livsmuligheder, der findes for en folkelig og national bevægelse. Hertil hører den fulde sikring af friheden og et sikret løfte om, at vi kan afgøre vor statspolitiske skæbne inden for en rimelig fremtid. Uden sikring af det sidste vil vor bevægelse kun kunne rekrutteres og vedligeholdes af de stærkeste i et folk, og det er ikke altid de fleste. Derfor må vi styre mod sikringen af selvbestemmelsesretten i fredstraktaten. Men ethvert nyt skridt nås kun ved vor egen stærkere indsats.

Et brev fra Rensborg.

Fra en ven i Rensborg har kordegn Vald. Arnboe modtaget følgende brev dateret 26. august 1949. »Jeg vil gerne sige nogle ord om vort valg. De kan ikke forestille Dem, hvormeget vi var nedslået den 15. august, jeg var syg hele dagen. Den unge mand og jeg gik en lang tur og vidste ikke, hvad vi skulle sige. Vi drøftede med dem, vi traf, igen og igen det store spørgsmål: Hvordan kom det? Vi vil ikke skænde på Danmark, vort kære moderland, men desværre må vi sige, at det officielle Danmarks holdning har hovedskylden. Siden 1946 har jeg sagt det utallige gange: Hvis vi ikke får et løfte fra Danmark, er vi dødsdømt! Desværre har udviklingen givet mig ret. Når en grænsebefolkning gang på gang må høre fra moderlandet: Vi vil ikke have Jer! — så må man ikke undre sig over, at en del tager konsekvensen heraf. — Og hvad er der opnået indtil i dag? Når man ser bort fra de mange skønne ord fra Hr. Hedtoft:

slet intet! Vi har det samme antal flygtninge nu som før, adskillelsen fra Holsten taler ingen om mere, Kiel-aftalen er kun et papir og så ikke en smule moralsk støtte fra Danmark!

Det gør mig meget ondt at måtte sige dette til en dansk sydslesvigven, men desværre er det sandt. Vi trænger ikke til flæskepakker, men til en sætning fra officiel dansk side: »Vi står bag Jer!«

Flensburger Tageblatt, tysk,
23. august 1949.

Sensationsartikel på forsiden med 4-spaltet kæmpeoverskrift:

»Bristede sæbebobler«.

*Danmarks ministerpræsident uddrager facit af valgene
i Sydslesvig til forbundsdagen.*

*En holdbar ordning af grænseproblemet må bringes i stand
i forståelse med Tyskland.*

I en tale på et arbejdermøde i Aars fremsatte den danske ministerpræsident Hedtoft nogle principielle forklaringer på valgresultaterne syd for grænsen og deres virkning på den danske grænsepolitik.

Det, som er sket, er, at de af aktivisterne skabte illusioner er bristet som de sæbebobler, de altid har været. Jeg har gang på gang advaret mod illusioner i sydslesvigsspørgsmålet. Aktivisterne bærer på et tungt ansvar, når de foregøgler såvel befolkningen herhjemme som også de dansksindede kredse i Sydslesvig muligheder, som ikke passer ind i virkelighedens verden. Valgtallene i Sydslesvig er en opfordring til os alle om at se kendsgerningerne i øjnene og at rette os efter dem. Valgene har været et bevis for, at det er det eneste rigtige at føre en realistisk Sydslesvig-politik.

Alle fornuftige mennesker må være interesserede i, at den uundgåelige grænsekamp bliver ført i tolerancens ånd. Der er al mulig grund til at understrege dette. Jeg vil gerne tilføje, at vi også skulle tage de kræfter i betragtning, som fra tysk side arbejder i forsonlighedens ånd.

Det er min overbevisning, at den fremtidige udvikling vil give os ret i, at det lykkeligste og mest holdbare for grænsebefolkningen, for Danmark og for det af os tilstræbte europæiske fællesskab, er en løsning af grænseproblemet, som bliver bragt i stand i forståelse med Tyskland.

L. H. L. August og september måneder gik uden anden politisk aktivitet her hjemme i denne sag, end statsminister Hans Hedtofts stærke taler vendt mod de dansksindede sydslesvigere og vendt mod Venstre, de konservative og Retsforbundets stilling i denne sag — og selvfølgelig mod Sydslesvigsk Udvalg.

Statsministerens *fortolkning* af Oktobernotens punkt 7 skulle være lov i dette land, og hans passivitet i flygtningesagen og den administrative adskillelse skulle med vold og magt respekteres af os alle.

Man erindrer dog uvilkårlig statsministertalerne to somre tidligere, og der var ikke grund til større forargelse over statsministertalerne i 1947 end i 1949 — tværtimod.

Så kom endelig efter omtrent et års fortvivlelse (rundbordskonferencen) Kieleroverenskomsten den 26. september 1949.

Kiel-overenskomsten.

Overenskomsten mellem Kiel-regeringen og Sydslesvigsk Forening.

Artikel I.

Forbundsrepublikken Tysklands grundlov af 8. maj 1949 sikrer enhver og dermed også ethvert medlem af den den dansksindede befolkning uden hensyn til det af ham benyttede sprog

- a) Retten til personlighedens frie udfoldelse og den personlige friheds ukrænkelighed (artikel 2).
  - b) Ligheden overfor loven (artikel 3, afsnit 1).
  - c) Forbud mod at forfordele eller foretrække nogen på grund af hans afstamning, sprog, herkomst eller politiske anskuelser (artikel 3 afsnit 3).
  - d) Tros- og samvittighedsfrihed (artikel 4).
  - e) Retten til frit at tale og pressefrihed (artikel 5).
  - f) Forsamlings- og foreningsfrihed (artikel 8—9).
  - g) Retten til frit at vælge erhverv og arbejdsplads (artikel 12).
  - h) Boligens ukrænkelighed (artikel 13).
  - i) Retten til den frie dannelse og virksomhed af politiske partier i overensstemmelse med artikel 21.
  - k) Ligeberettiget adgang til alle offentlige embeder i henhold til den pågældendes kvalifikationer (artikel 33, afsnit 2).
  - l) Den almindelige, umiddelbare, frie og hemmelige valgret, som også gælder for lands- og kommunevalgene (artikel 28, afsnit 1).
  - m) Retten til at kræve domstolens beskyttelse, når ens rettigheder berøres af offentlige forholdsregler (artikel 19, afsnit 4).
- Ingen må derfor på grund af forbundsloven, som i henhold til artikel

31 går forud for grundloven, blive forfordelt eller foretrukket som følge af hans tilhørsforhold til mindretallet.

Artikel II.

Med henblik på disse retsprincipers gennemførelse fastslås det hermed:

1. Bekendelsen til dansk nationalitet og dansk kultur står enhver frit. Det må hverken bestrides eller efterprøves af myndighederne.

2. Den dansksindede befolkning, dens organisationer og medlemmer må ikke hindres i brugen af det ønskede sprog i ord, skrift eller tryk. Benyttelsen af det danske sprog ved retten og over for forvaltningsmyndighederne bestemmes af de almindelige love.

3. Børnehaver, almindelige skoler og folkehøjskoler, også med faglig karakter, kan af den dansksindede befolkning oprettes i overensstemmelse med love og forordninger. I skoler med dansk undervisningssprog skal der gives tilstrækkelig undervisning i det tyske sprog. Forældre og personer med forældremyndighed kan frit bestemme, om deres børn skal besøge skoler med dansk undervisningssprog.

4. Ved ansættelse, forfremmelse, forflyttelse og afskedigelse af embedsmænd, funktionærer og arbejdere i offentlig tjeneste må der ikke gøres forskel imellem alle øvrige og medlemmer af den dansksindede befolkning. De kan frit bestemme, om de vil være medlemmer af den dansksindede befolknings organisationer eller andre organisationer, og om de vil lade deres børn besøge en skole med dansk eller tysk undervisningssprog.

5. Landsregeringen anser det for en selvfølge, at den parlamentariske skik at inddrage alle politiske grupper i kommunernes, amternes og landets offentlige repræsentationer på passende måde finder anvendelse uden hensyn til flertalsforholdene i disse valgte forsamlinger.

6. Landsregeringen betragter det som ønskeligt, at den dansksindede befolkning ligesom andre politiske og kulturelle organisationer får adgang til radioudsendelserne.

7. Landsregeringen betragter det som ønskeligt, at danske præster og menigheder efter forudgående aftale med de kompetente kirkelige myndigheder og med frit valg af det danske eller tyske sprog benytter kirker, kirkegårde og lignende indretninger.

8. Ved understøttelser og andre offentlige ydelser til enkeltpersoner, som bevilges efter frit skøn, tages der ikke hensyn til medlemsforholdet til den dansksindede befolkning.

9. Offentlige bekendtgørelser skal ikke unddrages den dansksindede befolknings aviser.

10. Den dansksindede befolknings særlige interesse i at pleje dens religiøse, kulturelle og faglige forbindelser med Danmark anerkendes.

11. Danske statsborgere, som landsregeringen har givet tilladelse til at virke som religiøse, kulturelle og faglige (rådgivere for eks. præster,

lærere, landbrugskonsulenter o. s. v.) må over for medlemmer af tilsvarende erhverv ikke tilsidesættes ved udstedelse af kommunal opholdstilladelse og tildeling af bolig i deres opholdskommune.

De må ikke være politisk virksomme.

12. For så vidt der i de forudgående punkter er tale om rettigheder, der overskrider landets kompetencer, vil landsregeringen med hensyn til deres billigelse og gennemførelse gøre sin indflydelse gældende over for de til enhver tid kompetente myndigheder.

Artikel III.

Til undersøgelse og opklaring af forslag, klager og andre indberetninger fra den dansksindede befolkning oprettes et udvalg. Dette består af tre medlemmer af den dansksindede befolkning og tre medlemmer, som udnævnes af regeringens befuldmægtigede for Slesvig.

Formandssædet i udvalget går halvårligt på skift mellem repræsentanter for den dansksindede befolkning og de øvrige repræsentanter.

Udvalgets løbende forretninger varetages af en sekretær, som med stemmeflertal vælges af udvalget ud af tre forslag, som forelægges af den dansksindede befolkning, og ansættes af landsregeringen.

Det er sekretærens opgaver i første omgang at søge alle indberetninger ordnet ved forhandlinger med regeringens befuldmægtigede for Slesvig eller de stedlige kompetente myndigheder. Når dette ikke er muligt, skal han forelægge dem for udvalget, som så afgiver en betænkning om sagen. Regeringens befuldmægtigede for Slesvig kan indhente denne og andre betænkninger hos udvalget. Opnås der i udvalget ikke noget flertal for betænkningen, kan der afgives to forskellige betænkninger.

Udvalgets betænkninger tilstilles landsregeringen, som træffer den endelige afgørelse. Når det drejer sig om forholdsregler fra den kommunale selvforvaltnings side, vil landsregeringen så vidt den har bemyndigelse dertil foranledige det fornødne. Alle enkeltheder træffes der bestemmelse om i udvalgets forretningsorden, som udvalget vedtager og som kræver landsregeringens stadfæstelse.

Artikel IV.

De her opstillede principer gælder ifølge sagens natur også for den frisiske befolkning i Slesvig-Holsten.

Kieloverenskomsten var altså en kendsgerning.

Nu kunne sydslesvigerne teoretisk set ugenert bekende sig til danskheden. Men frihedsrettighederne var også kun en teori. Snart vrimlede det med protester fra politiske organisationer og personer i Slesvig-Holsten og med erhvervsmæssige overgreb som følge af nationale og kulturelle bekendelser af de dansksindede i Sydslesvig. Jeg skal indskrænke mig til at henvise til de ting, der er fremført

i det engelske underhus den 4. november 1949 denne sag vedrørende (se senere). I »sydslesvigsk nyhedstjeneste« er forøvrigt mange flere fastlagt.

Intet under derfor, at Sydslesvigsk Vælgerforening dagen efter overenskomstens vedtagelse erklærede, at *foreningens program er uændret*, hvilket selvfølgelig bør føre konsekvenser med sig for danske politikere.

Den umiddelbare glæde hos radikale og socialdemokrater over overenskomsten må derfor allerede være blandet med en bitter malurt.

Sydslesvigsk Vælgerforenings erklæring:

Landsbestyrelsen for Sydslesvigsk Vælgerforening har med interesse fulgt Sydslesvigsk Forenings forhandlinger med landsregeringen og lykønsker SSF som de dansksindede sydslesvigeres kulturelle sammenslutning til det resultat, der er offentliggjort og sanktioneret af den kielske landdag den 26. september.

Herigennem er der blevet skabt et fast lovmæssigt grundlag for det fremtidige arbejde. For at imødegå enhver tvivl betoner vi dog, at Sydslesvigsk Vælgerforening, den politiske Repræsentation for den danskorienterede befolkning i Sydslesvig, nu som før holder fast ved sit program, der som hovedpunkt fordrer sydslesvigsk selvforvaltning, selvbestemmelsesrettens gennemførelse og landets aflastning for overbefolkningen.

Vi vil aldrig blive trætte af at træde i skranken for disse vore hovedfordringer.

Samuel Münchow.

Hermann Clausen.

Følgende henvendelse blev udsendt til pressen under finanslovdebatten, men står ubesvaret.

Åbent brev til statsminister Hans Hedtoft.

Fra L. Hansen Larsen.

I en tale ved den socialdemokratiske kongres i Aarhus først i september spurgte statsministeren, om jeg stadig anså den administrative adskillelse mellem Sydslesvig og Holsten som fordelagtig, når stemmerne fra flygtninge og tyskere udgjorde 250.000 mod de 75.000 danske.

Med oktobernotens stærke ord om denne sag i minde må jeg selvfølgelig svare et afgjort ja!

75.000 stemmer har da større vægt overfor 250.000, end de har overfor 1,7 million i hele Slesvig-Holsten. Dertil kommer, at de 75.000 dansksindede stemmer måske suppleres med et lignende antal endnu tysksindede stemmer i spørgsmål om hjemstavnsinteresser under selvforvaltning.

Forinden De, hr. statsminister, kaster landet ud i et valg, hvis formål bl. a. vil være at forlade den sydslesvigpolitik, som hidtil har været afstukket af oktobernoten og januarmemorandummet, vil jeg bede Dem besvare følgende spørgsmål:

1. Hvad agter De at gøre for at støtte sydslesvigernes ønske om *administrativ adskillelse fra Holsten*? Vil De benægte, at der i øjeblikket er en udmærket basis for en aktion i denne sag, efter som:
  - a. Sydslesvigsk Vælgerforening har erklæret at den stadig — uanset kieloverenskomsten — har Sydslesvigs selvforvaltning som mål,
  - b. bonnforfatningens § 29 åbner mulighed for en administrativ adskillelse, hvis der handles hurtigt,
  - c. De selv så sent som ved kongressen i Aarhus har erklæret regeringen som tilhænger af den administrative adskillelse,
  - d. den danske rigsdag i oktobernoten og januarmemorandummet i stærke ord er gået ind for den administrative adskillelse.
2. Har De, hr. statsminister, aktiveret Deres løfte i Herning-talen — refereret i Flensborg Avis 6. august 1949 — om *forhandlingsmæssig og økonomisk støtte til fjernelse af de urimelige flygtningemasser i Sydslesvig*? Herunder: er der officielt tilgået de allierede magter tilbud om dansk økonomisk hjælp til flygtningefjernelsen?
3. Agter statsministeren at foretage nogen argumentation mod *den tyske propaganda om uligelig behandling af de dansksindede i Sydslesvig og de tysksindede i Nordslesvig* også fremført på så højofficielt sted som i forbundsdagen i Bonn den 22. september 1949 (det tyske mindretal i Danmark lever i hårde trængsler«, »tyske sydslesvigere må have

hjælp fra Bonn mod den vældige danske pengeindsats« o. s. v.)?

- a. Er forholdet ikke det, at medens dansksindede i Sydslesvig under to verdenskrige har opført sig som loyale tyske statsborgere, støttede et meget stort antal af de tysksindede danske statsborgere i Nordslesvig den os fjendtlige magt, der under sidste verdenskrig besatte landet? Og er det ikke således, at tiltrods herfor vedtog den danske rigsdag i loven mod landssvigere, at medlemmer af det tysksindede mindretal skulle idømmes *lavere* straf for svig mod landet end andre danske statsborgere? Ville det ikke, hr. statsminister, være rimeligt, om man fra officiel dansk side henledte tyskernes opmærksomhed på dette forhold?
- b. Og så *skolerne*: Tyskerne påberåber sig, at skoleordningen for dansksindede i Sydslesvig er gunstigere end for de tysksindede i Nordslesvig. Burde det ikke fra officiel dansk side oplyses, at medens de i Danmark vedtagne tilskud til tyske skoler i Nordslesvig betales til sidste hvid, så opretholdes de danske skoler i Sydslesvig i alt væsentlig fra dansk side, fordi de i den slesvigholstenske landdag vedtagne tilskud kun er tilskud på papiret?

Danmark kan med stor kraft afvise al tysk tale om ulighed i tysk disfavør, og ingen kan gøre dette med større vægt end De, hr. statsminister.

Professor Savorys forespørgsel i underhuset den 4. november 1949.

Professor Savory (fik ordet kl. 13,38). Den 9. april 1940 om morgenen vækkede den tyske gesandt i København udenrigsministeren og fortalte ham, at tyskerne havde bevis for, at britiske tropper og britiske luftstyrker ville skaffe sig baser i Danmark, og at det derfor var blevet nødvendigt for tyskerne at besætte landet. Han pegede op mod himlen, der var sort af tyske bombemaskiner og underrettede ham om, at modstand var komplet håbløs. Hs. Excellence udenrigsministeren svarede,

at man havde intet som helst bevis på nogen invasion eller nogen hensigt fra de britiske myndigheders side om at besætte nogen baser i Danmark.

De danske tropper havde allerede begyndt en heltemodig modstand i Jylland og livgarden havde sat et meget rask angreb an på pladsen foran det kongelige slot. Det er ingen tvivl om, at de under deres tapre chef ville have kæmpet til sidste mand på samme måde som Svejtsergarden var beredt til at forsvare Tuilerierne den 10. august 1792, men kongens beslutning gjorde en ende på denne unyttige blodudgydelse. Sagen var absolut håbløs og til trods for overgeneralens ønsker, gav han ordre til livgarden om at opgive den håbløse kamp.

Den danske regering fremsatte en formel protest, i hvilken den tilbageviste den såkaldte oplysning om, at landet var på randen af at blive besat af britiske tropper, og at tyskerne var draget ud for at forsvare det. De tyske tropper, som rykkede frem overalt i Jylland og besatte øerne, sagde til indbyggerne — og danskerne har fortalt mig, at de tyske soldater virkelig troede det — »Vi er kommet for at beskytte jer mod Britterne«. Den besked havde soldaterne fået af deres officerer og tog den for gode varer med sædvanlig tysk lettroenhed.

Danskerne havde en ikke-angrebspagt med tyskerne, som var blevet undertegnet kort før krigen brød ud, og den 1. sept. 1939 udstedte den danske regering en neutralitetserklæring, som den var fast besluttet på at overholde. Gennem fem år gjorde det danske folk heltemodig modstand. De blev i stor udstrækning hjulpet af britiske faldskærmsfolk, som landede med ammunition af alle slags, og sabotagen af tyske fabrikker nåede et stort omfang.

I Danmark opførte de tyske militærmyndigheder sig — og jeg synes, det bør kendes i dette land — på nøjagtig den samme måde, som de tyske tropper gjorde det i Frankrig. Gestapo myrdede danske borgere, om hvem man mente, at de var modstandere af den tyske besættelse, og når de pågreb folk, som de mente tilhørte modstandsbevægelsen, torterede de dem på nøjagtig samme måde, som franskmændene er blevet pint. Jeg har selv i sommer talt med fire særdeles fremstående danske herrer, som, jeg må sige meget modstræbende, fortalte mig, da

jeg insisterede derpå, de forfærdelige og unævnelige pinsler, tyskerne havde underkastet dem.

Følgen var, at da nyhederne bragtes gennem BBC den 5. maj 1945 om, at tyskerne havde kapituleret i Holland, Nordøst-Tyskland og i Danmark, var jublen landet over uden grænse. Lederne af modstandsbevægelsen kom frem fra deres skjulesteder i uniformen, som havde været gemt væk, og rykkede frem i motorvogne for at besætte alle strategiske punkter. Der blev oprettet en koalitionsregering bestående ikke blot af politikere, men også af ledere af modstandsbevægelsen.

Den tyske besættelse kostede efter den allerlaveste beregning Danmark 550 millioner pund sterling — en svimlende sum for et så lille land med kun 4 mill. indbyggere. Det ville have været fuldt ud muligt, og det ville have været fuldt ud forsvarligt, om Danmark efter at have været genstand for denne uprovokerede besættelse havde sendt sine tropper frem og besat hele Slesvig ned til den gamle Ejdergrænse. De ville derved kun have gjort, hvad franskmændene gjorde, da i det hædersfulde år 1918 deres tropper rykkede frem og besatte Elsass og Lothringen. Lad det blive husket, at denne preussiske besættelse af Slesvig kun havde været 6 år længere end den preussiske besættelse af Elsass og Lothringen. Jeg er ganske sikker på, at det ville være blevet hilst velkommen af hele den offentlige mening i dette land, på det europæiske fastland og i De forenede Stater i Amerika, om danskerne havde foretaget en sådan handling, hvilket de med fuld ret kunne have gjort.

Tyskerne anses altid for at have lagt de dygtigste og mest vidunderlige planer, at have gennemtænkt alt i forvejen, men der var en fejl i deres beregninger. De glemte at fjerne de torturinstrumenter, som de havde brugt i de danske lejre. Et stort antal af dem kan nu tages i øjesyn i musæet i Sønderborg. Ved synet af dem kunne jeg kun genkalde de middelalderlige marterinstrumenter, som jeg havde set på borgen i Nürnberg. Der var blot den forskel: tyskerne havde føjet yderligere raffinementer til de pinsler, der brugtes i middelalderen.

Tyskerne opførte sig i Danmark ikke mindre grusomt og barbarisk end de gjorde i Frankrig eller i noget andet land, de besatte. Men danskerne besatte ikke deres gamle landområde

— og jeg må endnu engang understrege, at dette område, Slesvig, er rent og helt dansk; den danske besiddelse går tilbage til det herrens år 811. I Rensborg ved Ejdergrænsen var der en gammel sten, som jeg har et fotografi af her. Da landet blev besat af preusserne, blev denne gamle sten taget med fra porten i Rendsborg ved Ejdergrænsen og anbragt, hvor den nu er, på Tøjhuset i København. Den bærer indskriften: »Eidora Romani terminus imperii« eller i oversættelse: »Ejderen er det hellige romerske riges grænse«. Man kan kun se på denne sten med ærbødighed, og jeg er taknemmelig over, at den er bevaret den dag i dag på Tøjhuset i København.

Lad os aldrig glemme, at det var i 1864, at Bismarck greb et påskud til at falde ind i landet. Lord Palmerston havde sikkert ladet forstå, at den britiske regering ville intervenere, fordi han stadig anså os for bundne af traktaten af 1720 oprettet mellem kong Georg I og kongen af Danmark, og af hvilken originalen stadig findes i Foreign Office. Ved denne berømte traktat garanterede Storbritanien, at Slesvig altid skulle være en del af Danmark. Uheldigvis var lord Palmerstons bestræbelser for at bevæge Napoleon III til at intervenere, forgæves. På det tidspunkt var Napoleon III alvorlig bekymret over den ulykkelige expedition til Mexico. Han afslog, en skæbnesvanger fejl fra hans side, og Bismarck gennemskuede Palmerston. Bismarck vidste, at England ikke ville kæmpe alene. Men Palmerstons bluff blev angrebet i Underhuset af Disraeli i en berømt tale, som det vel er værd at læse i Hansard. Resultatet blev, at lord Plamsterston, udenrigsministeren og premierministeren fik et tillidsvotum med kun 18 stemmers majoritet, og kun fordi han fremdrog erklæringer, der godtgjorde Englands velstand under hans styre, hvilket intet som helst havde at gøre med det spørgsmål, der var til debat.

Danskerne kan ikke glemme denne ulykkelige episode. Lord Palmerston, som så langt ind i fremtiden, fastslog i Underhuset, at Bismarcks påskud, at han kom for at støtte prinsen af Augustenborgs krav på den danske trone, var falsk. Palmerston sagde, at Bismarcks mål var at få fat på Kiels havn. Nu har vi Bismarcks offentliggjorte erindringer. Deri finder vi det åbent erkendt, at prinsen af Augustenborg kun var et påskud, og at

Bismarcks virkelige mål var at lægge hånden på den store Kielerhavn og grundlægge den tyske flåde. Såsnart han havde nået sit mål, smed han prinsen overbord, idet han udtalte, at han fandt, at prinsens krav ikke var berettiget, og at den virkelige herre var Christian, som i henhold til Londontraktaten af 1852 var blevet konge af Danmark.

En sag, som lord Palmerston havde kæmpet for, før han døde i 1865, to dage før han ville være fyldt 81, blev taget op af Napoleon III, som insisterede på, at der i Pragertraktaten skulle indføjes den berømte § 5, i henhold til hvilken der skulle holdes en folkeafstemning i Nordslesvig. Folket skulle spørges, om de ville bestemme sig til igen at blive forenet med moderlandet Danmark. Denne paragraf trådte aldrig i kraft. Det var denne brudte traktat, der bittert nager det danske folks sind den dag i dag. Hvad var Preussernes politik? Det var først og fremmest at bringe tyske kolonister ind og tvinge danskerne til at forlade deres jord. For det andet, og fremfor alt, var det at undertrykke brugen af det danske sprog. De danske skoler blev afskaffet. Dansk måtte ikke tales hverken i kirke eller skole eller ved noget offentligt foredrag. En dame sang i hendes egen private dagligstue. Vejret var meget varmt, så hun åbnede vinduet, og den smukke sang hørtes på gaden. En politibetjent indfandt sig øjeblikkelig og sagde: »Dette er ikke længere privat sang. Dette er offentlig demonstration«. Og han arresterede hende og tog hende med på politistationen for brud på loven ved at have sunget offentligt på dansk. Det var den undertrykkelse dette ædle slesvigske folk var genstand for.

I København viste man mig et billede fremstillet af en velkendt kunstnerinde, madame Mehru. Jeg har et fotografi af det her. Det forestiller en moder, der fremtager et dansk flag fra dragkisten, hvor det har været omhyggelig gemt. Det er midt om natten, og hun vil vise det til sin søn, en dansker, som er blevet udskrevet til den preussiske hær og imod sin vilje tvunget til at kæmpe for Preussen. Moderen er fremstillet sigende til drengen: »Husk at dette Dannebrog, dette danske flag og du, I er en og samme sag. Glem aldrig, selv når du slås under det preussiske flag, at du er født som dansker og altid vil forblive en dansker, dit land og det danske sprog hengiven«. Jeg ville

ønske, der kunne foretages en offentlig indsamling for at erhverve dette smukke billede og skænke det til det sydslesvigske folk og til den smukke Duborgskole i Flensborg.

Den tingenes tilstand varede ved ind i det 20 århundrede. Efter krigen 1914—18 erkendte de allierede, at dette ikke kunne fortsættes, og en folkeafstemning blev derfor afholdt. Slesvig deltes i tre zoner. I den nordligste zone viste afstemningen en majoritet på 75 pct. til gunst for Danmark. Som følge heraf blev Nordslesvig givet tilbage til moderlandet. Uheldigvis gik afstemningen i midterzonen imod Danmark på grund af intimidation og umådeligt pres fra tyskerne og truslen om, at hvis landet stemte dansk, ville skibsværftet og fabrikkerne blive lukkede og ejeren ville flytte til Tyskland.

Mest uheldigt af alt var, at afstemningen i tredje zone efter en beslutning i sidste minut af de Fire Store, helt bortfaldt. Var der blevet stemt i tredje zone, ville de tyske embedsmænd utvivlsomt være blevet fjernet, og trykket på anden zone ville have ophørt at eksistere. Jeg er sikker på, og jeg er blevet overbevist derom ved at gennemrejse landet fra den ene ende til den anden og fra øst til vest helt ud til de frisiske øer og ved at tale med folk, at dersom der idag blev holdt en afstemning, i det mindste i anden zone, ville der blive et overvældende flertal til gunst for Danmark.

Danskerne har vist et eksemplarisk mådehold. I stedet for at rykke frem og besætte hele landet, som jeg antydede, at de kunne have gjort, har de rejst et meget moderat krav. Jeg har her udsagn, som jeg har taget fra den danske Hvidborg og består af en meddelelse fra udenrigsministeren til den britiske ambasadør, dateret 19. okt. 1946. Således lyder den meget beskedne danske anmodning til de britiske myndigheder, som var besættelsesmagt i landet og i stor udstrækning ansvarlige:

»I fortsættelse af de henstillinger, der tidligere er foretaget af den danske regering om emnet en administrativ adskillelse af Slesvig fra Holsten, ønsker den danske regering at fremhæve, at i et forvaltningsmæssigt forenet Slesvig-Holsten vil Sydslesvig som den mindre del befinde sig i en svag stilling sammenlignet med det større Holsten. Kun i et Sydslesvig, som udgør en uafhængig administrativ enhed uden tyske organer

fælles for Holsten og Sydslesvig og uden noget underordningsforhold til tyske myndigheder i Holsten, vil den dansksindede befolkning have udsigt til at gøre sig politisk gældende og således blive i stand til at sikre deres existens. Den danske regering refererer i denn sag til dens memoranda af 15. dec. 1945, 21. jan. 1946 og til de mundtlige forestillinger, der er blevet gjort både over for den britiske minister i København og gennem den danske minister i London over for det britiske udenrigsministerium.»

Af grunde som understatssekretæren uden tvivl vil forklare Huset, blev dette meget beskedne andragende fra den danske regering ikke bevilget. Man har optaget en hel anden politik. Dens ide har været at placere Slesvig under den tyske forvaltning i Holsten og oprette et forenet land, en forenet region, kaldet Slesvig-Holsten, idet man ser bort fra den kendsgerning, at disse to lande hele historien igennem har været adskilte undtagen under de 80 års preussisk forvaltning, hvorunder de to lande af Preussen blev samlet i en preussisk provins kaldet Slesvig-Holsten.

Dette er helt i modstrid med det danske folks følelser. Jeg anerkender med taknemmelighed de anstrengelser, der er gjort af de britiske myndigheder, gennem Regional Commissioner, for at tilvejebringe en overenskomst kaldet Kiel-deklarationen, ifølge hvilken det skulle blive muligt at sikre den danske befolkning visse rettigheder. I Kiel fik jeg overrakt en tysk udgave af teksten, men jeg måtte henvende mig til Foreign Office for at få den engelske tekst, og jeg er ministeren taknemmelig, fordi han har forsynet mig med denne tekst, af hvilken jeg kan citere over for Huset, dersom det bliver nødvendigt.

På papiret er denne Kiel-overenskomst beundringsværdig. Jeg diskuterede den med den dansksindede befolkning, og jeg mener, vi bør give udtryk for vor taknemmelighed over for Mr. Asbury, the Regional Commissioner, og over for Mr. de Haviland, hans assistent, for deres anstrengelser på dette område. Alligevel beklager jeg at måtte sige om denne Kiel-overenskomst, som giver store fordele til den danske befolkning og lover dem brugen af deres sprog og forskellige andre højst vigtige privilegier, at skønt det blæk, hvormed den er skrevet,

knap nok er tørt, bliver den ikke ført igennem. Kiel-overenskomsten blev vedtaget på Landdagens møde den 26. septbr. i år, men inden for de sidste 14 dage har, ifølge de oplysninger og klager jeg har modtaget, og som jeg anser det for min pligt at gøre huset bekendt med, kredsningene for kredsene Flensborg og Husum, hvor Den Kristelige Demokratiske Union har flertal, besluttet ikke at acceptere Kiel-overenskomsten. Samme beslutning er taget af CDU partiet i kommunalrådene i Ejderstedt og Stapelholm.

I Ejderstedt holdt CDU's bestyrelse et møde, der overværedes af medlemmer af Kredsningen så vel som af den tyske Landråd. Dette møde sluttede med vedtagelsen af protester mod Kiel-overenskomsten, i hvilke det anbefales udelukkende at stemme på kandidater, der erklærer Kiel-overenskomsten nul og nix. Jeg beklager at måtte trætte Huset med disse enkeltheder, som er valgt tilfældigt ud af en stor bunke efterretninger, jeg har modtaget.

Den samme linie er taget op af byrådet i Husum, der nægter den danske gruppe forholdsmæssig repræsentation i byrådets allervigtigste udvalg i strid med ordlyden af Kiel-overenskomsten.

Kommunerådet i Sønder Brarup i kreds Slesvig har nægtet Den danske Ungdoms- og Sportsforening brugen af de offentlige sportspladser. Det reserverer de offentlige idrætsbaner, som vedligeholdes af kommuneskatterne, for de tyske idrætsforeninger og afslår at give de danske børn lov til at bruge dem, fordi de går i dansk skole. I Frederiksstad har de danske skolebørn ikke adgang til den offentlige idrætsbygning, skønt de danske børns forældre må betale deres andel af vedligeholdelsen af bygningen. Også dette strider klart mod Kiel-overenskomstens ordlyd.

Jeg vover at hævde, at ifald denne retningslinie bliver fulgt over hele Sydslesvig, vil Kiel-overenskomsten ikke træde i kraft nogensteds undtagen måske i Flensborg by. Dette beviser, som den danske regering har udtalt i de memoranda, som jeg læste højt, at den eneste virkelige sikkerhed for friheden i Sydslesvig kan opnås ved en adskillelse af Sydslesvig fra Holsten og ved at give den sydslesvigske befolkning en af-

gørende stemme i deres egne råd. Jeg har sagt det før i dette hus, og de ærede medlemmer lo ad mig, men sammenligningen er fuldkommen sand og nøjagtig. Man kan ikke regere Slesvig fra det tyske Kiel, så lidt som man kan regere Ulster fra Dublin.

Denne meget ubehagelige situation er i høj grad forværret ved Sydslesvigs overbefolkning på grund af den enorme indvandring af flygtninge. Den danske minister i London skrev til den britiske udenrigsminister så langt tilbage som den 27. septbr. 1945 — jeg citerer igen den danske Hvidbog —:

»Overbefolkningen af Sydslesvig med flygtninge som i almindelighed er gennemtrængt af en yderliggående tysk nationalfølelse, vil, dersom den bliver af varig karakter, udslutte den sydslesvigske befolknings specielle særpræg. Den vil ligeledes reducere til ubetydelighed og kompromittere den fortsatte existens af det dansksindede element inden for den sydslesvigske befolkning, som lige siden den tvungne afståelse af dette land til Tyskland i 1864 — til trods for konstant undertrykkelse — har kæmpet for at bevare sin danskhed. Af simple humanitære bevæggrunde og set ud fra den medfølelse, som alle danske må nære for dette mindretal, er det ønskeligt, at der tilstås det danske element en mulighed for en uhindret, national og kulturel udvikling af deres egen livsform.«

Jeg afkorter denne skrivelse, men vil citere følgende:

»Jeg tillader mig på min regerings vegne at foreslå, at Sydslesvig i videst mulig udstrækning spares for indvandring af flere flygtninge. Det er ligeledes specielt ønskeligt, at de, der allerede har fået adgang til dette område ikke bliver bragt i en sådan stilling, at de kan erhverve lejlighed til at assimilere sig med befolkningen, og at de ikke får nogen lejlighed til at vinde indflydelse på forvaltningen af distriktet eller af de enkelte kommuner, hvadenten det sker ved rettighed eller valgbarhed til sogne — eller byråd eller på nogen anden måde.«

I tirsdags, således som et telegram fra København fortalte mig — jeg stillede et spørgsmål her i Huset og fik ikke noget svar — modtog udenrigsministeren den norske ambassadør, den svenske ambassadør og den islandske minister, som foreholdt ham, at faren ved den enorme vækst af disse flygtninge

ikke blot var en fare for Danmark og ikke blot truede Danmarks grænse, men grænserne for hele Skandinavien. I deres note til udenrigsministeren, som ikke er offentliggjort her i landet, skønt jeg i morges modtog en flensborgsk avis og deri fandt et sammendrag af den, anser disse landes regeringer det for påtrængende nødvendigt, at Sydslesvig lettes for en utålelig byrde, og de fastholdt, at flygtningene i Sydslesvig udgjorde en fare ikke alene for Danmarks sydgrænse, men for Skandinaviens sydgrænser.

Hvorledes er omfanget af denne flygtningetilstrømning? Jeg har her en meget vigtig oversigt, som jeg senere skal tillade mig at overrække viceudenrigsministeren. Den viser procenten i de forskellige vesttyske Länder, og den er meget omhyggelig udarbejdet. Af den ser jeg, at medens flygtningeprocenten i forhold til den indfødte befolkning er 81 i Slesvig-Holsten, er den i Neder Sachsen kun 53 pct., i Bayern 30 pct. og i Nord Rhein-Westphalen 10 pct., og i Bremen, som ligger i den amerikanske zone, er den kun 6 pct. Meget vel, altså, befolkningen er sikkert berettiget til at beklage sig over det overdrevne antal af flygtninge i deres land i sammenligning med resten af de britiske og amerikanske zoner.

Den danske udenrigsminister udtalte så sent som den 18. oktober i den danske rigsdags andet kammer følgende:

»Antallet af flygtninge i Vesttyskland er 8 millioner og heraf befinder 1.172.000 sig i Slesvig-Holsten og i Sydslesvig alene er der 275.000.«

Jeg citerer den danske udenrigsminister, som vel bør vide besked med kendsgerningerne.

»Ingen anden del af Vesttyskland har forholdsmæssigt så mange flygtninge som Slesvig-Holsten, og befolkningen er tiltaget med 70 pct. siden 1939, medens gennemsnitstilvæksten i de britiske og amerikanske zoner er 22 pct. I hvert værelse i hvert eneste hus i Slesvig-Holsten er der gennemsnitlig 2,33 personer, medens gennemsnittet i den britiske og amerikanske zone kun er 1,94. Mellem april og juli i år er 17.356 nye flygtninge draget ind i Slesvig-Holsten.«

Ifølge »Heimat Zeitung« for 27. oktober, et tysksproget blad, som udkommer i Flensborg, drager hver nat hele familier ind

i Sydslesvig gennem terrainet, hvor de gemmer sig dagen over. Et medlem af Flensborg byråd udtalte, at tilstrømningen af nye flygtninge er så stor, at flygtningeantallet er langt større, end det var sidste år. Han tilføjede:

»Vi er ikke længere i stand til at modtage flygtningene på en menneskeværdig måde. Vi er magtesløse over for disse forhold, så længe flygtningestrømmen vedvarer.«

Hvis det må være mig tilladt, kunne jeg lide at citere den danske udenrigsministers skrivelse af 19. oktober 1946, i hvilken han bruger disse ord:

»Et overbefolket Sydslesvig kan ikke undgå at forårsage en uønsket og farlig spændingstilstand ved grænsen. Det er en livsvigtig dansk interesse at undgå en sådan udvikling. Danmarks fremtidige sikkerhed vil væsentligt afhænge af, at flygtningetrykket i grænseegnene ophører.«

Jeg bad om at måtte se flygtningenes boliger, og jeg besøgte dem både i Flesborg og på en af øerne, og her er, hvad jeg så: faldefærdige huse, som Flensborg byråd gerne ville have revet ned for længe siden, da de er omtrent 300 år gamle. Jeg klatrede op ad trappe efter trappe til disse usle rum, hvor den forfærdelige overfyldning er ubeskrivelig. Jeg kan forstå, at der ikke er gas, og ingen elektricitet, men er det ikke beklageligt, at der ikke er vand? Det må man hente i spande fra de offentlige brønde op ad disse endeløse trapper.

Og videre besøgte jeg flygtningelejren i Flensborg, som har en smuk beliggenhed langs den berømte og ualmindelig natur-skønne Flensborg bugt. Jeg må sige, jeg har den største medfølelse med disse mennesker. Jeg talte med mange af dem, og jeg husker, at jeg spurgte en kvinde, hvorfra hun kom. Hun fortalte mig, at hun kom fra Pommern, og da jeg spurgte hende, hvorfor hun havde forladt Pommern, fortalte hun mig følgende:

»Midt om natten kom russerne til mit hus. Jeg havde et meget smukt hjem med 100 acres land. Det var velbesat med mange køer, svin og høns, og alt, hvad man kunne ønske sig. Russerne kom midt om natten og uden varsel; de smed mig ud af huset og gav mig ikke lov til at tage nogen af mine ejendele med mig. Jeg har tumlet omkring fra lejr til lejr, til slut kom jeg til Flensborg.«

Jeg er vis på, at denne kone fortalte mig sandheden, og skønt jeg ikke er en mand med meget følsomt anlæg, kunne jeg mærke, at jeg fik tårer i øjnene, da jeg hørte hendes historie. Således er tilstanden i Sydslesvig idag.

Hvor meget vi end føler med disse tyske flygtninge, hvorledes er de forhold, som denne tilstrømning har forårsaget? De har fået stemmeret. Hvad er følgen? De danske byråd, som har haft dansk flertal, er nu blevet fuldstændig overstemt, og et tysk flertal valgt i stedet. Tyskerne der har aldrig før i deres hele liv haft noget at gøre med Slesvig. Tyskerne er strømmet ind fra Østpreussen, og disse tyskere — de mest nazistiske af alle tyskere —, har fået stemmeret og har overstemt den indfødte befolkning.

Jeg kørte over til Slesvig specielt for at undersøge forholdene på stedet, og der havde jeg et interview med en herre — Hermann Clausen —, der ikke blot repræsenterer byen Slesvig i landdagen men også er national repræsentant i forbundsdagen i Bonn. Han har i mange år været borgmester i Slesvig. En mere retsindig og retfærdig administrator kan ikke vel tænkes. Han fortalte med ualmindelig åbenhed og mådehold. Og hvad fortalte han mig så? Han sagde, at Slesvig er rent dansk. Hvert hus er dansk, alle de omkringliggende gårde er danske og gadenavnene er danske. Det danske byråd er sat ud, og han var afsat fra sit borgmesterembede — og borgmesteren er altid en fremstående embedsmand i Tyskland. Hvorfor? På grund af den kendsgerning, at disse tyske flygtninge fik stemmeret, når de havde været tre måneder i landet, hvilket har medført, at det danske flertal, som var på 80 pct., nu er blevet et mindretal på 25 pct., og byrådet er kommet under tysk kontrol med det resultat, at der gøres enhver anstrengelse for at indføre tyske embedsmænd og blive fri for de indfødte danske embedsmænd — og det til trods for den nylig undertegnede Kieleroverenskomst.

Denne Slesvigs by er typisk for det øvrige land, og jeg fik at vide, at i dette øjeblik er de eneste to byråd, som endnu har dansk flertal, Flensborg og Risum. Det er let at forstå, at den stedlige befolkning hævder, at den ikke længere kan regeres fra Kiel. Kiel meddeler Flensborg: »I skal modtage disse flygtninge«. Borgmestrene svarer: »Vi har ingen plads til dem«. De

er alligevel nødt til at lystre den fra Kiel modtagne ordre. Disse dansksindede folk er overbeviste om, at hvis de fik selvstyre, ville de kunne løse flygtningeproblemet, således som den danske regering gjorde det.

I Danmark strømmede 200.000 flygtninge ind fra Tyskland og fortalte, at de var kongen af Danmarks gæster. De gik ind i butikkerne og tog alt, hvad de kunne få fat på — disse kongen af Danmarks uindbudne gæster. Danmark har løst dette problem. De har fået den overvældende majoritet af disse flygtninge ud af Danmark, og den dansksindede befolkning forsikrer mig, at dersom de fik selvstyre ville de løse problemet. Men de har en mistanke — jeg skal ikke kunne sige, om den er velbegrundet eller ej, fordi jeg ikke ønsker at fremsætte en mening, men det er en enstemmig opfattelse blandt befolkningen i Slesvig, at Kielregeringen ikke er så ivrig efter at blive af med disse tyske flygtninge, som den burde være. Den kan egentlig godt lide tanken — sådan sagde man — om denne tyske befolkning, der overstemmer de danske indbyggere. Jeg skal ikke sige, om denne mistanke er begrundet eller ej. Det eneste, jeg vil sige, er, at det er den almindelige tro blandt den dansksindede befolkning i Slesvig.

Jeg vil derfor plædere overfor Hans Majestæts regering, at den accepterer det velbegrundede forslag fra den danske regering om at give dette rent danske land selvstyre og selvforvaltning. Det er et meget mådeholdent ønske. Jeg trygler Hans Majestæts regering om fremdeles at overveje det. Hvis Kieleroverenskomsten saboteres i dag, hvad vil der så ikke ske, når de britiske tropper trækkes tilbage og der ikke længere er nogen som helst sikkerhed for, at Kieleroverenskomsten vil blive overholdt? Danskerne tror, den vil blive et dødt bogstav ganske som § 5 i pragertraktaten, som jeg har citeret, og som aldrig trådte i kraft til trods for Preussens højtidelige løfte om, at en folkeafstemning ville finde sted i den nordlige del af Slesvig. Jeg går videre og siger, at selv om folket for øjeblikket vil være tilfreds med en af Kiel uafhængig forvaltning, så tror jeg, at det første er påkrævet.

Som et præcedens kan vi tage den clausul i Versaillesstraktaten, som gav sårområdet ret til afholdelse af folkeafstemning

efter 15 års forløb og forordne, når vi afslutter vor endelige traktat med Tyskland, at efter 15 års forløb skal der afholdes en folkeafstemning i Slesvig. 15 år vil bringe os frem til året 1964. Hvorledes kunne vi bedre mindes hundredåret for den tvungne besættelse af Slesvig i strid med al international lov, end ved at afholde en folkeafstemning, under hvilken jeg fuldt og fast tror, at folket vil stemme for en genforening med Danmark, fra hvilket det blev skilt udelukkende ved vold.

Lad mig konkludere fremsættelsen i to ønsker. Gid jeg må opleve den dag, da den gamle profeti går i opfyldelse og kongen af Danmark på sin hvide hest rykker ind i Sydslesvig og besætter landet ganske som hans ædle og heltemodige fader gjorde i 1920, da han på sin hvide hest red ind i Nordslesvig og genforenede Nordslesvig med moderlandet.

Mit andet ønske er dette: Gid jeg må opleve den dag, da den berømte Istedløve, der var rejst af danskerne til minde om deres store sejr over Preussen, men som preusserne, da de rykkede frem i 1864, fjernene og flyttede til Berlin, bliver genrejst på dens gamle plads. Jeg er taknemmelig for at fortælle, at amerikanerne, da de besatte Berlinområdet, opdagede denne løve og skænkede den som en gave til kongen af Danmark. Må jeg udtrykke det andet håb, at den berømte Istedløve, som jeg nylig så i tøjhuset i København, igen engang må knejse på Flesborg kirkegård og der atter være et minde over de faldne blandt de danske soldater, som kæmpede for at forsvare deres land mod den preussiske angriber.

Da jeg vandrede over denne slagmark, kunne jeg ikke lade være at plukke en buket lyng, som jeg tog med hjem til min hustru som en erindring om de ædle danskes sejr ved Isted. Måtte løven som minde om denne sejr igen knejse på dens egen plads på Flesborg kirkegård over de døde heltegrave.

Understatssekretæren for udenrigske anliggender (Mr. Mayhew):

Huset kan ikke beklage sig over, at det ærede medlem har behandlet dette emne flygtigt, eller at den historiske indledning, han gav til emnet, på nogen måde var knap eller mangelfuld. Hvad jeg må spørge mig selv om, er, hvor meget af den meget vidtløftige tale, der vedrører spørgsmål, som Hans Maje-

stæts regering er ansvarlig for. Hvis jeg må sige det således, er jeg ikke uenig i det højtærede medlems syn på Napoleon III's overfald på Mexico. Jeg har aldrig syntes om det, og jeg synes ikke om det nu, men om det påhviler mig nu at svare for denne gamle uret, er jeg ikke i samme grad på det rene med. Jeg er også enig med ham om Pragerfreden. Jeg tror, at det var en stor fejl af Palmerston ikke i højere grad at have specificeret de artikler, som det ærede medlem refererer til.

Professor Savory: Palmerston var død dengang.

Mr. Mayhew:

Jeg tror det er rigtigt, når jeg siger, at han deltog i forhandlingerne om Pragfreden og jeg er ikke rede til nu at forsvare selv Palmerstons forhandlinger.

Lad mig med det samme sige, at vi må overveje, i hvilken grad det ærede medlem taler for det danske mindretal, og i hvilken grad han måske skulle have klargjort, at han udtrykte synspunkter, som næredes af den danske regering. Det ville imidlertid have været muligt ved at lytte til ham at antage, at mange af de meget letsindige og urimelige ideer, som han fremsatte, hidrørte fra den danske regering. Dette ved jeg ville bringe både dem og andre landet i forlegenhed, hvis det blev antydnet, og jeg ved, at det højtærede medlem ikke ønsker at fremhæve dette.

Der var fire punkter i talen, som jeg tror, jeg kan svare på. 1) den dansksindede befolknings mindretalsrettigheder, 2) den mulige administrative adskillelse af Sydslesvig fra Holsten, 3) folkeafstemningen, 4) det livsvigtige og alvorlige flygtningeproblem. Hvis jeg kan sige noget kort om disse fire punkter, tror jeg, at jeg har taget det ud af det højtærede medlems tale, som det er muligt for en regeringstalsmand at besvare.

1) Spørgsmålet om mindretalsrettighedernes beskyttelse. For en stor del takket være den britiske regerings direkte intervention og råd, som den har givet de tyske autoriteter, er der tilstået det danske mindretal i Sydslesvig meget betydelige rettigheder og privilegier. Jeg tror ikke, at det vil blive benægtet af det dansksindede mindretal selv; de rettigheder, som er blevet indrømmet i Kieleroverenskomsten, betragtes af dem som tilstrækkelige. De bekymringer, der er, hvis der er nogle, ved-

rører sikringen af disse rettigheder og deres opretholdelse snarere end disse rettigheder selv. Mindretalsrettighederne i almindelighed er sikret ved Tysklands grundlov — en grundlov, som kun kan ændres med besættelsesmagts samtykke. Det er den første sikring.

De har nu denne deklaration, som er ratificeret af Sydslesvigs landsregering og af den britiske i september, som betyder et stort skridt fremover i opfyldelsen af forfatningens grundprincipper. Bestemmelserne er, at der ikke må være nogen begrænsning i retten til at tilslutte sig dansksindede organisationer, at deres børn må tale og undervises i dansk, at der ikke må være nogen hindring for deres indtræden i offentlig tjeneste, og at der skal være adgang til radioen for det dansksindede mindretal.

Særlige bestemmelser er udformet for klager over brud på og krænkelse af overenskomsten. Jeg må sige, at hvad formelle garantier angår, kan ingen ønske dem bedre; og jeg kender minoriteter, som ved at få så meget, ville opnå en stor forbedring i sagernes nuværende tilstand.

Hvad der nu betyder noget, er, i hvilken ånd overenskomsten opfyldes. Her må jeg sige om det højtærede medlems tale, at dens tone og mangel på balance i fremførelsen efter min mening ikke fremmer muligheden for et gunstigt udfald af denne overenskomsts fremtidige virke. Hvad vi behøver på begge sider er tålmodighed og god vilje til at føre overenskomsten ud i livet. Hvad der derfor behøves, er utvivlsomt nogen tilbageholdenhed på begge sider og evnen til at se vanskelighederne. Og jeg kan ikke lade være med at føle, at i denne vanskelige situation, som kræver tålmodighed og god vilje på begge sider, er det ikke gavnligt at ophidse følelserne ved utvivlsomt partiske og ensidige beretninger, som vi netop har hørt dem.

Professor Savory:

Jeg har gjort alt, hvad jeg kunne for at gyde olie på det oprørte vand under hele mit besøg i Sydslesvig og Danmark.

Mr. Mayhew:

Nå, vandene er ikke meget oprørte, og efter min opfattelse var olien ikke i særlig grad beroligende. Jeg ville have anset det for mere gavnligt at have fremhævet for tyskerne nødven-

digheden af at forstå det danske mindretals utvivlsomme rettigheder, og at gøre klart for det danske mindretal, at visse planer — således som den plan om særskilt administration, som det højtærede medlem fremsatte — er fuldstændig uigennemførlig.

Spørgsmålet om særskilt administration er der blevet refereret til adskillige gange, men jeg anser det for uigennemførligt. For det første er det arealets størrelse. I hvert fald er der færre end en halv million faste indbyggere i dette område, og Slesvig-Holsten som helhed er allerede det mindste land i hele Vesttyskland. At underkaste det særskilt administration ville være en politisk anomali.

Desuden er det ikke økonomisk levedygtigt; dets industri er ubetydelig — kun 10 pct. af Slesvig-Holsten som helhed. Det svarer kun 25—35 pct. af »landets« samlede beskatning. Det har kun en brøkdel af Slesvig-Holstens andel i den interzonale handel. Og at påtvinge den tyske regeringsstruktur et system, som vi ikke selv tror på, ville, forekommer det mig, højst usandsynligt føre til noget godt.

Heller ikke er jeg enig i, at en sådan plan har flertallet af selv den dansksindede befolkning i området bag sig. Jeg tror, at anordningen af en sådan regeringsstruktur sandsynligvis ville blive betragtet med fjendtlighed og mistillid af de øvrige landsregeringer og ville være økonomisk forkert og politisk meget uklogt. Dette har med det andet punkt at gøre.

Vi kommer nu til det meget vigtigere punkt, på hvilket jeg følte langt mere sympati med det højtærede medlems anskuelse — spørgsmålet om flygtningene i dette område. Utvivlsomt er dette stadig et meget alvorligt problem. Vi forstår fuldtud den danske regerings frygt for, at dette i fremtiden vil fremkalde en alvorlig trusel mod den danske grænse. Jeg vil ikke protestere mod det kort, som jeg forstår, at det højtærede medlem vil være så venlig at vise mig efter debatten. Jeg har ikke kontrolleret tallene, men det er sandt, at befolkningen i Slesvig-Holsten procentvis bærer langt mere end sin andel i Tysklands flygtningeproblem.

Lad mig dog endnu engang gøre det klart, at medens indstrømningen af flygtninge over den interzonale grænse, der hø-

rer ind under den tyske regerings internationale forhold, er noget, der vedrører Hans Majestæts regering, så er fordelingen af flygtninge indenfor den tyske forbundsregerings område ikke længer forbeholdt os — og falder altså ikke ind under Hans Majestæts regerings ansvar. Det vil naturligvis ikke sige, at vi ikke skal hjælpe de tyske myndigheder på enhver måde med dette alvorlige problem. Det vil vi afgjort gøre.

Jeg forstår, at forbundsregeringen for tiden overvejer yderligere forholdsregler for at løse dette problem indbefattet en omfordeling af 600.000 flygtninge indenfor de næste 2 år, og hvoraf halvdelen skal komme fra Slesvig-Holsten. Dette vil, dersom det lykkes, betyde en stor forskel og være af stor betydning, hvilket det ærede medlem vil erkende. Alligevel er jeg enig i, at problemet er meget alvorligt. Jeg tror, det ærede medlem vil erkende, at den britiske regering tidligere har spillet en meget aktiv rolle i spørgsmålet. Vi diskuterede det grundigt og frimodigt med den danske regering. Vi holdt en konference under forsæde af den ædle lord, min kollega, understatssekretæren, og som et resultat opnåedes nogle lettende foranstaltninger. Især blev der gennemført en overførsel til den franske zone. Denne overførelse fortsættes.

Flygtningeproblemet i Tyskland som helhed er naturligvis et frygteligt problem. Der er 8 millioner flygtninge i Vesttyskland, således at Slesvig-Holsten-problemet, hvor alvorligt det end er, kun er en del af det vældige Vesttyskland-problem, og fordelingen af disse ulykkelige flygtninge, som i alle tilfælde hænger sammen med efterspørgsel efter arbejde, og boligsituationen over hele Tyskland, er ikke noget, der kan ordnes på en studs. Det er et hårdnakket problem, som må behandles med kraft, men som vi ikke kan vente at se en hurtig og dramatisk løsning på.

Således, håber jeg, står det til med det ærede medlems tre punkter. Der var et fjerde punkt, som det ærede medlem rejste — det om en folkeafstemning: Han citerede et krav fra den danske regering, en anmodning til vor ambassadør, men det var i 1946. Det ærede medlem tog ikke sagen op derfra.

Professor Savory: Jeg citerede ikke noget krav fra den dan-

ske regering i denne henseende. Jeg citerede kun kravet om et lokalt selvstyre.

Mr. Mayhew: Det første punkt drejede sig om de tillidsfulde forsikringer, som vi fik fra det ærede medlem fra Queen's University om, at han havde tilslutning — eenstemmig tilslutning, tror jeg, han sagde, fra den dansksindede befolkning i området for en særskilt forvaltning. Eftersom jeg ikke kan give noget nøjagtigt udsagn herom, drager jeg det kun i tvivl. Jeg er i tvivl derom. Det kan være, at ikke engang et flertal ville støtte det højtærede medlem i dette spørgsmål, men jeg vil ikke fremhæve dette for stærkt, da det tydeligt nok drejer sig om en tvivlsom størrelse. Angående spørgsmålet om forestillinger og det højtærede medlems henvisninger til en henvendelse til udenrigsministeren fra nogle ambassadører fra de skandinaviske lande er jeg bange for, at jeg intet kan sige derom på indeværende tidspunkt.

Mr. Gammans: Gjorde De forestillinger.

Mr. Mayhew: Jeg forstår, at der har været samtaler om dette problem — flygtningeproblemet, men jeg er ikke i stand til at fremsætte en udtalelse derom. Jeg har gjort mit bedste for at give en redegørelse for de fire punkter, som det højtærede medlem fra Queen's University har fremdraget. og give et indtryk af Hans Majestæts regerings holdning til den.

Flensborg Avis,
22. november 1949.

Uafviselige krav.

Set fra et sydslesvigsk standpunkt er de hidtidige resultater af flygtninge-evakueringen helt utilfredsstillende. Tallet af de bortflyttede er kun ringe, og i nogle egne er der flere nye flygtninge strømmet til.

I flere år har man holdt sydslesvigerne hen med løfter, som hidtil ikke er blevet indfrieede. Nu skal der i næste år bortflyttes en del flygtninge fra hele landet. Men hvor mange det bliver for Sydslesvigs vedkommende, er ukendt. Sandsynligvis bliver tallet ikke større, end at de i lejre boende flygtninge kommer bort. Sydslesvigerne må derfor regne med, at de tvangsindkvarterede flygtninge forbliver hos dem i uoverskuelig tid.

Sammenstuvningen af så mange mennesker under helt utilstrækkelige pladsforhold er umenneskelig, utålelige såvel for hjemmehørende som for flygtninge. I Flensborg by rådede der allerede før krigen, altså for over 10 år siden, stor bolignød. Siden da er der kun bygget ganske få nye lejligheder, men der bor nu her over 40.000 flygtninge foruden de ca. 65.000 hjemmehørende!

Efter flygtningeministeren, dr. Lukascheks vilje skal bortflytningen af flygtningene ske frivilligt. Det er derfor slet ikke sikkert, at der findes et tilstrækkeligt stort antal flygtninge, som vil bosætte sig andetsteds i Tyskland. Det er jo psykologisk forståeligt, at mange af dem, selv om de nu lever under nok så usle forhold, nødig påny vil rejse ud i det uvisse.

Af alle egne i den vesttyske forbundsstat er Sydslesvig den dårligst stillede landsdel. Som industrifattigt grænseland, langt borte fra de vesttyske industri- og handelscentre, kan Sydslesvig under de nuværende vanskelige økonomiske forhold ikke engang give beskæftigelse til alle landets børn, endsiige til de hundredtusinder fremmede.

De fleste forsøg på at oprette industrier i Sydslesvig er ynkeligt strandet. Store offentlige midler, som gaves rundhåndet til de nye foretagender, er gået tabt.

For en stor del af de fremmede tilflyttede er der ingen udsigt til nogen sinde at tjene selv til livets ophold i Sydslesvig. De må leve i årevis, måske hele deres liv, af offentlige understøttelser.

Den tanke kunne opstå, at den vesttyske republik brugte Sydslesvig som straffekoloni — ikke for at straffe flygtningene, men de hjemmehørende sydslesvigere, fordi sydslesvigerne ikke vil være tyskere, men vedblivende holder fast ved deres danske og friske nationalitet.

Men hvis tyske politikere har regnet med at kunne holde sydslesvigerne nede ved en overbelægning med flygtninge, så har de regnet fejl. For først den store flygtningestrøm østfra har vist utallige sydslesvigere af dansk eller frisisk rod, hvor væsensforskellige sydslesvigerne i grunden er fra tyskerne. Flere og flere tidligere tysksindede sydslesvigere kommer til at støtte Sydslesvigsk Vælgerforenings krav om flygtningenes retfærdige fordeling inden for Vesttyskland.

De støtter os også i vort krav om Sydslesvigs administrative adskillelse fra Holsten.

Sydslesvig er i det nuværende Slesvig-Holsten kun et Appendiks til Holsten. Det store holstenske flertal står fjendtligt over

for de sydslesvigske danske og frisere, hvis lille landdagsfraktion altid bliver overstemt, når det gælder særlige sydslesvigske krav.

Sydslesvig bliver styret fra Kiel som en erobret koloni. Ingen sydslesviger får i sin hjemstavn et nogenlunde vigtigt embede. Systematisk bliver alle højere embeder i regeringen og forvaltningen, ved jernbane og postvæsenet givet til fremmede, fortrinsvis flygtninge. Ved lovgivning er der blevet sikret flygtningene flere særrettigheder i Sydslesvig til skade for de hjemmehørende sydslesviger.

Vi sydslesvigere vil ikke finde os i den uretfærdige behandling fra tysk side. Vi vil hverken i en uendelighed bære den umenneskelige flygtningebyrde, bare for at andre egne i Vesttyskland kan blive næsten fri for flygtninge, og vi vil ikke fremdeles styres som en erobret koloni, men selv råde i vore anliggender.

Vor protest mod de uretfærdige tilstande og vore krav om flygtningenes retfærdige fordeling og Sydslesvigs administrative adskillelse fra Holsten skal atter og atter lyde over hele Sydslesvig.

Vi ved, at Sydslesvigs ret til sidst vil sejre over al modstand.

W. L. Andresen.

Flensborg Avis,
1. december 1949.

Mulighederne for oprettelse af et selvstændigt Sydslesvig på basis af Bonngrundlovens paragraf 29.

Har Sydslesvig en chance for på basis af Bonngrundlovens § 29 at opnå selvstyre?

Kan sydslesvigerne gennem »Volksbegehren« og »Volksentscheid« opnå den administrative adskillelse fra Holsten? Kan de få deres hjemland mellem Skelbæk og Ejder statueret som »selvstændigt land« inden for den tyske forbunds-republik?

Om disse spørgsmål har jeg talt med vesttyske embedsmænd og politikere i Bonn. Svarene er varierende. Men så meget synes at stå fast: *der er en fuldkommen legal chance for Sydslesvig!* Forsøget må absolut gøres i Bonn! Og det haster! Inden maj 1950 skal et første »Volksbegehren« være gennemført i Sydslesvig. Landsdelen må altså skynde sig med in optima forma at anmelde sine krav om selvstændighed og selvstyre i Bonn.

Den kompetente ekspert i indenrigsministeret udtaler:

Teoretisk er det absolut tænkeligt, at Sydslesvig opnår en status som selvstændigt forbundsland. Der kan ikke være noget i vejen for, at landsdelen anmelder sine krav i så henseende. Noget andet er det naturligvis, om disse sydslesvigske krav vil kunne realiseres i praksis. Sikkert er det, at der fra mange sider vil rejse sig modstand.

Med afsnit 2 i § 29 skulle der kun være tænkt på områder inden for forbunds-republikken, som før maj 1945 havde en anden territorial og administrativ status, end de har i dag. Der er især taget sigte på områder, som allerede før nyinddelingen under okkupationen indtog en selvstændig, selvstyrende stilling, for eksempel Oldenburg, Brunsvig o. s. v. Dette sidste er jo ikke tilfældet med henblik på Sydslesvig.

I indenrigsministeret ser vi således på tingene, at der i grundloven ikke udtrykkelig er fastsat noget minimums-omfang for territorier, der kan fremsætte ønske om en selvstyrende enkeltlands-status. Der skulle derfor teoretisk set ikke være noget til hinder for, at selv meget små områder rejser krav om et »Volksbegehren«. Her foreligger måske den positive mulighed for Sydslesvig.

I sidste instans *kan* hele forbunds-republikken gennem et »Volksentscheid« komme til at afgøre, om et bestemt områdes status skal ændres eller ej (afsnit 4). Men bortset fra, hvorledes en mulig »Volksentscheid« om ændringskrav fra Sydslesvig forløber inden for forbunds-republikken, bortset fra, hvorledes eventuelt *Holsten* stemmer ved en »Volksentscheid« angående sydslesvigske ønsker og krav — demokratisk sindede tyskere vil ikke kunne nægte, at *sydslesvigernes egen tilkendegivelse med flertal ved »Volksbegehren« og »Volksentscheid« må have en ganske særlig vægt*. Mon ærlige demokrater kan være bekendt at ignorere en demokratisk flertals-tilkendegivelse inden for et bestemt område, der ønsker en selvstyrende enkeltlands-status?

Formelt og juridisk kan muligvis *Holsten* og sikkert forbunds-republikken som helhed have ret til at gå en sydslesvigsk flertals-tilkendegivelse imod; men det er et stort spørgsmål, om den formelle og juridiske ret falder sammen med livets og demokratiets ret.

Som sagt: Sydslesvig har teoretisk set afgjort en chance. Det må ligge til sydslesvigerne selv at fremføre deres krav.

Dog må man huske to ting:

Bonn-parlamentet skal først vedtage en ny lov vedrørende gennemførelsen af »Volksbegehren« og »Volksentscheid«, inden der

kan blive tale om det første »Volksbegehren« inden for forbundsrepublikken. Denne lov kommer til at behandle formaliteter og metoder ved de pågældende afstemninger. For eksempel skal loven bestemme, hvem der har stemmeret inden for et område, der ønsker sin status ændret; det må naturligvis ved en sådan lov afgøres, om for eksempel flygtninge skal have samme stemmeret som de hjemmehørende; det må fastlægges, hvor længe man skal have boet i det pågældende område for at deltage i afstemningen om en statusændring.

For det andet skal Bonn-parlamentet vedtage den meget vigtige organisatoriske lov angående hele forbunds-territoriets nyordning.

Begge love skal behandles i begge ting, forbundsdagen og forbundsrådet.

Hvis den sidstnævnte lov afvises af et eller flere områder, skal den påny behandles i parlamentet. Loven (nr. 2) kan derefter kun opnå gyldighed, dersom et flertal af de stemmeberettigede inden for *hele* forbunds-republikken accepterer den.

Der er, lad det være sagt til sidst, ikke fastsat nogen bestemt termin for anmeldelsen af et »Volksbegehren« inden for et område, der ønsker en status-ændring. I og for sig skal et sådant »Volksbegehren« finde sted før maj 1950. Men der består den mulighed, at fristen af tekniske grunde bliver forlænget. I hvert fald kan der næppe være noget i vejen for, at et område anmelder kravet om »Volksbegehren« når som helst efter Bonn-grundlovens ikrafttræden — dog før maj 1950. Kravets rejsning og anmeldelse behøver ikke at være afhængig af vedtagelsen af den nævnte lov nr. 1, der regulerer afstemningens procedure.

Inden for parlamentarikerne i Bonn er der megen modstand over for tanken om et selvstyrende sydslesvigsk enkeltland. Men modstand er jo til for at blive overvundet! Og Sydslesvig har de allerbedste argumenter for kampen mod denne modstand.

Der er blevet lyttet meget eftertænksomt, hver gang jeg til de herrer embedsmænd og politikere i Bonn under henvisning til afsnit 2 i § 29 har sagt:

— Sydslesvig har grundlovens ret til at kræve sin status ændret gennem en »Volksbegehren« og »Volksentscheid«. Thi indtil Hitler-regiets kapitulation tilhørte Sydslesvig landet Prøjsen. Uden folkeafstemning blev Sydslesvig efter den 8. maj 1945 gjort til en del af det fuldkomne nye »land Slesvig-Holsten«. Dette nye land ønsker Sydslesvig ikke at tilhøre. Sydslesvig forlanger »Volksbegehren« om en selvstyrende status som selvstændigt enkeltland.

En og anden har svaret:

— Men Sydslesvig og Holsten dannede før den 8. maj 1945 jo da en sammenhængende *provins* . . . .

Dertil er at bemærke:

— I Hitler-årene dannede disse to landsdele af vidt forskellig karakter en nazistisk »Gau«. Hvem af de herrer parlamentarikere i Bonn vover at forlange, at nazistiske vilkårligheder skal være afgørende for fremtiden?! For øvrigt taler afsnit 2 i § 29 ikke om en ændring af *provins*-tilhørsforhold, men om en »*Landeszugehörigkeit*«, der uden folkeafstemning er blevet ændret efter den 8. maj 1945. Ingen kan nægte, at denne udtalelse har retslig gyldighed for Sydslesvig.

Forbunds-dagen har nedsat et særligt udvalg, der udelukkende beskæftiger sig med forbunds-republikkens territoriale nyordning. Dette udvalg skal bl. a. forberede de to ovenfor omtalte love. Der har allerede været afholdt en hel del møder i udvalget, men endnu er man ikke nået frem til ret mange praktiske realiteter. Opmærksomheden er også inden for dette udvalg henvendt på Sydslesvig. I det hele taget kendes det sydslesvigske problem særdeles godt i Bonn.

Formanden for det nævnte udvalg, hr. Hilbert (CDU), har hidtil hverken svaret ja eller nej på et spørgsmål om Sydslesvigs ret til at kræve enkeltlands-status.

En kendt sag er det, at udvalget tilstræber store enkeltlande! Men udvalget vil naturligvis ikke kunne slippe uden om grundlovens klare tekst, når denne tekst påberåbes sejt af sydslesvingerne.

Skulle man i Bonn, som det tilstræbes af mange, gå over til at indføje Sydslesvig og Holsten i et helt nyt land af større omfang — »Unterlande« måske — så får Sydslesvig også i denne forbindelse adgang til protest og »*Volksentscheid*« (afsnit 3). En eventuel majorisering gennem holstenernes og andre tyskeres stemmer vil absolut ikke kunne skjule sydslesvigernes frie viljestilkendegivelse.

Tyskere fra alle politiske partier i Bonn har endnu en del at lære vedrørende *føderalisme*, *demokrati* og *selvbestemmelsesret*. De må lære, at det ikke er afgørende, hvor store i kvantitativ henseende et område og en befolkning er, der kræver selvstyre på lovens grund. Hvor mange gange har jeg under Sydslesvig-konversationerne i forbunds-parlamentets »Snapsting«, fået at høre, i en desværre ringeagtende tone:

»Dieses lächerlich kleine Südschleswig . . . !«

Lad Bonn få at se, at Sydslesvig, så lille end landet er, kan sætte sin ægte demokratiske vilje igennem!

Det er godt for sydslesvigerne i tide at kende en del af Bonn's modargumenter over for det i § 29, afsnit 2, hjemlede sydslesvigske krav om en selvstyrende enkeltlands-status:

— Får vi endnu flere enkeltlande, så får vi tillige endnu flere ministre, landdagsmænd og embedsmænd. Vi skal til at spare i den vesttyske administration . . . De i dag bestående 11 vesttyske enkeltlande må skæres ned i antal . . . Historiske og kulturelle forhold kan ikke få lov til at spille nogen større rolle ved den territoriale nyordning; Vesttysklands politiske liv må »*afsentimentaliseres*« (!); i dag kommer det an på penge, produktion, handel og lignende praktiske ting . . . vi skal ikke have en masse små »Fædrelande« (!) inden for forbundsrepublikken, vi skal udelukkende lægge an på at skabe de mest formålstjenlige administrations-enheder . . . Kun Hansestæderne kan gøre krav på at fastholde deres selvstyrende traditioner, fordi disse traditioner falder sammen med Hansestædernes praktiske opgaver, men alle andre steder, også i Sydslesvig, må separatistiske og partikularistiske tendenser vises tilbage — —

Alene med § 29 i Bonn-grundloven vil sydslesvigerne kunne slå disse »*afsentimentaliserede*« tyske modargumenter til jorden. Men sydslesvigerne har mange andre gode våben i deres demokratiske kamp for frihed, demokrati, føderalisme og selvstyre.

— Er De sikker på, at de vestallierede vil godkende en sydslesvigsk enkeltlands-status?

Således er jeg blevet spurgt af tyske politikere i Bonn.

Sandt er det, at de vestallierede — gennem deres højkommisærer — skal godkende enhver ændring af den i 1945 skabte provisoriske territoriale status i Vesttyskland.

Sandt er det også, at den danske bevægelse i Sydslesvig må regne med *meget* højtstående mænd inden for højkommisionen — specielt på britisk side — der ikke ser på denne bevægelse med ret megen forståelse og sympati.

Men det ville da være noget ganske utænkeligt, ikke sandt, at et vestmagt-veto skulle forhindre realiseringen af en fri selvstyret, som sydslesvigerne måtte have tilkæmpet sig på Bonn-forfatningens grund!

Det vil ej ske — det *kan* ej ske!

J. Kronika.

Sandhed og propaganda.

Af L. Hansen Larsen.

Mellem en stor kreds af den danske befolkning og en stor kreds af den sydslesvigske hersker der et forbavsende tillidsforhold. Ja, jeg tror, det gælder for et flertal på begge sider af grænsen. Og det er i grunden mærkeligt, for det første fordi sproglige forskelligheder, som Danmark er skyld i, har vanskeliggjort forbindelsen mellem de to folk, for det andet fordi tysk propaganda har søgt at bibringe sydslesvigerne vrangbilleder af danskerne og Danmarks forhold.

Smukke følelser og god forståelse finder sydslesvigerne i større eller mindre kredse i alle politiske partier og i alle samfundslag i den danske befolkning. Stærkest gør disse følelser sig gældende hos den danske bondebefolkning.

Der kan vist ingen tvivl herske om, at vor underskriftsindsamling på kravet om sikring af sydslesvigerens selvbestemmelsesret vil understrege dette.

Underskriftsindsamlingen er snart tilendebragt i landsogne og de mindre købstæder. Og så langt lover resultaterne godt. Det kan således nævnes, at i de 5 nordjydske amter: Hjørring, Aalborg, Thisted, Randers og Viborg har vi resultaterne fra 405 sogne og 4 købstæder, hvor der tilsammen er 200.000 vælgere over 23 år; heraf har 128.400, eller 64 pct., skrevet under på sydslesvigadressen. Jeg synes, det er et smukt resultat, som alle sydslesviginteresserede kredse i Danmark har grund til at glæde sig over, selv om vi alle er klar over, at tilslutningen i pct. bliver mindre, når København og de store købstæder kommer med i opgørelserne.

Det er altså ikke den menige danske vælger, der stiller sig afvisende overfor Sydslesvig; det er kun flertallet af *rigsdagens* medlemmer. Med urette hævder de, at de repræsenterer det danske folks flertalsopfattelse i det sydslesvigske spørgsmål. Det er forkert, da rigsdagen er valgt efter partipolitiske linier væsentlig af økonomisk karakter. Derfor er det rigsdagen og ikke folket, der har ansvaret og skylden for Danmarks passivitet i sydslesvigpolitiken.

Herved er der måske foreløbig intet at gøre.

Derimod kan der gøres noget på et andet område, nemlig bøde på den største fejl, der eksisterer i forholdet mellem Danmark og Sydslesvig. Denne fejl er, at befolkningerne på begge sider af grænsen kender alt for lidt til hinanden; og tyskerne forstår at udnytte ukendskabet og sprogvanskelighederne til en propaganda, der sædvanlig er misvisende og hyppigt i strid med sandheden.

Vor opgave skal derfor bestå i at knytte alle tænkelige forbindelser både på faglig og åndelige områder mellem livet i Danmark og livet i Sydslesvig.

Til sydslesvigerne kan jeg derfor ikke sige stærkt nok: Stol næsten aldrig på, hvad tyske politikere og tysk presse siger om Danmark og Sydslesvig i forbindelse med grænsespørgsmålet.

I et tysk atlas hedder det: »Slesvig er et gammelt urtysk land«. Det er utroligt, at noget sådant kan skrives. I over 1000 år var Slesvig et dansk land, til Bismarck røvede det i 1864. Min fader blev gammel, men dog ikke urgammel; han begyndte at gå i skole, da Slesvig kom til Tyskland, og han døde et halvt år efter, at Hitler havde sønderlemmet Europa, og Sydslesvig ønskede sig hjem igen — så urtysk var Sydslesvig. Den tusindårige forbindelse mellem Danmark og Sydslesvig har givet folk de to steder en fælles livsindstilling, som er stærkt afvigende fra den tyske.

Danskerne er illoyale i grænsekampen, lyder det i tysk propaganda, og videre: »Det tyske mindretal i Nordslesvig lever i hårde trængsler«. »Ved grænsedragningen i 1920 blev der 30.000 tyske stemmer nord for grænsen og kun 7000 sydfor«.

Men det skal sydslesvigerne vide, at selv om disse påstande er fremsat også i forbundsdagen i Bonn, så giver de et helt falsk billede af virkeligheden. Rent bortset fra, at tallene fra 1920 er forkerte, idet det ikke var 30.000, men kun 25.000 tyske stemmer, der blev i Danmark, og at det ikke var 7000, men 13.000 danske stemmer, der blev i Tyskland, så må man selvfølgelig holde sig til nutiden, og hvad lærer den da, hvorledes er det gået med de to mindretal?

Ja, i 1947 var de 25.000 tyske stemmer nord for grænsen blevet til 7500! og de 13.000 danske stemmer syd for grænsen var blevet til 99.000 (lad så være, at Hedtoft fik dette tal til

at falde til 75.000 i 1949). Tror man, denne udvikling såvel i Sydslesvig som i Danmark var sket, om det var helt galt fat med dansk demokrati, kultur og erhvervsliv?

Nej, sandheden er, at tyskerne har behandlet de dansksindede sydslesvigere således, at England og Danmark måtte hjælpe dem til Kieloverenskomsten af 26. september 1949, der kun indeholdt selvfølgelige menneskelige frihedsrettigheder, som har være sikret i Danmark, så længe vi har haft folkestyre, d. v. s. i hundrede år.

Ligesom sandheden er: at de tysksindede nordslesvigere i stor udstrækning hjalp tysk hær og politi under Tysklands traktatbrydende besættelse af Danmark. Og dog vedtog den danske rigsdag i 1945 i loven om landssvigerne, at medlemmerne af det tysksindede mindretal i Nordslesvig skulle idømmes *lavere* straf for svig mod landet end andre danske statsborgere. Det kaldes i den tyske forbundsdag i Bonn »hårde trængsler« for de tysksindede i Danmark!

Og tænk så på, at det tysksindede mindretal i Nordslesvig får 80 pct. af deres skoleudgifter fra dansk stat og kommune, hvis de vil have deres børn undervist i tysk skole.

De danske i Sydslesvig får derimod ikke den hjælp til deres danske privatskoler, som er tilsagt dem af regeringen i Kiel. Hjælpen må de hente i Danmark.

Hvis de danske skoler i Sydslesvig fik samme hjælp som de tyske skoler i Nordslesvig — hvis Kielregeringen indfrie sit lovfæstede løfte, kunne alle de danske skoleønsker i Sydslesvig realiseres. Nu er der kun ca. 75 skoler i gang, medens 100 har ventet i 3—4 år på at blive åbnede, og de venter stadig på ubestemt tid.

Er det så ikke danskerne, der er næsten mere end loyale, og tyskerne, der er næsten mere end illoyale i grænsespørgsmålet?

Den økonomiske verdenskrise i 1930 —34 har tyske ministre og tysk presse udnyttet voldsomt i grænsekampen: »Når bønderne i Sydslesvig efter den ventede tilknytning til Danmark ikke mere har penge, så vil heller ikke byens håndværkere og handlende have penge.« »Danmark har kun landbruget at leve af og er derfor helt afhængig af det usikre engelske marked« o. s. v., lyder det fra tysk side. Det er helt forkert. Det er ikke

den danske, men den tyske landbefolkning, der skal beklages.

Har ikke de sydslesvigske landmænd to gange i de sidste 35 år mistet alle deres penge og en trediedel af deres sønner?

Er der noget land, som har en højere levestandard og mere humane erhvervsforhold end Danmark, danske landmænd og danske arbejdere? Næppe.

Nødig vil nordslesvigske landmænd bytte med sydslesvigske.

Tro derfor heller ikke på dette område den tyske propaganda.

Fred og frihed kendetegner Danmark, men ikke Tyskland.